SAN MATEO

Jesucristo Siicijeminaa.
(Lc 3.23-38)

1 Jinoodimou Jesucristo eedeetemihaiu iicaumo. Jaabo Jesucristo David, Abraham, icamisi iyaachi iicaubo.
2 Jaabo Abraham Isaac onooboco seemevauhi. Jaabo Isaac seemevauhi Jacob onooboco. Jaabo Jacob seemeneu Juda onoobo bu saatoho inahabomi.
3 Jaabo Juda seemevauhi Fares, Zara, onoomisico. Jaamisi seejiu Tama onoogo. Jaabo Fares seemevauhi Esrom onooboco. Jaabo Esrom seemevauhi Aram onooboco.
4 Jaabo Aram seemevauhi Aminadaco. Jaabo seemevauhi Naaso onooboco. Jaabo seemevauhi Salmon onooboco.
5 Jaabo seemevauhi Boos onooboco. Jaabo seejiu Rahab onoogo. Jaabo Boos seemevauhi Obed onooboco. Jaabo seejiu Rut onoogo. Jaabo Obed seemevauhi Isai onooboco.
6 Jaabo Isai seemevauhi aivojiibo Davidco. Jaabo aivojiibo David taabau Betsabe onoogo. Jaago Uria onoobo taabaco udumitiiciugo Salomon onooboco seemevauhi.
7 Jaabo Salomon Roboan onooboco seemevauhi. Jaabo seemevauhi Abia onooboco. Jaabo Abia seemevauhi Asa onooboco.
8 Jaabo Asa seemevauhi Josafat onooboco. Jaabo seemevauhi Joram onooboco. Jaabo seemevauhi Uzias onooboco.

9 Jaabo Uzias seemevauhi Jotan onooboco.
Jaabo seemevauhi Acaz onooboco. Jaabo Acaz
seemevauhi Ezequias onooboco.
10 Jaabo Ezequias seemevauhi Manase
onooboco. Jaabo seemevauhi Amon onooboco.
Jaabo seemevauhi Josia onooboco.
11 Jaabo seemevauhi Jeconia onoobo, bu ina-
habomɨ icamoco Israel cuumimɨnaaco Babilonia
jiinɨjevɨ asatyuudɨihivɨ.
12 Jaanobuunatɨ Jeconia seemevauhi Salatiel
onooboco. Jaabo seemevauhi Zorobabelco.
13 Jaabo Zorobabel seemevauhi Abiud
onooboco. Jaabo seemevauhi Eliaquim onooboco.
Jaabo seemevauhi Azor onooboco.
14 Jaabo seemevauhi Sadoc onooboco. Jaabo
seemevauhi Aquin onooboco. Jaabo seemevauhi
Eliud onooboco.
15 Jaabo Eliud seemevauhi Eleazar onooboco.
Jaabo seemevauhi Matan onooboco. Jaabo
seemevauhi Jacob onooboco.
16 Jaabo Jacob seemevauhi Joseque Maria taje
iicauboco. Jaago Maria Jesuco seemevauhi Cristo
imomo iicaaboco.
17 Jaamaño Abraham iicaunotɨ David
ifiivuunovɨ icamo fahuseecɨ siino igueen-
emeheje ɨdɨimobacajeva. Jaanotɨ bu siino
tonoodɨbacajevaro, bu israelmɨco babiloniamɨ
iguiinonɨumoro aamocasiunovɨ. Jaamo
nanivamɨnaaco iicanɨcɨbadɨ. Babilonia jiinɨjevɨ
satyuumo. Jaanotɨ bu siino tonoodɨbacajeva
nigacɨtɨ jari Cristo fiivuuhi.

Jesucristo Ifiivuuno.
(Lc 2.1-7)

18 Jillɨ Jesucristo fiivuuhi seejɨ Maria Joseque
itajevaqui icacuuhi. Jaarugo diibomahi
iicautɨnaacaro seemene ijeebɨɨfaño icacuuhi
Moocaani Gaija mitya noojɨri.
19 Jaanaa Jose aijɨ ijeebɨɨ imino iicahicaumaño
imuguutɨɨbo miyamɨnaaco diigo tollɨ iicaunoco
uguubusunoco. Jillɨ llɨɨvɨ diigotɨ gaajacɨratɨno
idugaavequi omoonɨjiruno,
20 esamaajeri icahicaubovɨ fucu tɨgafañodɨ
Moocaani toomomɨnaafi diibovɨ ajafeveuboro
diiboco nuuhi: Jose David iyaachi, igototɨɨboro
Mariaco diitaabatɨ gaayɨcɨ oono diigofaño
seemene ifiivosee Moocaani Gaija seemene.
21 Jaasee ifiivoseeque Jesutɨ momonɨ. Jillɨ diibo
momo icaji diibo cuumimɨnaaco iimitɨtɨ ataajasu-
jiibo iicamaño, nooboro.
22 Jillɨ icauno johono Moocaani ihiimaamɨnaafi
Isaia onoobofeenedɨ unuuno imiyacafetequi:
23 Bagocaja ohoovagoro seemevajigo. Jaabo mo-
moji, Emanuel, nooboro. Jaano jino momo
Emanuel onoono: Moocaani mɨɨhaivɨ gase-
cuhi, eneejiruno.
24 Jaabo Jose aaicuudɨ, Moocaani toomomɨnaafi
diiboco unuubadɨ moonɨubo Mariaco mogaitɨ
gaayɨcɨubo.
25 Jaarugoma icautɨɨbo iseemeneque ɨɨcɨugoro
Jesutɨ omomonɨutɨnohachuta.

2

Jiinɨjeo Maaimomɨ Jesuco Emeecɨvauno.

1 Jaabo Jesu fiivuuhi Belen onoocuumivɨ Judea
jiinɨjevɨ. Jaasumi Herode onoobo toojiinɨje

aivojɨibou.* Jaanaa Jerusale cuumivɨ gaseumo oriente aamɨjɨtɨ asaaumo maaimomɨ gaseuhi.
2 Jaamo dilluuhi: ¿Cuuca iicaabo judiomɨ aivojɨibo ifiivoobo? Mɨiro mɨihai orientetɨ imeecɨrɨgaico maatyɨmemere jino masaahi diiboco mihimovamo, noomoro.
3 Diito jillɨ unuunoco ihaivojɨibo Herode uguubuuboro nɨjɨ nɨjɨ minifutuuhi, bu paryɨ Jerusale cuumi miyamɨnaa icano.
4 Jaaboro ihaivojɨibo paryɨicɨno sacerdotemɨ aivojɨtoco ucuuhuvauboro, bu Moise tajɨibaco miyamɨnaaco ɨjɨibeguefimoco icano ucuuhuvauboro diitoco dilluubo: ¿Naa, conoovɨ fiivejiibo Cristo? nooboro.
5 Jaanegui nuumo: Belen de Judeavɨ fiivejiibo tollɨ nooboro Moocaani iimaamɨnaafi caatɨnɨuhi:
6 Ɨɨjoho Belen Juda jiinɨje cuumi, aivo obocɨgotɨrucuumi, bu toojiinɨjeo aivojɨtoguiinovɨ diicarahi. Jaarunaa Moocaani bocɨgusuhi. Mɨiro difañotɨ aivojɨibo fiiveji taacuumimɨnaa israelmɨnaaco eteemejiibo, noono, noomoro.
7 Jaanoma iicaubo Herode diito maaimomɨco toovono ucuuhuvauboro imino dilluuhi diitoco imeecɨrɨgaico cofucu aatyɨmeunoco.
8 Jaaboro diitoco Belen cuumijaa agalluuboro nuubo: Tahɨ mofoo. Jaamoro imino midillu toosee iicamañoco. Jaamo mahatyɨmedɨ uco mɨjɨibogo uujoho bu tollɨro imetequi, nooboro.
9 Jillɨ nooboro diitoco maaimomɨco ihaivojɨibo ɨjɨibuguuneri fuumo. Jaanaaca diibo

* **2:1** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

imeecɨrɨgaico aamɨjɨtɨ aatyɨmeubo diito ɨmega feehicauhi. Jaanofeenevɨ jari imeecɨrɨgai samañovɨro minifutuuhi toosee iicaunohallɨvɨ.
10 Jaagai imeecɨrɨgaico imaaimomɨ aatyɨmeumoro sihidɨ imo imo minifutuumo.
11 Jaadɨ toojafaño ajaaheveumo tooseeque atyɨmeuhi, bu seejɨ Mariaco icano. Jaamoro tooseeguiino ememuɨɨvuumoro tooseeque imuumo. Jaadɨ isatyotaaco afaayɨumoro tooseeque acɨumo oro, insienso, mirra icanoco.
12 Jaadɨ tɨgafañodɨ diitoco: Herode iicahɨgodɨ muhuumidino, noonoro afaguunegui, siijɨriro uumiumo ijiinɨjejaago.

Jesuma Caanimɨsi Egipto Jiinɨjejaago Agaauno.

13 Jaamo diito maaimomɨ ufuunobuunatɨ tɨgafaño Moocaani toomomɨnaafi Josevɨ ajafeveuboro diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro seemeneque seejɨma dɨɨcɨɨbo Egipto jiinɨjevɨ digaa. Jaaboro tahɨ diica jari ɨco onoonohachuta Herode amɨɨsi seemeneque guiinejiibo igaicaauqui, nooboro.
14 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseema seejɨco ɨɨcɨuboro fucufeenevɨro fuuhi Egipto jiinɨjevɨ.
15 Tahɨ icaumo Herode iguijeveutɨnohachuta. Jillɨ icauno Moocaani ihiimaamɨnaafifeenedɨ unuuno imiyacafetequi:
Egipto jiinɨjetɨ Taseemeneque cuuhuvaji, unuuno.

Herode Seemeque Gaisiraicɨsuhi.

16 Jaanaaca Herode maaimomɨ diibo iijɨco agañɨɨunoco agaajacɨuboro sihidɨ sɨfiiratuubo. Jaaboro seemeque paryɨɨcɨno gaisiraicɨsuubo mificabacɨtɨ guiinovɨ iicaumoco

paryɨ Belen cuumiri icaumo seemeque, bu paryɨ ihallɨdɨ iicaucuumije miyamɨnaa seemeque icano, maaimomɨ diiboco unuusumi paryɨ ifiivuusehejeque.
17 Jillɨ miyaavuuno, Moocaani iimaamɨnaafi Jeremia acaatɨnɨuno:
18 Guubuvusuno ico Rama onoohɨgovɨ ataacasino sihidɨ ɨjɨjovoonɨno; Jaago Raquel iseemeque ataago. Jaago imogotɨhi diigoco ajacusunoco ochoomocɨnɨcuuneguiiha, nooboro.
19 Jaanobuunatɨ Herode iguijeveunobuunatɨ siino Moocaani toomomɨnaafi Josevɨ siino jafeveuhi tɨgafañodɨ Egipto jiinɨjevɨ. Jaabo diiboco nuuhi:
20 Goova gañiivoobo seemeneque seejɨma dɨɨcɨɨbo dojɨcuvɨro duhuumi Israel jiinɨjevɨ guijevecuumo seemeneque agaicaauguehicaumo, nooboro.
21 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseeque seejɨma satyuuhi Israel jiinɨjejaago.
22 Jaarunaa Arquelao onoobo caanibuuna Judeavɨ aivojɨɨbotɨ iicaunoco Jose agaajauboro tahɨ ufuunoco iguiubo. Jaaboco tɨgafañodɨ ɨjɨɨbuguunoma iicaubo Galilea jiinɨjejaagovɨro fuubo.
23 Jahɨgo ɨɨfutuudɨ Nazare cuumivɨ icatuubo. Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaa unuuno imiyaavequi: Jesu Nazareoobo, noocɨnɨji, unuuno.

3

Jua Nitɨmɨnaafi Sɨcaihɨgovɨ Jɨɨbeguehi.
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Tusumi Jua Nitɨmɨnaafi saauhi Judeatɨ iicano
sɨcaihɨgovɨ jɨɨbogooboro jillɨ neehicauhi:
2 Amɨɨhai imitɨco mejeevesucu, jino Moocaani
aivojɨ iicajino fiitɨvucuuhi, nooboro.
3 Jaabo jaanɨ Jua, johono diibotɨ Moocaani
iimaamɨnaafi Isaia jillɨ nooboro acaatɨnɨubo:

Saatoho ico guubuvusuhi sɨcaihɨgotɨ
ocoovadiicɨnɨno: Moocaani jɨɨhaico
mihimibachu; sano tɨcovoro jɨɨhaico
meheetavo, onoono.

4 Jaabo Jua gaachehuu camellomɨ ijeene ee-
tavotau. Jaabo machutahicau chahacamɨ, bajɨo
iimɨ icanoro.
5 Jaaboco uguubunɨcɨvamo saahicauhi Jerusale
cuumitɨ. Paryɨ Judeao jiinɨjemɨnaa, bu Jorda
teehi fiitɨno iicano jiinɨjemɨnaa icamo diiboco ugu-
ubunɨcɨvamo.
6 Jaamo iimitɨco ɨjɨɨbogonobuunatɨ Jua diitoco
Jorda onoohifaño nitɨhicauhi.
7 Jaanaaca bu diibojaago ajashutɨmo
fariseomɨoto, saduceomɨoto icamo diibojaa
initɨquimaaivamo asaahicaunoco aatyɨmeuboro
diitoco nuuhi: ¡Jiinimomɨbadɨ mihicano
miyamɨnaa! ¿Mɨɨjoho amɨɨhaico ɨjɨɨbogonotɨ
mataajaji ñɨhicuno Moocaani omoonɨjino
ifiitɨvonotɨ?
8 Jaanegui imino mihica miyaano amɨɨhai
eedeehifiico mejeevesuno foovono ihɨfuvusuqui.
9 Jaamoro mɨɨhai Abraham iyaachimɨhai,
noomoro mihiimaadino. Mɨɨro jino amɨɨhaico
neehi: Jiba guiisiba icarubatɨ Abraham
iyaachimɨhaitɨ Moocaani fiivusujirahi.

10 Mɨɨro jɨgaaje imibaicɨnɨcuuhi ɨmohonoco
iquitɨqui. Jaabadɨ paryɨ ɨmohono iiminoco
onoovatɨhehejeque miquitɨmoro cɨɨjɨgaifaño
mɨjɨgasutahi.
11 Miyaano naha uujoho nɨfaihuri nitɨhicahi
amɨɨhai imitɨco mejeevesucuuno jɨɨbogobadɨ
iicano. Jaanotɨ naha taabuunatɨ asaabo amɨɨhaico
nitɨji Moocaani Gaijari, cɨɨjɨgairi icano. Diibo
tajanaanɨcɨvɨ mityahi. Jaamaño uujoho aivo
ɨfototɨhi diibo tɨhaipaajeque asatyejirunovɨ.
12 Jaabo usefaño ipala icacuuhi. Jaaneri itrigoco
iimibachuuboro ibeevaco aicujiibo. Jaaboro
itrigo noovataco igranerofaño ficujiibo. Jaaboro
ibeevanoco jɨgasujiibo ufucuro ajabaavejitɨno
cɨɨjɨgaifaño.

Jesuco Initɨuno.
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

13 Jaanaaca Jesu saauhi Galileatɨ Jorda onoohi-
jaago Jua iicauhɨgo diiboco Jua initɨqui.
14 Jaarunaaca Jua itɨconɨ imuguutɨhi. Jaaboro
Jesuco nuubo: ¿Uco naha ɨɨjoho nitɨjirahi mɨllɨtɨ bu
ɨco uujoho nitɨjirahi? nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Jaafa jisumihi-
ica tollɨ icano, tollɨ Moocaani atajɨɨbanoco imino
momoonɨqui, nooboro.
16 Jaadɨ Jesuco initɨubo iteehifañotɨ iinovaubac-
aro niqueje faayacafutuuhi. Jaanofañotɨ Jesu
atyɨmeuhi Moocaani Gaija nimɨihubadɨ jeevaabo
diibohallɨvɨ iniitovaunoco.
17 Jaanaaca guubuvusuuno niquejefañotɨ un-
uuno: Jaanɨ Taseemene aivo agaijɨibo diiberi si-
hidɨ uujoho imo imo iicaabo, unuuno.

4

Jesuco Ɨjɨ Ɨnɨsuuno.
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

1 Jaanaacaro Moocaani Gaija Jesuco satyuuhi
sihɨ sɨcaihɨgovɨ, ɨjɨ diiboco inɨsuqui.
2 Jaabo tahɨgo icaubo cuarentadɨ cuujeva, bu
cuarentadɨ fucuva icano machutɨɨbo. Jaanobuu-
natɨ jari diibo ajeba aivuuhi.
3 Jaaneguiiha ihɨjɨ Jesujaa asaauboro diiboco
nɨsuvauhi jillɨ nooboro: Miyaano Moocaani
Seemene idiicahachiijɨ jiba guiisibaco tajɨiba
maahunotɨ iminifetequi, nooboro.
4 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Mɨɨro
Caatɨnɨhaame neehi: Ɨdɨɨnoro maahu sefari
miyamɨnaafi icajitɨhi, tollɨro bu Moocaani iijɨ
sefari icajiibo, noono, nooboro.
5 Jaadɨ ihɨjɨ Jesuco satyuuhi iimino Jerusale cu-
umihallɨvɨ. Jaaboro diiboco caamovono ficuubo
Moocaani iija niibahucu nijequevɨ.
6 Jaaboro diiboco nuubo: Miyaano aivo
Moocaani Seemene idiicahachiijɨ juugatɨ baavɨ
casiniivo. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Moocaani itoomomɨnaaco tajɨibaji ɨco iteemequi
ihusenehallɨvɨ ɨco gaayɨcɨnɨjimo. Jaabo gui-
isiba sefavɨ ditɨhaiño aivovotɨno iicaqui,
noono, nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Mɨɨro tollɨro
noono Caatɨnɨhaamefañoo: Moocaanico nɨsudino,
noono, nooboro.
8 Jaanaaca bu siino ihɨjɨ diiboco satyuuhi
caamovobaɨ nijequevɨ. Jaaboro paryɨ diiboco
ɨɨfusuubo fanoojiinɨjeneque paryɨ ihaivojɨnoma.

9 Jaaboro diiboco nuubo: Meeci, paryi jinooco
ico uujoho aciji, taaguiino ememuiivooboro uco
idiimohachiiji, nooboro.
10 Jaanoma iicaabo Jesu diiboco nuuhi: Satanas
fuucu, miiro Caatinihaame neehi: Moocaani
Dioscoro diimo. Jaaboro diibocoro deecivo,
noono, nooboro.
11 Jadi jari ihiji Jesuditi buhigovi minifutuuhi.
Jadi Moocaani toomominaa asaaumoro diiboco
jeecivovauhi.

Jesu Ticonihi Ijiibogoobo Galileavi.
(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Jaanaa Jesu guubuuhi Jua civojafaño
iicaunoco uguubuuboro fuuhi Galilea jiinijevi.
13 Jaaruubo Nazare cuumivi icautiiboro ufu-
ubo icatuuhi Capernau cuumivi, Zabulon, Neftali
icamisi jiinije onoohigo muuaijiniri iicaucuumivi.
14 Tolli icauno, Moocaani iimaaminaafi Isaia
acaatiniuno imiyaacafetequi:
15 Zabulon jiinije, Neftali jiinije icano muuaijinidi
iicano jiihairi, Jordanti aamijijaagovi,
Galilea iicahigo judiomi iicatimo iicahigo.
16 Civono jiinijeguiino iicaumoco achicuno
seseene. Jaabadiro bu guijeve civo jiinijeguiino
iicaumoco sesee achicihi, nooboro.
17 Jadi jari Jesu ticoniuhi miyaminaaco
ijiibogoobo: Amiihai imitico mejeevesucu jino
Moocaani aivoji fiitivucuuhi, nooboro.

Jesu Coovahi Igueenemehejedimo Fiicminaaco.
(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Jaanaaca Jesu feehicauhi Galilea muuaijinidi.
Jaabo atyimeuhi miimisiici inahaboma icamisico.

Saafi momou Simon onoobo bu samomou Pedro. Jaanotɨ saafi momou Andre onoobo. Jaamɨsi fiicɨmɨnaatɨsi iicaumaño isinɨcuuhuneri muuaifaño fiicɨhicaumɨsi.
19 Jaamɨsico Jesu nuuhi: Tadyojɨcutɨ masaa amɨɨsico miyamɨnaa fiicɨmɨnaatɨsitɨ eetavequi, nooboro.
20 Jaasumiro isinɨcuuhunoco ejeevesuumɨsiro diibo dojɨcutɨ fuumɨsi.
21 Bu jaano janaanɨcɨ Jesu siino sitɨsico atyɨmeuhi: Jacoobo onoobo, bu Jua icano iicamɨsi Zebedeo achimɨsico, imeenegafaño caanima iicaumɨsi isinɨcuuhunoco amaahunɨumɨsico.
22 Jaamɨsico Jesu ucuuhuvaunegui caanico imeenegafaño ejeevesuumɨsiro diiboma fuumɨsi.

Jesu Sihidɨ Miyamɨnaaco Jɨɨbeguehi. (Lc 6.17-19)

23 Jaabo Jesu fahɨgovadɨ Galilea jiinɨjeri feehicauhi faacuumiva sinagogajanofaño jɨɨbogooboro. Moocaani aivojɨ jɨɨbogo iimino jɨɨbogoco jɨɨbogooboro, bu fanoova guihuvaneri iguihuvamoco buheesuuboro.
24 Jaanoco Jesuditɨ guubucuumo paryɨɨcɨno Siria jiinɨjeri. Jaamoro diibojaa sɨvaumo paryɨɨcɨno fanoova guihuvaneri iicaumehejeque fanoova aivoneri, bu emeimɨvatomehejeque, epilepsia guihuvari iicaumoco, bu idɨɨno isifañɨɨmehejeque icano. Jaamoco Jesu buheesuhicauhi.
25 Jaaboco bucasihicaumo sihidɨ miyamɨnaa Galileaoto, bu Decapoli jiinɨje cuuminooto Jerusale cuumioteheje, bu Judea jiinɨjeoteheje, bu Jordan aamɨjɨjaagoteheje icamo.

5

Ifabaɨhallɨvɨ Jesu Ɨjɨɨbuguuno.
(Lc 6.20-23)

1 Jaanaa Jesu sihidɨ miyamɨnaa iicaumoco aatyɨmeuboro caamo ifabaɨ nijequevɨ ufuuboro casɨɨvutuubo. Jaabo cojɨvɨ ijɨɨbogomɨnaa igaivuuhi.

2 Jaadɨ Jesu tɨcovauhi diitoco ɨjɨɨbogoobo jillɨ nooboro:

3 Imicani icamo Moocaanico iimogomo ijeebɨɨno ɨɨdaasumaño. Jaamaño niquejefaño mihicaji.

4 Imicani icamo ɨɨdaasuno iicamo. Diitoco Moocaani jacusuji.

5 Imicani icamo, ijeebɨɨno ɨsɨɨcumo. Diito jiinɨjeque Moocaani aacɨguujeque gaayɨcɨji.

6 Imicani icamo iiminoco omoonɨjirunoco aivo iimogomo. Diito imo imo minifeteji.

7 Imicani icamo sitaaco ɨɨdaasugomo. Diitoco Moocaani ɨdaasugueji.

8 Imicani icamo ijeebɨɨ ɨmɨhɨnivatɨmo. Diito Moocaanico atyɨmeji.

9 Imicani icamo sajeebɨɨ icaco omoonɨmo. Diitoco Moocaani: Taseeme, eneejimo.

10 Imicani icamo Moocaani iimogonoco omoonɨnohallɨtɨ diitoco ɨjɨɨheveme. Diitononeji niqueje aivojɨ.

11 Imicani amɨɨhai tahallɨtɨ amɨɨhaico miyamɨnaa aivonoono onoomoro ɨdaasuno omoonɨmo, amɨɨhaihallɨvɨ sɨcamañehejeque ɨjɨɨbocasimo.

12 Jaasumi sihidɨ imo imo mihica, toono jaada
ufucu niquejefaño sihidɨ jeevano ijaadaco mag-
aayɨcɨji. Mɨɨro tollɨro amɨɨhai ɨmegavɨ iicaumo
Moocaani iimaamɨnaaco ɨdaasuno moonɨumo.

Jiinɨje Ɨmuhu Ohoovɨcɨno.
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 Amɨɨhai jiinɨje ɨmuhu. Jaano ɨmuhu
ijeevetecuuruva, ¿jinejeri bu mɨhɨmuhunɨjirahi;
jinejebaguiiha imicuujitɨruno? Jaanoco buhɨ
magañɨɨnoco miyamɨnaa quicujirahi.

Jiinɨje Aachɨcɨnɨta Ohoovɨcɨno.

14 Amɨɨhai jiinɨje aachɨcɨnɨmɨnaa. Mɨɨro
ifabaɨhallɨri iicacuumi toovono icatatɨhi.
15 Bu jaabadɨro cuugahuco mɨnɨɨmoro
siinerihallɨvɨ mafabaacutatɨhi. Jillɨro
ofoovomañovɨ caamo mificutahi paryɨ jaahe
iicamoco ihachɨcɨnɨqui.
16 Jaabadɨ amɨɨhai momoonɨ amɨɨhai foovo
miyamɨnaa ɨmefeenevɨ foovono ihɨfuvusuqui.
Jaamoro amɨɨhai imino momoonɨnoco
aatyɨmemere, Moocaani niquejefaño iicaaboco
iimequi.

Jesu Tajɨɨbaco Ɨjɨɨbogono.

17 Uco mehesɨcɨnɨdino, Moise tajɨɨbaco,
bu Moocaani iimaamɨnaa jɨɨbogoco icano
finɨsuvaabo, noomoro. Jillɨ toono unuuno
imiyacafetequi saahi.
18 Mɨɨro miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Niqueje,
jiinɨje icano iicanohachuta tajɨɨbahaame naavu-
tusutɨ sanooba gañɨɨcafetejitɨhi, ufucu iicajino
iicanohachuta.

19 Jaamaño tajɨɨbatɨ sanoogayɨ ajashurunoco
miyaano nootɨɨbo tollɨ omoonɨɨbo, bu jaaboro
sitaaco tollɨro imitɨno imoonɨqui agaajasuuboco
ufucu niquejefaño tollɨro jillɨ imɨhɨɨfoobotɨ
noocafetejiibo. Jaanotɨ imityagooboro imino
omoonɨɨboro sitaaco tollɨro imoonɨqui ijɨɨbogoobo
ufucu niquejefaño aivo miyaabotɨ noocafeteji.
20 Mɨɨro jino amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai
caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo iicabadɨro mihi-
camoro Moocaani iimogonoco momoonɨtɨhachiijɨ
bu niquejefaño mefeejitɨhi.

Icajɨɨsuditɨ Jesu Ɨjɨɨbogono.
(Lc 12.57-59)

21 Amɨɨhai muguubuhicacuuhi, amɨɨhai
eedeetemɨhaico jillɨ unuunoco: Gaicaaudino;
cajaanɨhacho sitaaco agaicaaubo castigacafeteji,
noomoro.
22 Mɨɨro jino uujoho amɨɨhaico neehi:
Cajaatyohacho inahabojaago ɨsɨfiiratomo
castigacafeteji. Cajaatyohacho inahaboco imitɨno
onoomoco aivo isefa aivojɨto castigaji. Jaanotɨ bu
inahaboco: Miyaaboɨvɨdɨ, onoomo infierno cɨɨjɨgai
ñɨhicuguiino guiinovɨ minifeteji.
23 Jaanegui Moocaanico imequi ofooboro dina-
haboma imitɨno idiicanoco edeesafotooboro,
24 siino uduumiiboro itɨconɨ dinahabojaagovɨhi
difoo. Jaaboro diibo dimijɨɨvotoobo sajeebɨɨ mini-
fototo. Jaadɨ jari duhuumiibo Moocaanico di-
imoto.
25 Jaanotɨ bu cajaatyohacho dihallɨvɨ
ɨjɨɨbogomoro ɨco isisɨsuqui asatyohachiijɨ,
dinahaboma jɨɨhaivɨro dimijɨɨvo. Ɨco
dugaacumɨnaafico acɨtotɨɨbo iicaqui. Jaabo diibo

sisɨmɨnaaco ɨco acɨjiruubo. Jaamo ɨco cɨvojafaño jɨɨhacujirahi.
26 Miyanotɨro ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi niinojegayɨco adaadutɨnohachuta.

Jesu Jɨɨbeguehi Sifigoma Mihicajirunohallɨvɨ.

27 Amɨɨhairyo muguubuhicacuuhi sɨɨcɨje unuucuunoco: Sifigoma diicadino.
28 Mɨɨro jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho gaigooco imogomoro emeecɨmo ijeebɨɨfañodɨ diigoma icacuuhi.
29 Jaanegui dimiyanaagohaallɨɨ ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ, toollɨɨco dɨɨcɨɨbo tehesino gañɨɨ; imijirunaa difiitɨ samañogayɨro ɨɨtɨ agañɨɨcafotono. Jaanotɨ imijitɨruno faabohoro difi cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.
30 Jaanotɨ bu dihuse dimiyahuse ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ quitɨcɨɨbo tehesino gañɨɨ; imijiruno samañogayɨro ɨɨtɨ agañɨɨcafotono. Jaanotɨ aivo imijitɨruno faabohoro cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.*

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Ejeevesufinohallɨvɨ.
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

31 Tollɨro bu sɨɨcɨje nuumo: Cajaanɨhacho mogaico ejeevesumo, diigoco ejeevesucuunohaameque ihacɨqui, noono.
32 Jaarunofaño uujoho neehi: Cajaanɨhacho mogaico ajevahallɨtɨ icatɨno ejeevesuhachiijɨ diigoco ajeva imitɨco ɨcɨsuubo. Jaamaño sifi ejeevesucuugoco ɨɨcɨɨbo diigofañodɨ ajeva imitɨco ɨcɨhi.

---

* **5:30** Jino jillɨ iiminocoro moonɨ, imitɨco deetavedino, eneejiruno.

Jesu Moocaani Momofañodɨ Monoonɨcɨnohallɨvɨ Ɨjɨɨbogono.

33 Tollɨro bu muguubuhicacuuhi, sɨɨcɨjemɨnaaco unuunoco: Moocaani momofañodɨ unuucuunoco bañɨdino diibo ɨmefeenevɨ, noono.

34 Jaarunaaca uujoho amɨɨhaico neehi: Moocaani momofañodɨ mohoovɨcɨdino, niquejefañodɨ oovɨcɨmoro meneedino, toono Moocaani aivojɨ icaga iicahɨgo.

35 Tollɨro bu jiinɨjefañodɨ mohoovɨcɨdino, toojehallɨvɨ Moocaani itɨhaico ificuunɨcɨje iicamaño; bu Jerusale cuumifañodɨ mohoovɨcɨdino, tuucuumi Aivojɨɨbo Jesu cuumi iicamaño.

36 Tollɨro bu oovɨcɨɨboro: Tañigaɨ seseeteji, needino. Tollɨ eneeneri sajebaco diinigaɨjeque seseetesujirahi, nacu bu cɨvutusujirahi jaanucuhu.

37 Jillɨ tɨcovonoro: Jɨɨhɨ, Chahano, monoo. Jaanotɨ janaanɨcɨvɨ mejeenesucuuno, toono ɨjɨtɨ asaacuuno.

Mɨɨno Mɨnaafico Magaijɨno.
(Lc 6.29-30)

38 Amɨɨhairyo muguubuhicacuuhi, sɨɨcɨje jillɨ unuunoco: Saafi aallɨɨco ifinicaruhachiijɨ, bu diibo aallɨɨco finicarujirumo. Tollɨro iigaico igañɨɨsuruva, bu diibo iigaico gañɨɨjirumo.

39 Jaarunofaño uujoho amɨɨhaico neehi: Iimitɨɨboma mɨhɨɨbacasidino. Ɨvɨnaaca jillɨro saatoho amɨɨhai ɨmetɨ agabacuhachiijɨ, saanaagohɨmeque bu mahacɨ tollɨro bu igabacuqui.

40 Tollɨro bu cajaatyohacho ɨco ahaamɨmoro dicaamoojaco udumɨtɨɨcɨgohachiijɨ, tollɨro bu disacoco daacɨ.

41 Jaanotɨ bu tollɨro saatoho, fiisetaco minoocɨ
kilometro tɨcovovɨ satyequi atajɨɨbahachiijɨ
igueeneme kilometro tɨcovovɨ satyo.
42 Jaanotɨ bu cajaatyohacho ɨco siinoco idillu-
moco daacɨ, bu duvuduuvedino sita ɨco: Uco
tooneguiiha presta, noomoro idillumeditɨ.

Dimɨnaaco Gaijɨ
(Lc 6.27-28, 32-36)

43 Tollɨro bu sɨɨcɨje unuunoco muguubucuuhi:
Digataavomɨnaafico gaijɨ. Jaaboro dimɨnaafico
dɨɨhegue, unuunoco.
44 Jaarunofaño uujoho amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai
mɨnaafico magaijɨ, Moocaanima mihiimaa
amɨɨhaico aivonoono onoomoro ɨdaasuno
omoonɨmohallɨvɨ.†
45 Jaachiijɨ amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo
seemetɨ mihicaji. Mɨɨro diibo inɨhɨbaco iinusuhic-
ahi iimitɨmohallɨvɨ, bu iimimohallɨvɨ icano, bu
tollɨro niijabaco galluhicaabo iimihiijɨmohallɨvɨ,
bu iimitɨ iijɨmɨnaahallɨvɨ icano.
46 Jaanotɨ bu amɨɨhaico agaijɨmocoro mag-
aijɨhachiijɨ, ¿mɨllɨ bu ijaadaco magaayɨcɨjirahi?
Mɨɨro bu impuesto jaadusumɨnaa imitɨmo
iicarumo tollɨro moonɨnɨcɨhi.
47 Jaabadɨro bu dinahabocoro idilluhachiijɨ,
¿mɨnoodɨ imico toono edeetavono? Mɨɨro
bu tollɨro Moocaanico agaajatɨmeheje tollɨro
moonɨfihi.
48 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Imimo mihica
oono amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo aivo imi-
ibo iicabadɨ.

† **5:44** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: imino monoo amɨɨhaico imitɨno onoomoco, imino momoonɨ amɨɨhaico ɨjɨɨheguemeque.

6

Jesu Jɨɨbeguehi Imihusene Mihicanohallɨvɨ.

1 Amɨɨhai imino momoonɨnoco miyamɨnaa
ɨmega momoonɨdino; jillɨ amɨɨhaico imityague-
quiguiiharo. Jaanotɨ tollɨ momoonɨhachiijɨ
amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo ijaadaco
amɨɨhaico acɨjitɨhi.
2 Jaaneguiiha siinotɨ ucuujɨvaachumoco siineri
adaamususumi faacuumimɨnaacoro gaaja-
sudino: Oono bañɨsumɨnaa sinagogajanofaño,
callenefeenevɨ icano omoonɨfibadɨ. Jaamo
jillɨ moonɨnɨcɨmo miyamɨnaa diitotɨ imino
ihiimaaqui. Jaarunofaño uujoho miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Jaamaño miyamɨnaa ɨco iimono
toonorucu dijaada.
3 Jaanotɨ naha ɨɨjoho ɨɨdaasumoco siinoco
adaacɨhachiijɨ, toovono daacɨ, dimiyahuse
omoonɨnoco dinanihuse gaajacɨtɨno iicaqui.
4 Jillɨ toovonoro deetavo, jaachiijɨ diicaani
niquejefaño iicaabo toovono edeetavonoco
aatyɨmeebere ɨco ijaadaco ihacɨqui.

Jesu Jɨɨbeguehi Moocaanima Iimaaco.
(Lc 11.2-4)

5 Jaamo bu amɨɨhai Moocaanima mihiimaa-
sumi bañɨsumɨnaafi iicabadɨ mihicadino. Diibo
imeguefihi julleecɨnɨɨboro sinagogajanofaño ihi-
imaabo, bu callenejɨninovɨ jillɨ miyamɨnaa dii-
boco ihatyɨmequiguiiharo. Miyanotɨro amɨɨhaico
neehi: Toono miyamɨnaafi obocɨgoneriro jaadu-
cafutucuuno.
6 Jaanotɨ naha ɨɨjoho Moocaanima idiimaa-
jisumi, dimecufaño ɨdɨcafotooboro cuhufono

diguhugaco fabaacuubo diimaa Moocaanima ɨɨro idiicahɨgo. Jaachiijɨ diicaani niquejefaño iicaabo toovono omoonɨnoco aatyɨmeebere ɨco ijaadaco acɨjiibo.

7 Jaabo Moocaanima idiimaasumi jillɨ mɨhɨɨfoneheje sɨcamañeheje samañocoro unuucumañocoro siino needino: Oono Moocaanico agaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ: Fɨne jillɨ: sihidɨ ihiimaaneri Moocaani uco guubuhi, noomoro eesɨcɨnɨfimo.

8 Jaamobadɨ mejeevadino. Mɨɨro Moocaani ɨmegavɨro amɨɨhai midillutɨnaacaro gaajacuuhi amɨɨhai mucuujɨvaachunoco.

9 Jaaneguiiha amɨɨhai jillɨ noomoro Moocaanima mihiimaa:

Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadɨ ficucafetehi.

10 Jaafa dihaivojɨ saahi. Jaafa dijeebɨɨ onoobadɨ eetavocafetehi jiinɨjehallɨvɨ, oono niquejefaño iicabadɨ.

11 Mɨɨhaico daacɨ machutaatɨ fafucuvaacɨvɨro.

12 Jaaboro mɨɨhaico mohimitɨco buusu, oono bu mɨɨhai, mɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco toonoco mihimibachubadɨ.

13 Jaaboro mɨɨhaico ɨnɨsunofaño gañɨɨsudino. Mɨɨhaico imitɨ ɨjɨ usetɨ taajasu.* Fɨne.

14 Mɨɨro amɨɨhaico sita imitɨno omoonɨmoma toonoco mihimibachuhachiijɨ, bu tollɨro amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco imibachuji.

---

* **6:13** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Mɨɨro paryɨɨcɨnoro diino aivojɨ, mitya dihovosɨɨ ufucuro ifinɨjitɨno icano, onoonoco.

15 Jaanotɨ amɨɨhai sitaama mihimibachuca-
sitɨhachiijɨ, bu amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo
amɨɨhai imitɨco imibachujitɨhi.

Jesu Jɨɨbeguehi Aigahallɨvɨ.

16 Jaabadɨro bu amɨɨhai safucuco mahaigasumi
amɨɨhai ɨmeque ɨdaasuno miminiiyudino, oono
bañɨsumɨnaa omoonɨnɨcɨbadɨ. Diito tollɨ moonɨfihi
amachutɨnoco miyamɨnaa ihatyɨmequi. Jaanegui
amɨɨhaico neehi: Toono ijaadaco mɨhɨcɨcuuhi
miyamɨnaa obocɨgoneriro.

17 Jaanotɨ ɨɨjoho machutɨɨbo adaigasumi
dihɨmeque nitɨɨbo imino feedamaje,

18 miyamɨnaa machutɨɨbo adaigaiñoco
gaajacɨtɨmo iicaqui, ɨdɨɨboro niquejefaño iicaabo
Moocaani ijeevadɨ samɨsi diiboma mihicaabo
igaajaqui. Jaabo ɨco toono jaadaco acɨji.

Niquejefaño Mubusumijema Mihicano.
(Lc 12.33-34)

19 Jiijehallɨvɨ sihidɨ busumijeeneque
mititibaanɨdino, deeɨra ifinɨsufijehallɨvɨ, bu tollɨro
paryɨ busumijeene unucufijehallɨvɨ, bu tollɨro
nanivamɨnaa ananinɨcɨnehejehallɨvɨ icano.

20 Ɨvɨ ɨdɨhɨgoro niquejefaño sihidɨ busumijeque
mititibaanɨ, deeɨra ifinɨsutɨhɨgo, fanoova unucu-
tatɨhɨgo, bu nanivamɨnaa ananifitɨhɨgo icano.

21 Mɨɨro amɨɨhai busumijeene iicahɨgovɨ, bu
amɨɨhai jeebɨɨ icajirahi.

Mofi Imitɨno, Bu Imino Icano.
(Lc 11.34-36)

22-23 Mɨɨro saafi ihaallɨɨ iimitɨɨbo imino
icajitɨrahi. Jaabadɨro saafi ijeebɨɨ iimitɨɨbo
imihusetɨhi. Jaabo iimitɨnoguiino icaji.

Jaanotɨ Moocaani ijeebɨɨco iimibachuhachiijɨ imihusetejiibo. Moocaani iimogobadɨ icacujiibo. Jaanotɨ mɨɨno imitɨco iminobadɨ mehesɨcɨnɨhachiijɨ, janaanɨcɨvɨ aivo imitɨno.

Moocaani, Bu Nɨhɨbamɨ Icano.
(Lc 16.13)

24 Mɨɨhaiñooba miimɨsiicɨ ihaivojɨtɨsima icajitɨrahi. Mɨɨro saafiico ɨjɨɨhegueebere saafiicoro gaijɨjiruubo. Jaabadɨro bu sano nɨhɨbamɨco, Moocaanico icano magaijɨjitɨrahi.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Lc 12.22-31)

25 Amɨɨhaico neehi: Nɨjɨ nɨjɨ amɨɨhai jeebɨɨnoco momoonɨdino toono sefari mihicaqui, mamachujirunehejeri, bu mahadujirunehejeri icano, bu tollɨro mɨjɨɨcɨnɨjino gaachehuri icano. ¿Nacu mofi gaachehu janaanɨcɨvɨ jaaducafototɨhi?

26 Eneecau oono joomɨ caamodɨ agahafomoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, basutɨrumo, bu abasuno noovaco ɨcɨtɨrumo icano. Jaarumoco amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo† diitoco machuco acɨfihi. Jaamo diito joomɨ janaanɨcɨvɨ amɨɨhai majaaducafetehi.

27 ¿Nacu amɨɨhaitɨ cajaanɨ siino janaanɨcɨ tɨcovovɨ macaamevetejirahi toono fanoovari nɨjɨ nɨjɨ mihicahicanotɨ?

28 ¿Jaamo collɨhi amɨɨhai gaachehuri nɨjɨ nɨjɨ mihicahicahi? Eneecau oono deecanoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, dudɨcamaaitɨruno gaachehunoco eetavotɨruno icano.

---

† **6:26** Moocaani

29 Jaarunaa amɨɨhaico neehi: Salomon aivo
sihidɨ jeevano iminoonoma icauruubo toono
deecanobadɨ jeevautɨhi.
30 Jaabo Moocaani, buhɨcaga toono ñaavahu
jaachiijɨ bajɨfaño icano, cɨvohogo iquitɨcafotonoro
cɨɨjɨgaifaño jɨgasucafotono icarunoco Moocaani
imino gaachehuco mɨjɨɨhacubadɨ moonɨhi.
Jaanegui amɨɨhaico gaachehunoco jɨcujiibo,
ajashucani amɨɨhai miyaavogo mihicano
miyamɨnaaco.
31 Jaanegui nɨjɨ nɨjɨ mihicadino jillɨ noomoro:
¿Jinejeque jana mamachuji? ¿Jinejeque jana ma-
haduji? ¿Jinejeque jana mɨjɨcafeteji? noomoro.
32 Mɨɨro jihomonehejequere imiyaavogotɨmo
guiinehicahi. Jaanotɨ naha amɨɨhai, amɨɨhai Caani
niquejefaño iicaaboma mihicahi. Jaabo gaajacu-
uhi amɨɨhai paryɨ tonehejeri mucuujɨvaachunoco.
33 Jaaneguiiha Moocaani aivojɨjaagovɨro
dijeebɨɨco ficu, jaaboro diibo iimogonocoro
deetavo icano. Jaadɨ jari paryɨ tonehejeque bu
gaayɨcɨji.
34 Jaaneguiiha cɨvohogo iicajinehejeri amɨɨhai
jeebɨɨco nɨjɨ nɨjɨ momoonɨdino. Toono amɨɨhaitɨ
cɨvohogoro finɨjitɨhi. Fafucuvaacɨvɨro ɨɨma
ajashutɨno icahicacuuno toono nɨjɨ nɨjɨ idiicano.

7

Sifi Imitɨco Needino.
(Lc 6.37-38, 41-42)

1 Sitaaco iimitɨ meneedino, jaachiijɨ amɨɨhaico
bu Moocaani amɨɨhai imitɨ needino.

2 Toono amɨɨhai sitaaco meneehicabadɨro bu
amɨɨhaico moonɨjiibo, bu oono amɨɨhai sitaaco
mohoovɨcɨhicaneriro amɨɨhaico oovɨcɨjiibo.
3 ¿Jaabo mɨllɨ bu dinahabo aallɨɨfaño iicano
beevagayɨco daatyɨmejirahi, dihaallɨɨfaño bu
iicatuucɨ cutuucɨco atyɨmetɨɨboro?
4 Jaabo ɨɨjoho dihaallɨɨfaño cutuucɨma idiicaabo,
¿mɨllɨ bu dinahaboco neejirahi: Juugavɨ disaa
oono dihaallɨɨfaño iicano beevagayɨco ɨco ɨcɨqui,
nooboro?
5 ¡Bañɨsumɨnaafi idiicaabo! Itɨconɨ toono di-
haallɨɨfaño iicatuucɨco dɨɨcɨ. Jaadɨ jari imino
adaatyɨmeebere dinahabo aallɨɨfaño iicano beeva-
gayɨco dɨɨcɨji.
6 Iiminoco imiyaavogotɨmo jɨcubadɨ iicamoco
mahacɨdino, amɨɨhaijaagovɨ emecafotomoro
amɨɨhaico dedaahenɨdimo. Bu amɨɨhai
iimogonoco diito iimitɨmo faafaimɨbadɨ iicamoco
mahacɨdino, toono iiminoco quicudimo.

Midillu, Miguiino Icano.
(Lc 11.9-13)

7 Midillu amɨɨhaico Moocaani ihacɨqui. Migu-
iino, jaamo mahatyɨmehi. Tollɨro bu guhugatɨ
mocoova amɨɨhaidi ifaayɨcɨqui.
8 Mɨɨro idilluubo gaayɨcɨfihi, bu iguiinoobo
atyɨmefihi; bu guhugatɨ ocoovaaboco faayɨcɨfimo.
9 ¿Nacu icamo saatohoba amɨɨhaitɨ amɨɨhai
seemeneque maahuco idillusumi guiisibaco
mahacɨjirumo?
10 ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi jiinimocoro
mahacɨjirumo?
11 Mɨɨro amɨɨhai mihimifitɨrumo iiminocoro
amɨɨhai seemeque mahacɨnoco magaajahi.

¡Jaanegui imi amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo iiminoco acɨji midillumoco!
12 Jaaneguiiha amɨɨhai sitaama imino mihica oono amɨɨhaima diito imino iicanoco mihimogobadɨ; Mɨɨro tollɨ Moise tajɨɨba neehi, bu Moocaani iimaamɨnaa aamene neehi icano.

Ijene Jɨɨhai Aamɨjɨ.
(Lc 13.24)

13 Ijene jɨɨhai aamɨjɨriro mɨjɨcamaaje. Jaanotɨ oono guijevefaño asatyono jɨɨhai aamɨjɨ guiraahi, jɨɨhai guiraahi icano. Jaano carecunoono jahɨgovɨro sihidɨ miyamɨnaa feehicahi.
14 Jaanotɨ naha fiivojaa asatyono jɨɨhai aamɨjɨ, bu fiivojaa asatyono jɨɨhai icano ijene, ajashuno icano. Jaamaño mɨɨdɨmoro atyɨmehicahi.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Lc 6.43-44)

15 Amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ oono abañɨfifimo uujoho Moocaanijaagodɨ iimaahi eneehicamotɨ. Diito amɨɨhaijaago saaji ovejamɨbadɨ iminifotomoro. Jaarumo fañooto jɨcumɨ sɨfiirafiimo.
16 Jaamoco magaajacɨ omoonɨnehejetɨ; mɨɨro mɨɨjoho baacuco jaanotɨ ɨcɨtatɨhi, bu añaajeque jarɨɨmohotɨ ɨcɨtatɨhi icano.
17 Mɨɨro paryɨ iimino ɨmohono iiminocoro noovafihi. Jaabadɨro bu iimitɨno ɨmohono iimitɨnocoro noovafihi.
18 Iimiho ɨmoho iimitɨnoco noovajitɨrahi, bu iimitɨho iiminoco noovajitɨrahi icano.
19 Jaano paryɨɨcɨno iiminoco onoovatɨno ɨmohonoco mihillumoro cɨɨjɨgaifaño mɨjɨgasutahi.
20 Jaaneguiiha diitoco magaajacɨ omoonɨnotɨro.

Famoovaro Niquejefaño Feejitɨhi.
(Lc 13.25-27)

21 Famooro oono uco: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, eneehicamo niquejefaño feejitɨhi. Ɨdɨɨmoro Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonɨhicamo feeji.
22 Tufucu agasedɨ ajashutɨmo uco neeji: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, mɨɨhai dimemeri mihiimaahicahi, dimomofañodɨ mɨɨhai iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ magañɨɨhicahi, bu dimomofañodɨ mɨɨhai guiraano sihidɨ ejeevanehejeque meheetavehicahi icano, noomoro.
23 Jaarumoco uujoho neeji: Amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi. Uutɨ buhɨgovɨ miminifoto amɨɨhai iimitɨnoco momoonɨhicamo, nooboro.

Ucuhufono, Acahajɨno Icano.
(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

24 Jaamaño uujoho onoonoco uguubuuboro uujoho onoobadɨ omoonɨɨbo, oono saafi agaajaabo guiisibanohallɨvɨ iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi.
25 Jaajahallɨvɨ aiguuruno, sihidɨ teehino machituurahi, bu sefano guibuhuba toojahallɨvɨ saaurahi icano. Jaarunofaño tooja acutuutɨhi, tano cuhufono guiisibanohallɨvɨ cuhufono tano inicucɨnɨumaño.
26 Jaanotɨ uco guubucuuruubo uujoho onoonoco omoonɨtɨɨbo agaajatɨɨbobadɨ jiinɨgaibaahohallɨvɨ iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi.
27 Toojahallɨvɨ aiguuno, teehino machituuhi, sefano quijeba saauhi icano. Jaaneri tooja sano acutuuhi. ¡Jaano sihɨdaasu! nooboro.

28 Jesu ɨjɨɨbuguunoco iimivuudɨ sihidɨ
miyamɨnaa jabafiitehicauhi,
29 fariseomɨbadɨ icatɨɨbo, aivojɨɨbo mityama
iicaabo iicanɨcɨbadɨ ɨjɨɨbeguehicauneri.

8

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

1 Jaabo Jesu tobaɨ nijequetɨ iniituuboco sihidɨ
miyamɨnaa bucasiuhi.
2 Jaanaaca diibojaago saaubo saafi foojohoma
iicaubo. Jaaboro Jesuguiino ememuɨɨvuuboro di-
iboco nuuhi: Aivojɨɨbo idiimogohachiijɨ uco dim-
ibachu taguihuvatɨ, nooboro.
3 Jaanegui Jesu diiboco ihuseri dudɨɨcɨuhi:
Imeguehi, buheetecu, nooboro.
Jaasumiro diibo toono ifoojohotɨ buheetecuuhi.
4 Jaaboro Jesu diiboco nuuhi: Jeedɨcahi
mɨɨhaiñoobaco dɨɨbeguedino, jillɨro foobo
sacerdoteque difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro
asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto Moise
atajɨɨbaubadɨ, toonotɨ famooro igaajaqui toono
diguihuvatɨ idihimitucuunoco.

Jesu Buheesuhi Romanomɨ Amocasimɨnaa
Aivojɨɨbo Cojɨmɨnaafico.
(Lc 7.1-10)

5 Jaabo Jesu Capernau cuumifaño
jɨcafutuubaaca romanomɨ amocasimɨnaa
aivojɨɨbo diibojaago asaauboro diiboco noovauhi:
6 Aivojɨɨbo, tacojɨmɨnaafi jaahe ɨdaasuno icahi
aiveneri isifañɨɨbo acahi, nooboro.

7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uujoho ofooboro
buheesuteji, nooboro.
8 Jaarunaa ihaivojɨɨbo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, si-
hidɨ jeevahi jaabo iijajaagou efeejiruno. Jillɨro
tajɨɨba dihiijɨco jaaneri tacojɨmɨnaafi ibuheetequi.
9 Mɨɨro bu uujoho icaruubo aivojɨto iijɨguiino
icahi, bu jaaruubo amocasimɨnaa aivojɨɨbotɨ ic-
ahi. Jaamotɨ saafiico: Difo, unuusumi foonɨcɨɨbo.
Jaanotɨ bu sifiico: Disaa, unuusumi bu saanɨcɨɨbo.
Tollɨro bu tacojɨmɨnaafico: Toonoco deetavo, un-
uusumi bu eetavonɨcɨɨbo.
10 Jillɨ diibo unuunoco, Jesu uguubuuboro si-
hidɨ jabafiituuhi. Jaaboro diibo dojɨcutɨ ufu-
umoco nuubo: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi. Paryɨ
Israel cuumimɨnaafeenevɨ aivo jaanɨ miyaavo-
gobadɨ iicamoco atyɨmetɨhi.
11 Amɨɨhaico neehi, ajashutɨmo saaji
nijequejaagotɨ, aamɨjɨjaagotɨ icano. Jaamoro
niqueje aivojɨfaño Abraham, Isaac, Jacob,
icamoma acasɨɨvomoro machujimo.
12 Jaanotɨnaa niqueje aivojɨfaño efeejirumo
jillɨro jahisi ɨcɨvohɨgovɨro gañɨɨcafeteji tahɨgo
ataacasimoro igaiñooco oojɨsujihɨgovɨ.
13 Jaaboro Jesu ihaivojɨɨboco nuuhi: Fuucu
diijajaagovɨ jaafa dicojɨmɨnaafi buheecuji ɨɨjoho
imiyaavogobadɨ, nooboro.
Jaasumiro tollɨ diibo unuuno tɨcovovɨ diibo
buheetecuuhi.

Jesu Buheesuhi Pedro Baaboco.
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Jaadɨ Jesu Pedro iijajaago ufuubo atyɨmeuhi
Pedro baabo sinafeteri iguihuvaugo acaugoco.

15 Jaagoco ihusetɨ ududɨɨcɨuneriro iguihuva diigoco buuhi. Jaasumiro diigo agañiivuugoro tɨcovaugo diitoco ejeecɨvuugo.

Jesu Buheesuuhi Ajashutɨmo Iguihuvamoco.
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

16 Jaanaa mihiijɨcuudɨ diibojaa sɨvaumo sihidɨ iimitɨno meimɨ ijeebɨɨfañoo iicaumehejeque. Jaamoco safooro unuuneriro paryɨ famoocoro buhɨ gavaracuubo, bu tollɨro iguihuvaumoco paryɨ buheesuubo.

17 Jaano jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno imiyacafetequi. Jillɨ unuuno: Di-ibo ɨcɨhi moniinovahañoco, bu moguihuvahañoco icano.

Jesuma Ufuujirumo.
(Lc 9.57-62)

18 Jaanaa Jesu atyɨmeuhi diibohallɨdɨ sihidɨ miyamɨnaa emecuvuunoco. Jaanegui tajɨɨbaubo onogoomuuaivɨ ifatyequi.

19 Jaanaa Moise tajɨɨba gaajamɨnaafi Jesujaago asaauboro diiboco noovauhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ɨɨma uujoho feejirahi ɨɨjoho ofoohɨgovɨ, nooboro.

20 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Bajɨhimɨ ihojɨnoma icahi, bu joomɨ ihiicunoma icahi icano. Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iinigaɨco conoovɨ ɨsɨucarujirumañoo chahahi, nooboro.

21 Jaadɨ bu saafi ijɨɨbogomɨnaaototɨ diiboco nu-uhi: Aivojɨɨbo, jaafahiica itɨconɨ guihirubi igui-jevedɨhivɨ ɨcɨɨdɨhiica, nooboro.

22 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨɨjoho tadyojɨcutɨ disaa. Jaanotɨ jaafa tahɨ diito ifinɨjitɨno fiivoma iicatɨmo iguijevemeque cɨɨji, nuuruubo.

Jesu Sɨɨcutusuhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Jaaboro Jesu imeenegafaño jɨcafutuuhi ijɨɨbogomɨnaama.
24 Jaanaaca sefano guibuhuba saauhi imuuai-hallɨvɨ. Jaano ityuucari imeenega niituurahi. Jaanaa Jesu imeenegafaño cɨgahicauhi.
25 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco aaicusu-umoro nuuhi: ¡Aivojɨɨbo, mɨɨhaico taajasu! Jino miniitucuuhi, noomoro.
26 Jaanegui iimusuubo: ¿Collɨhi mihiguetehi? ¡Ajashucani amɨɨhai miyaavogo! nooboro.
Jaadɨ agañiivuuboro iguibuhubaco ɨɨbaubo, bu imuuaico ɨɨbaubo icano. Jaasumiro sano paryɨ sɨɨcutuuno.
27 Jaaneri diito sihidɨ ajabafiituumoro nuumo: ¿Coyomo miyamɨnaafi fɨne jaanɨ jino guibuhuba, bu muuai icanomaryo diiboco imityagoobo? noomoro.

Gadara Miyamɨnaa Emeimɨvatuumo.
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 Jaabo onogoomuuaivɨ Gadara jiinɨjevɨ ɨɨfutuubaaca miimɨsiicɨ gaifiimɨsi cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ diibojaagovɨ saauhi, iimitɨno ɨjɨma ijeebɨɨfaño iicaumɨsi. Jaamɨsi sihidɨ jeevano sɨfiiramɨsi. Jaamaño mɨɨhaiñooba toojɨri feehicautɨhi.
29 Jaamɨsi asaaumɨsiro tɨcovauhi ocoovadi-ivomɨsi: ¿Collɨhi mojaago saahi, ɨɨjoho Jesu Moocaani achi idiicaabo? ¿Jaabo juu saahi

mɨɨhaico ɨmegavɨro ɨdaasunisiicɨ gaifiimɨsi cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ diibojaagovɨ saauhi, iimitɨno ɨjɨma ijeeo moonɨqui? noomɨsiro.
30 Jaamañotɨ fiitɨno icaumo sihidɨ faafaimɨ machumoro ɨɨguumo;
31 Jaamoro diito iimitɨno ɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi: Mɨɨhaico buhɨgovɨ agañɨɨjihachiijɨ, jaatyo faafaimɨfañoro mɨɨhaico gallu, noomoro.
32 Jaanegui Jesu: Jii tahɨ diitofaño mofoo, nooboro iimusuuhi.
Jaanegui diito iimitɨno ɨjɨmɨ diitɨsifañotɨ ihiinuumoro ifaafaimɨfaño fuuhi. Jaasumiro diito paryɨ ifaafaimɨ ifagajɨtɨ muuaifaño aaifuumoro paryɨ macanɨuhi imuuaifaño.
33 Jaamo diito ifaafaimɨ toomomɨnaa diito tollɨ iicaunoco aatyɨmeumoro jinoomoro cuumijaago ufuumoro jɨɨbugutuuhi tollɨ ifaafaimɨ iicaunoco, bu diitɨsi ɨjɨmɨma iicaumɨsi tollɨ iicaunoco icano.
34 Jaanegui tuucuumioto paryɨ Jesujaagovɨ asaaumoro diiboco galluumo, ijiinɨjetɨ buhɨgovɨ ifeequi.

9

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

1 Jaanegui Jesu meenegafaño ɨjɨcafutuuboro ufuubo ɨfutuuhi onogoomuuaivɨ iicacuumi iicauhɨgo.
2 Jahɨ diibojaago sɨvaumo saafiico idɨɨno isifañɨɨubo icɨgaiijefaño sɨucɨnɨuboco. Jaamo miyaavogoco Jesu aatyɨmeuboro iguihuvauboco nuuhi: Guihi, quehecuto, dihimitɨ ɨco imibachucafutucuuhi, nooboro.

3 Jaanoco tajɨɨba caatɨnɨmɨnaatɨ saatoho
uguubuumoro ijeebɨɨfañodɨ nuuhi: ¿Mɨllɨ
jaanɨ Moocaanico imitɨno moonɨhi ihiimaari?
noomoro.
4 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhiica
imitɨcani mehesamaaihi?
5 ¿Tɨhɨɨcani jana amɨɨhaidi, dihimitɨ imibachuca-
futucuuhi onoono, gañiivoobo dɨɨgo onoono?
6 Eneecau bu amɨɨhaico ɨɨfusuqui uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jiinɨjehallɨvɨ imitɨ
imibachu mityama iicanoco, nooboro, idɨɨno
isifañɨɨuboco nuubo: Gañiivoobo dicɨgaiijeque
dɨɨcɨɨbo diijajaago fuucu, nooboro.
7 Jaasumiro idɨɨno isifañɨɨubo icɨgaiijeque
ɨɨcɨuboro iijajaago fuucuuhi.
8 Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sihidɨ
iguiumo. Jaamoro Moocaanico imuumo
miyamɨnaafico tomityaco aacɨunohallɨvɨ.

Jesu Mateoco Cuuhuvahi.
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

9 Jaamañotɨ Jesu ufuubo, atyɨmeuhi Mateo
onooboco, impuestoco ajaadusuhicaumañeri
gɨcɨnɨuboco. Jaaboro diiboco nuubo: Tadyojɨcutɨ
disaa, nooboro.
Jaanegui Mateo agañiivuuboro diibo dojɨcutɨ fu-
uhi.
10 Jaanaaca bu Jesu jaahe amachuubo gɨcɨnɨubo
cojɨri, bu sihidɨ saatoho impuesto jaadusumɨnaa,
bu saatoho imitɨmɨnaa icamo asaaumoro Jesu
ijɨɨbogomɨnaama icaubo cojɨvɨ casɨɨcamaaivauhi.
11 Jaanoco fariseomɨ aatyɨmeumoro
ijɨɨbogomɨnaaco dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaabo oono
amɨɨhai jɨɨbogomɨnaafi machuhi impuesto

jaadusumɨnaama, bu saatoho imitɨmɨnaama icano? noomoro.
12 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Iimimo iguihuvatɨmo, taabumɨnaafico imogotatɨhi, iguihuvamoro taabumɨnaafico imeguefihi, nooboro.
13 Eneecau mofoomoro jino Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoonoco magaajato: Uujoho imeguehi sitaaco mɨhɨdaasugonoco. Jaanotɨ imogotɨhi jeecɨvo asimɨco magaicaaumoro mejeecɨvonoco. Mɨɨro: Uujoho imino icahi, onoomoco cuuhuvaqui saatɨhi. Iimitɨmeguiiha saahi iimitɨ ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Jaanaaca Jua Nitɨmɨnaafi jɨɨbogomɨnaa Jesujaago asaaumoro diiboco dilluvauhi: ¿Jana mɨllɨtɨ mɨɨhai, bu fariseomɨ jɨɨbogomɨnaa icamo machutɨmo mahaiganɨcɨnaaca dita aigahicatɨhi? noomoro.
15 Jaanegui Jesu diitoco oovɨcɨuboro iimusuuhi: ¿Nacuuhu taabava jɨɨbaimojaago ucuuhuvamo ɨdaasuri machutɨmo icanɨcɨjirahi; diitofeeneri aijɨ iicanohachuta? Jaanotɨ naha icajinehiica uujoho udumɨtɨɨcɨcafotodɨhivɨ ɨdaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.
16 Mɨɨro mɨɨhaiñooba bobaryuri eedeechehu gaachehuco maahunɨtatɨhi bobaryu fañovɨro iguiyacafeteneri eedeene agallivejiruneguiiha. Jaaneri toopaaje janaanɨcɨvɨro guiraatejirahi.
17 Jaabadɨro bu mɨɨjoho bofaihu aivofaihuco eedeejutafaño ficutatɨhi. Jaanotɨ tollɨ momoonɨruva tujutaje jerucamaaijirahi. Jaaneri tujutaje, bu ihaivofaihu icano gañɨɨcafetejirahi.

Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi. Jaaneri fanoocɨro icafihi, nooboro. Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨɨbogonoco mejeevesumoro bohono jɨɨbogoco meheetavequi.

Jairo Aicɨgai, Bu Jesu Gaachehuco Ududɨɨcɨugo Icano.
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jillɨ Jesu nuunaaca judiomɨ aivojɨɨbo agaseuboro diibo ɨmegavɨ ajavuvuuboro diiboco nuuhi: Aicɨgai jaachiijɨro guijevecuuhi. Jaarunaaca ɨɨjoho ofooboro diigohallɨvɨ dihuseque ificuuneri siino dojɨcuvɨro buheetejirugo, nooboro.

19 Jaanegui Jesu agañiivuuboro diiboma fuubo ijɨɨbogomɨnaama.

20 Jaanaa saafigo gaigo fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨɨnohachuta tɨɨjeheri iicaugo ibujɨnaagotɨ asaaugoro Jesu gaachehujɨnibaco dudɨɨcɨvauhi.

21 Jillɨ igaachehujɨnibaco ududɨɨcɨneriro: Buheeji, noogoro eesamaaihicaumañoo.

22 Jaarunaaca Jesu acajebeveuboro diigoco aatyɨmeuboro nuuhi: Quehecuto gaha; imiyaavogomañoo buheesucafetehi, nooboro.

Jaasumiro diigo buheetecuuhi.

23 Jaanaa Jesu ihaivojɨɨbo iijafañoo ɨɨfutuubo atyɨmeuhi masimɨnaaco diigoco icɨɨqui iigaiyɨɨcɨumoco, bu miyamɨnaa ataacasimo ocoovadiicɨnɨnoco icano aatyɨmeuboro

24 diitoco nuuhi: Jahisivɨ mihiino mɨɨro guijevetɨgo bagocaja jillɨro cɨgago, nooboro.

Jaaneri diibeditɨ miyamɨnaa jejebacasiuhi.

25 Jaarunaa Jesu diitoco jahisivɨ ihiinusuuboro
fañoojavɨ ufuuboro diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro
gañiiyɨcɨuhi. Jaasumiro diigo gañiivuuhi.
26 Jaano paryɨ toojiinɨjeri gaajacafutuuhi diibo
tollɨ omoonɨuno.

Jesu Buheesuhi Aatyɨmetɨmɨsico.

27 Jaabo toojatɨ ihiinuuboro Jesu ufu-
uboco miimɨsiicɨ aatyɨmeutɨmɨsi bucasiuhi
coovadiicɨnɨmɨsiro: Mɨsico dɨdaasugo David
Iyaachi, noomɨsiro.
28 Jaanaa Jesu jaahevɨ jɨcafutuubojaago fuumɨsi.
Jaamɨsico dilluubo: ¿Nacuhu amɨɨsi mimiyaaveg-
uehi toonoco omoonɨjirunoco? nooboro.
Jaanegui diitɨsi: Jɨihɨ Aivojɨibo, noomɨsiro
iimusuuhi.
29 Jaanegui Jesu diitɨsi aallɨinoco ududɨicɨuboro
nuuhi: Jaafa amɨɨsi miyaavogobadɨ icano,
nooboro.
30 Jaasumiro diitɨsico ihaallɨino iminutuuhi.
Jaaboro Jesu diitɨsico faguuhi: Jeedɨcahi
mɨɨhaiñoobaco muguubusudino, nooboro.
31 Jaarunofaño ufuumɨsiro jɨibuguumɨsi paryɨ
toojiinɨjeri Jesu omoonɨunoco.

Jesu Buheesuhi Iimaatɨiboco.

32 Jaamo iinuumaacaro saatoho sɨvauhi Jesu-
jaago ihiimaatɨibo iimitɨno ɨjɨma iicauboco.
33 Jaaboco Jesu buhɨ agañɨiudɨ jari diibo ihi-
imaahicautɨibo jari iimaauhi. Jaaneri miyamɨnaa
sihidɨ ajabafiituumoro nuuhi: Aivo Israelfaño
atyɨmeratatɨno jillɨ iicano, noomoro.

34 Jaarunofaño fariseomɨ neehicauhi: Jaanɨ
iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi, diito aivojɨɨbo
mityariro, noomoro.

Jesu Miyamɨnaaco Ɨdaasuguehi.

35 Jaanaa Jesu fahɨgovadɨ feehicauhi faacuumi-
variro, bu imɨɨdɨ cuumineri icano ɨgooboro sina-
gogajanofaño jɨɨbogooboro. Moocaani aivojɨ iijɨco
jɨɨbogooboro, bu fanoova guihuvanoco buheesu-
uboro, bu fanoohaivoco buheesuuboro icano.
36 Jaabo miyamɨnaaco aatyɨmeuboro diitoco
ɨdaasuguubo, ɨdaasuno iicaunotɨ, niinovano
iicaunotɨ, bu oono ovejamɨ itoomomɨnaafima
achahamo icanɨcɨbadɨ iicaumaño icano.
37 Jaaboro itoomomɨnaaco nuubo: Miyanotɨro,
imiyaavogotɨmo ajashutɨhi. Jaarunofaño
idudɨcamaajemɨnaa mɨɨdɨhi diitoco ɨɨcɨjirumo.
38 Jaaneguiiha ihabajaabo Moocaanico midillu
dudɨcamaajemɨnaatɨ igalluuqui ihɨcɨvaqui,
nooboro.

10

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨɨno.

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

1 Jaaboro Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ
icamo ijɨɨbogomɨnaaco ucuuhuvauboro imityaco
acɨubo, iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ igañɨɨhicaqui, bu
fanoova guihuvanoco, bu fanoo aivonoco icano
ibuusuhicaqui.
2 Jaamo ijɨɨbogomɨnaa momono jino. Itɨconɨ
Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo. Jaabo
nahabo Andre, bu Jacoobo onoobo, inahabo Jua
icano Zebedeo seemenetɨsi.

3 Felipe, Bartolome, Tomas, Mateo impuesto
jaadusumɨnaafi, bu Jacoobo onoobo Alfeo achi, bu
Lebeo icaruuboco Tadeotɨ omomonɨubo,
4 bu Simon onoobo cananistamɨoobo, bu Juda
Iscariote onoobo Jesuco aacɨujiibo icano.

Jesu Iminɨsumɨnaaco Jɨɨbogovɨ Galluuhi.
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

5 Jesu iminɨsumɨnaaco jillɨ nooboro galluuhi:
Judiomɨ iicatɨmo jiinɨjejaago mefeedino, bu tollɨro
samaritanomɨ cuumico majaahevedino.
6 Israel cuumi miyamɨnaa ovejamɨbadɨ
ɨmɨtaumojaagovɨro mofoo.
7 Jahɨgo jɨɨbogomoro mofoo; Moocaani aivojɨ
fiitɨvucuuhi, noomoro.
8 Iguihuvamoco buheesumoro mofoo, bu
uchuumucuumoco buheetesumoro mofoo,
foojohoma iicamoco imibachumoro mofoo, bu
iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨmoro mofoo. Amɨɨhai
jillɨ tɨcovono jino mityaco magaayɨcɨhi; jaaneri
momoonɨnoco majaadusudino.
9 Jaamo oroco, bu nɨhɨbamɨco, bu cobrebaco
icano masatyedino,
10 bu lleegucubaco jɨɨhaiguiiha masatyedino
icano ɨvɨ ɨdɨɨjacoro masatyo sajaacoro
caamoojaco. Bu tɨhaipaajebaco, queseibaco
icano masatyedino. Mɨɨro dudɨcamaajemɨnaafi
imachutaama icafihi.
11 Jaamo amɨɨhai cuumivɨ mɨhɨfutusumi, bu
allɨo cuumivɨ mɨhɨfutusumi icano, miguiino iim-
ihusene miyamɨnaafico. Jaabo iijafañoro mihica
tuucuumitɨ mofootɨnohachuta.
12 Jaajafaño mɨjɨcafotomoro sajeebɨɨ icaco
imogomoro midillu.

13 Jaano toojamɨnaadi iimihachiijɨ diitedi mejeevesu toono sajeebɨɨ ica dilluco. Jaanotɨ iimogotɨhachiijɨ toono sajeebɨɨ ica dilluco dojɨcuvɨro mɨhɨcɨ.
14 Jaanotɨ bu amɨɨhaico agaayɨcɨgotɨhachiijɨ, bu uguubugotɨhachiijɨ icano, toojatɨ mihiinomoro tuucuumitɨ mihiinomoro amɨɨhai tɨhaiñoguiino jiinɨco diitojaagovɨ matatacu ɨɨbabadɨ iicano.
15 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi. Jaadufucu iicadɨ aivo tuucuumi sihidɨ jeevano aamɨcafeteji Sodoma, Gomorra icaucuumije miyamɨnaa janaanɨcɨvɨ.

Ɨjɨɨhevejineheje.

16 Memeecɨ, uujoho jino amɨɨhaico galluuhi oono ovejamɨ jɨcumɨfeeneri iicanɨcɨbadɨ. Jaanegui mihimibaicɨnɨcu oono jiinimo iicanɨcɨbadɨ. Jaarumo imimoro mihica nimɨihumɨ iicanɨcɨbadɨ.
17 Esɨcɨnɨno mihica, amɨɨhaico miyamɨnaa acɨji aivojɨto usenefaño. Jaamoro amɨɨhaico aamɨjimo sinagogajanofañovɨ.
18 Jaamoro amɨɨhaico satyejimo tajɨɨbamɨnaa ɨmegavɨ, bu imiya aivojɨto ɨmegavɨ icano tahallɨtɨ. Jaamo uuditɨ mihiimaahi diito judiomɨ ɨmefeenevɨ, bu judiomɨ iicatɨmo ɨmefeenevɨ icano.
19 Jaamo amɨɨhaico aivojɨto ɨmegavɨ aacɨsumi: ¿Mɨllɨ neeji? noomoro gaihuɨba mihicadino. Mihiimaacuujino iicacuujidɨ Moocaani amɨɨhai jeebɨɨfaño mihiimaajinoco ficuji.
20 Jaamo amɨɨhai mihiimaajino icatɨno jillɨ amɨɨhai jeebɨɨfañotɨ amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo Gaija iimaaji, nooboro. Jaadɨ nuubo mohɨmegavɨ iicajinehejeditɨ

21 Miyamɨnaa inahabomɨcoro moonɨsuji, bu
caanimɨ iseemequere moonɨsuji. Jaabadɨro bu
iseeme caanimɨjaagovɨ ɨsɨfiiratomoro chuumusu-
jimo.
22 Jaasumi faaboho miyamɨnaafi amɨɨhaico
jɨɨheveji tahallɨtɨ: Jaaruno tollɨ icarunofaño
ejenaauboro allɨbavɨ afatyotoobo taajaji.
23 Jaamo saacuumifaño amɨɨhaico ubucasisumi
siicuumijaagovɨ magaa. Jino miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifi-
ivuubo saaji amɨɨhai paryɨ Israel jiinɨje cuumineri
mofoomo tuucuumijeque mihimivotɨnaacaro.
24 Mɨɨro cajaanɨ ijɨɨbogomɨnaafi allɨnohocɨvɨ
jeevatatɨhi, bu cojeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨbo
janaanɨcɨvɨ jeevatatɨhi.
25 Jaanegui ejeevamaaisuubo ijɨɨbogomɨnaafi
tɨcovovɨ iicacuuneriro imo imo iicaqui, bu
ijeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨbobadɨ iicacuuneri
icano. Mɨɨro iijamɨnaa aivojɨɨbo icaruuboco ɨjɨmɨ
aivojɨɨbo neehicamo, imi fɨ jaana, ¿mɨllɨ iyotoco?

Mɨɨco Fɨne Mihiguijirahi.
(Lc 12.2-9)

26 Jaanegui miyamɨnaaco mihiguidino mɨɨro
chahano aivo otoovono agaajacɨratɨno, bu cha-
hano afatanɨcɨnɨno gaajacɨratɨno iicano.
27 Jino cɨvohɨgo uujoho amɨɨhaico onoonoco
amɨɨhai cuuje eseseehɨgovɨ monoo. Jaanotɨ bu
toovono onoonoco amɨɨhai foovono mocoovadi-
ivo iija niibahucuvɨ mofoomoro.
28 Mihiguijirahana oono miyamɨnaa
ifiico agaicaaufimoco. Jaarumo ijeebɨɨco
gaicaaujitɨrumo. Jaanotɨ naha ɨdɨɨbocoro mihigui

allɨo ifiico agaicaauboro, bu tollɨro ijeebɨico cɨɨjɨgaifaño iguijenɨjiruuboco.
29 Mɨɨro miimɨsiicɨ jooɨmɨsico sajehegayɨriro manaajenɨcɨhi. Jaarumɨsitɨ saafiba guijevetatɨhi amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo onootɨmañohiica.
30 Mɨɨro paryɨ amɨɨhai nigaɨ ijeene paryɨ oovocɨnɨcuuhi sajehesari.
31 Jaanegui mihiguijirahana. Mɨɨro amɨɨhai janaanɨcɨ majaaducafetehi ajashutɨrumo joomɨ allɨnohocɨvɨ.

Jesucristoco Miyamɨnaafeenevɨ Miyaabo Onoomo.
(Lc 12.8-9)

32 Paryɨ famooro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uuditɨ imino ihiimaamoditɨ, bu uujoho ufucu imino iimaaji niquejefaño iicaabo Guihirubi ɨmefeenevɨ.
33 Jaanotɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uco utuunamaaimoditɨ, bu ufucu uujoho tuunamaaiji Guihirubi niquejefaño iicaabo ɨmefeenevɨ.

Jesu Dugaacusumɨnaafi.
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 Uco jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨɨ icaco sɨvaabo, noomoro mehesɨcɨnɨdino. Uujoho sajeebɨɨ icaco sɨvatɨhi moonɨcasicoro sɨvahi.
35 Mɨɨro gaifiico caanima moonɨcasisuvahi, bu gaigooco seejɨma moonɨcasisuvahi, bu iiyaajaco ibaaboma moonɨcasisuvahi.
36 Jaaneguiiha cuuhuva famoovaro iyotomaryo mɨnaa taavacasiji.
37 Jaanotɨ bu tajanaanɨcɨvɨ caanico, seejɨco icano agaijɨibo tatyahe iicajitɨhi, bu illico, illeque icano tajanaanɨcɨvɨ agaijɨmo tatya icajitɨno.

38 Jaanotɨ bu ifiico sefano eesɨcɨnɨɨbo tadyojɨcutɨ
ofootɨɨbo tatyahe icajitɨhi.
39 Jillɨ ifiicoro ataajasugoobo ifiico mɨtasuji.
Jaanotɨ tahallɨtɨ ifiico ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.

Ijaadaco Magaayɨcɨjino.
(Mr 9.41)

40 Moocaani iijɨ jɨɨbogomɨnaaco agaayɨcɨmo, bu
uco gaayɨcɨji. Jaamo uco agaayɨcɨmo, bu uco agal-
luuboco gaayɨcɨji.
41 Jaanotɨ bu Moocaani iimaamɨnaafico
Moocaani gallumɨnaafi iicaaboco imino
agaayɨcɨɨbo, Moocaani iimaamɨnaafico ajaadu-
fiyomonoco gaayɨcɨji. Jaabadɨro bu imihuseebe
asaaboco diibo iimihuseneque agaajamaño
imino agaayɨcɨɨbo, diibo imihuseebeque
ajaadufiyomonoco gaayɨcɨji.
42 Jaanotɨ bu cajaatyohacho tatyatɨ
obocɨgotɨruubo tadyojɨcutɨ ofooboco sɨɨcufaihutɨ
iisumo miyanotɨro ijaadama icaji.

11

Jua Nitɨmɨnaafi Agalluumo.
(Lc 7.18-35)

1 Jaabo Jesu motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iicaumo
iminɨsumɨnaaco ɨjɨɨbeguehicaudɨ toonotɨ fuubo
toojiinɨjeo cuuminovɨ jɨɨbogooboro ifeequi.
2 Jaanaaca Jua cɨvojafaño iicaumañotɨ guubuuhi
Cristo imino moonɨɨboro efeehicaunoco. Jaaboro
saatohotɨ ijɨɨbogomɨnaatɨ galluubo Jesuco
imeecɨtequi.

3 Diiboco idillutequi: ¿Naa ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo? ¿Naacu sifiiquehiica meteemeji? noomoro.
4 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoomoro Juaco mɨjɨɨbogoto mahatyɨmeneque, muguubunoco icano.
5 Mɨjɨɨbogo mɨllɨ aatyɨmetɨmo aatyɨmeneque, ɨɨgotɨmo ɨguehi, ifoojohoma iicamo iguihuvatɨ imibachucafetehi, bu inohojɨno uguubutɨmo guubucuuhi, iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanotɨ ɨɨdaasumo jɨɨbogocafetehi taajasujɨɨbogoco.
6 Imicani icajiibo uuvɨ ejeevevetɨɨbo.
7 Jaamo ufuunobuunatɨ miyamɨnaaco Jesu Juaditɨ neehicauhi: ¿Jinejeque nacu amɨɨhai memeecɨtuuhi sɨcaihɨgo iicahɨgo? ¿Saafi noofaijɨcuco guibuhuba iguibuhucɨnɨcɨbadɨ iicaaboco?
8 ¿Nacu, miyamɨnaafi iminoonoco jɨɨcɨnɨuboco? Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi iminoono ɨjɨɨcɨnɨmo aivojɨto iijanofaño icafihi.
9 Jɨɨ, ¿jinejeque nacu memeecɨjeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaamɨnaafico? Jɨɨhɨ, miyaano, Moocaani iimaamɨnaafi janaanɨcɨvɨ iicaaboco.
10 Diibo Juaditɨ Caatɨnɨhaame jillɨ onoobo:

Uujoho tajɨɨbogomɨnaafico tahɨmegavɨ galluuhi, dihɨmega jɨɨhaico iimibachuqui.

11 Miyanotɨro neehi, paryɨɨcɨno miyamɨnaa iicaumotɨ, bu iicamo Jua Nitɨmɨnaafi janaanɨcɨvɨ aivo iicamo chahahi. Jaarunofaño jisumitɨ sihidɨ ejeevatɨɨbo niqueje aivojɨfaño Jua janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi.
12 Jua Nitɨmɨnaafi asaaunobuunatɨ jisumihachuta niqueje aivojɨ iminootɨneheje

icahi, bu imityariro gaayɨcɨguehicamo icano.
13 Mɨɨro paryɨɨcɨno Moocaani iimaamɨnaa, bu
Moise tajɨɨba icano aivojɨtɨ iimaauhi Jua agaseuno-
hachuta.
14 Jaanoco mimiyaavogohachiijɨ, mɨɨro diibo
Jua, jaadi Moocaani iimaamɨnaafi Elia saajiibo
unuubo.
15 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo uco muguubu.
16 ¿Jinejevɨ fɨne jisumio miyamɨnaaco oovɨcɨji? Jɨɨ,
jillɨ fɨne oovɨcɨhi oono seeme anaajenɨcɨhasifaño
acasɨɨcamaaimoro abañamaaimo igataavomɨnaaco
ocoovadiicɨnɨfibadɨ:
17 Amɨɨhaidi siruuco miguisɨcuurahi. Jaarunaa
mɨjɨɨbaimɨnɨtɨhi, bu ɨdaasu masinoco amɨɨhaidi
mamasivacuurahi. Jaarunofaño mataatɨhi,
noomoro iicanɨcɨbadɨ jeevamo.
18 Mɨɨro Jua asaaubo aaigafiiboro machuutɨrahi,
bu aivofaihuco adutɨrahi icano. Jaaruuboco
amɨɨhai iimitɨno ɨjɨma iicaabo meneehicauhi.
19 Jaanobuunatɨ bu uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo asaaboco machuubo, aduubo icano.
Jaaboco amɨɨhai uco: Machufifiibo, adufifiibo
imitɨmɨnaa, bu impuesto jaadusumɨnaa
gataavomɨnaafi icano, meneehicahi. Jaarunofaño
Moocaani gaaja ɨfusucafetehi omoonɨnofañodɨ.

Aivo Uguubutɨno Cuumimɨnaa.
(Lc 10.13-15)

20 Jillɨ nooboro Jesu tɨcovauhi ɨhɨɨbaabo tuu-
cuumijevɨ aivo sihidɨ ejeevano aatyɨmerafitɨno
mityaco omoonɨhicau cuuminoco, tuucuumije
miyamɨnaa iimitɨco ejeevesuutɨnoma iicaubo.
21 ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Corazin cuumi! ¡Ɨdaasucaniji
ɨɨjoho Betsaida cuumi! Mɨɨro Tiro, Sidon icauno

cuuminovɨ, amɨɨhaifeenevɨ eheetavocafetehinɨno mitya iheetavocafuturuva, sɨɨcɨje imitɨco jeevesucuujirumo. Jaamoro ɨɨfusucuujirumo ɨdaasu gaachehunoco ɨjɨcamaaimoro, bu baiguiijɨnoco ejeemere icano iimitɨco ejeevesucunoco ɨɨfusumo.

22 Jaarunofaño amɨɨhaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadɨ amɨɨhai aivo Tiro, Sidon icano miyamɨnaa janaanɨcɨvɨ mahaamɨcafeteji.

23 Jaanotɨ ɨɨjoho Capernau cuumi; ¿fɨne uujoho niquejefaño gañɨiyɨcɨcafeteji, noonoro deesɨcɨnɨhi? Jaarunofaño guiinovɨro niitusucafeteji guijevemɨnaa iicahɨgovɨ. Mɨɨro Sodoma cuumivɨ ɨvɨ eheetavocafutuuno aatyɨmerafitɨno mitya iheetavocafuturuva, tuucuumi jisumihachutahiica icajirahi.

24 Jino amɨɨhaico neehi: Jaadusufucusumi aivo amɨɨhai Sodoma jiinɨjeo miyamɨnaa janaanɨcɨ mo-moonɨcafeteji.

Jesu Neehi: Tajaa Masaa. Jaamoro Majaguisɨ. (Lc 10.21-22)

25 Tusumi Jesu Moocaanico nuuhi: Ɨco imehi, Moocaani niqueje Aivojɨɨbo, bu jiinɨjeo Aivojɨɨbo icano idiicaaboco. Jaanaa jiijegaajamɨnaaditɨ, bu jijeohesɨcɨnɨma iicamedit icano afatanɨnoco, jillɨ tɨcovo jeebɨɨba iicamocoro dɨhɨfusuhi.

26 Jɨɨhɨ, Guihi, ɨɨjoho tollɨ idiimogobadɨ.

27 Guihirubi uco paryɨ fanoovaco tahusefaño ficuuhi. Miyanotɨro aivo mɨɨhaiñooba Illico gaa-jatɨhi. Ɨdɨɨboro Caani gaajahi. Jaabadɨro Caanico mɨɨhaiñooba aivo gaajatɨhi. Ɨdɨɨboro Illi gaajahi, bu jaanoco jaatyoco Illi imeguehi agaajasunoco.

28 Tajaa masaa oono paryɨɨcɨno amɨɨhai amɨɨhai
dudɨcamaajeneri, amɨɨhai fiisetaneri icano mini-
inovatomo, amɨɨhaico uujoho jaguisɨsuqui.
29 Magaayɨcɨ amɨɨhaico uujoho atajɨɨbanoco.
Jaamoro uutɨ magaaja, ajaabɨcɨfifinoco, bu tajeebɨɨ
ɨsɨɨcunoco icano. Jaamo amɨɨhai jeebɨɨco ma-
jaguisɨsujinoco mahatyɨmehi.
30 Uujoho amɨɨhaico atajɨɨbano, sihidɨ jeevatɨhi
isatyo, bu amɨɨhaihallɨvɨ ificuuno aivo ijeevesutɨhi
icano.

12

*Ijɨɨbogomɨnaa Jaguisɨfucusumi Arrozbadɨ Ejee-
vano Trigo Noovataco Łcɨhi.*
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

1 Toodɨhivɨ Jesu jaguisɨfucu basutafeenedɨ
ɨgooboro feehicauhi. Jaanaaca ijɨɨbogomɨnaa
ajeba aivuunegui tɨcovaumo trigo noovataco
ɨɨcɨmoro ifayɨɨnoco amachumo.
2 Jaanoco fariseomɨ aatyɨmeumoro Jesuco
nuuhi: Meecɨ, dijɨɨbogomɨnaa jaguisɨfucu
eheetavusutatɨnoco dudɨcamaajeque eetavehi,
noomoro.
3 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu amɨɨhai
aamefaño memeecɨhicatɨhi safoono David ina-
habonɨmɨnaama aajebavausumi omoonɨunoco?
4 Mɨɨro Moocaani iijafaño ufuuboro
machuubo jeecɨvo imimaahunoco, mɨɨjoho
amachutatɨrunoco diibo, bu igataavomɨnaa
icamo amachujitɨrunoco ɨdɨɨmoro sacerdotemɨ
amachufinoco.
5 ¿Nacu bu Moise tajɨɨba aamefaño onoonoco
memeecɨhicatɨhi, sacerdotemɨ Moocaani iijafaño

jaguisɨfucu icarunaaca jaguisɨtɨmo iicanɨcɨnoco?
Jaaruno imitɨ iicatɨnoco.
6 Mɨɨro amɨɨhaico neehi: Jineeri icano aivo toono
Moocaani iija janaanɨcɨvɨ ejeevano.
7 Mɨɨro amɨɨhai magaajatɨhi Caatɨnɨhaame
jino jillɨ eneejirunoco: Uujoho imeguehi
mɨhɨdaasugonoco. Jaanotɨ asimɨco magaisir-
aicɨmoro mejeecɨvonoco imogotɨhi, onoonoco.
Mɨɨro toonoco magaajaruva oono mɨllɨ imitɨco
omoonɨtɨrumoco iimitɨ meneejitɨrahi.
8 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo bu
tollɨro jaguisɨfucuhallɨvɨ mityama icahi.

Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Jaadɨ Jesu toonotɨ ufuubo sinagogajafaño
jɨcafutuuhi.
10 Jahɨgo icaubo saafi miyamɨnaafi ihuse
ifiigatyuubo. Jaanaa Jesuco siibadɨ iicanoco
omoonɨnoco aatyɨmemere ɨɨfurumo toonohallɨtɨ
diiboco imoonɨqui iimuguumoro diiboco
dilluumo: ¿Naa, jaguisɨfucusumi iguihuvaabo
buheesuco meheetavejirahi? noomoro.
11 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Nacu
cajaatyo amɨɨhaitɨ saatoho amɨɨhai jooɨ oveja
jaguisɨfucusumi jacohojɨfaño ihacuturuva
mofoomoro mɨhɨcɨtejitɨrahi?
12 ¡Jaanotɨ mɨɨro miyamɨnaafi oveja janaanɨcɨ jaa-
ducafetehi! Jaamaño jaguisɨfucusumi imino mo-
moonɨnoco meheetavejirahi,
13 nooboro ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fal-
lirihicaru, nuubo. Jaanegui diibo ihuseque afal-

liricaruuneri tusumiro imituuhuse saanaagohuse iicabadɨ.
14 Jaasumiro ifariseomɨ ufuumoro iimaacasiuhi Jesuco iguijenɨqui.

Jesuditɨ Onoono.

15 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro toonotɨ sihɨgovɨ fuubo. Jaabo sihidɨ miyamɨnaa bucasiuhi. Jaamo paryɨ iguihuvamoco Jesu buheesuuboro feehicauhi.
16 Jaaboro diitoco: Uujoho diibo iicanoco mɨɨco mɨjɨɨbeguedino, nooboro diitoco faguehicauhi.
17 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia jillɨ unuuno imiyacafetequi:
18 Jaanɨ tajeecɨvomɨnaafi uujoho ɨɨcɨɨbo. Jaaboco uujoho agaijɨɨboro diiberi imo imo iicaabo. Diibohallɨvɨ tagaijaco ficuji. Jaabo uujoho miyaaneri udugaacunoco cuumino miyamɨnaaco jɨɨbegueji.
19 Jaaruubo ñaaɨjitɨɨbo, coovadiinamaaijitɨɨbo icano. Mɨɨhaiñooba ihiimaaco guubujitɨhi cuumino jɨɨhaiñovɨ.
20 Aivo gañɨɨcafetejitɨno buiga mɨɨvɨ iquisivuruno, bu jaabadɨro jabacarurajitɨno cuugahuba jari ɨnɨfuturuno. Jarihiica iimi aivojɨco eheetavusunohachuta.
21 Jaadɨ naha jari paryɨ jiinɨje miyamɨnaa diibocoro esɨcɨnɨcuuji, unuuno.

Jesuco Ɨjɨ Mityama Icaabo Noomo.
(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Jaanaaca Jesujaago sɨvaumo ihaallɨino aatyɨmetɨɨbo, ihiimaatɨɨbo icano, iimitɨno ɨjɨma

iicauboco. Jaaboco Jesu buheesuuhi. Jaaneri atyɨmecuubo, bu iimaacuubo icano.

23 Jaaneri paryɨ miyamɨnaa ajabafiituumoro nuuhi: ¿Nacu fɨne jaanɨ David Iyaachi fɨne? noomoro.

24 Jaanoco fariseomɨ uguubuumoro nuuhi: Jillɨ jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicaabo, diito aivojɨɨbo Beelzebu mityariro, noomoro.

25 Tollɨ noomoro eesamaaiunoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: Sahaivojɨ minoocɨ udugaavonoro sanomɨro imoonɨcasiruva gueenene icatɨnoro goovano finɨjirumo. Jaabadɨro bu cuucuumihacho, bu sajamɨnaaro icano fahɨgovavɨ idugaavuruva gueenene icajitɨrahi.

26 Jaabadɨ ¿mɨllɨ bu Satanas ifiicoro buhɨgovɨ gañɨɨjirahi? Jaanotɨ jillɨ imoonɨruva, ¿mɨllɨ bu imitya gueenene icajirahi?

27 Mɨɨro amɨɨhai uco meneehicahi uujoho iimitɨno ɨjɨmɨco Beelzebu mityari buhɨ agañɨɨno meneehicahi; ¿Jaano bu tollɨ iicahachiijɨ, mɨɨjoho nacu oono amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaco mityaco acɨhicahi diitoco buhɨ igañɨɨhicaqui? Jaamaño bu diito tollɨro omoonɨmaño imino gaajaveechuno amɨɨhai guiraano aivo mɨmɨtanoco.

28 Jaanotɨ naha uujoho imitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi Moocaani Gaija mityafeenedɨ. Jaamaño toono gaajasuhi Moocaani aivojɨ mitya amɨɨhaivɨ agasecuunoco.

29 ¿Mɨllɨ bu sifi esefaabo iijafaño ofooboro inehejeque dumɨtɨɨcɨjirahi itɨconɨ diiboco sisɨtɨɨboro? Jarihiica naha diiboco isisɨɨboro inehejeque dumɨtɨɨcɨjiruubo.

30 Jaamaño tajaagodɨ iicatɨmo tamɨnaa.
Jaabadɨro bu tajaagovɨ mɨsɨvatɨmo buhɨgovɨro
magavaracusuhi.

31 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaaco
paryɨ fanoova imitɨco unuuruno buusu-
cafetejirahi. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ
imitɨmo ihiimaano toono naha aivono ufucuro
buusurajitɨhi.

32 Jaabadɨro bu cajaatyohacho uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ imitɨno
ihiimaaruno buusucafeteji. Jaanotɨ Moocaani
Gaijaditɨ imitɨno ihiimaamoco toono aivo
buusurajitɨhi jiijehallɨvɨ, bu ufucu siijehallɨvɨ
icano.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Lc 6.43-45)

33 Mɨɨro iimino ɨmoho, iiminocoro noovanɨcɨhi.
Jaabadɨro bu iimitɨho iimitɨnocoro noovahi. Jaa-
maño ɨmohoco inoovatɨro magaajatahi.

34 ¡Jiinimomɨ cuumi mihicamo! ¿Mɨllɨ bu iiminoco
mihiimaajirahi, imitɨmɨnaa mihicamo? Mɨɨro iijɨ
iimaanɨcɨhi ijeebɨɨfaño agahafɨcɨnɨnotɨ.

35 Mɨɨro iimino miyamɨnaafi iiminocoro
iimaanɨcɨhi iimino ijeebɨɨfaño iicanotɨ. Jaanotɨ
bu iimitɨno miyamɨnaafi imitɨno iimaanɨcɨhi
ijeebɨɨfaño iimitɨno iicamaño.

36 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Ufucu jaadusufucu
iicadɨ, famooro magaajaji oono iminootɨno mihi-
imaahicanehejeque.

37 Mɨɨro dihiimaariro daaducafeteji, bu dihi-
imaariro imiibo, bu imitɨɨbo noocafeteji.

Imitɨno Miyamɨnaa Aatyɨmerafitɨno Mityaco Dilluhi.
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

38 Jaanegui Jesuco nuumo saatoho fariseomɨoto, bu Moise tajɨɨba gaajamɨnaaoto icamo: Gaajamɨnaafi, mɨɨhai mihimeguehi aatyɨmerafitɨno mityaco gaajabadɨ iicanoco edeetavonoco, noomoro.

39 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jeedɨ fɨne iimitɨno miyamɨnaa saafiicoro imiyaavogotatɨmo dilluhi aatyɨmerafitɨno mityaco gaajatabadɨ iicanoco; Jaaruno gaajata acɨrajitɨhi, ɨdɨɨnoro Moocaani iimaamɨnaafi Jonas gaajata acɨcafeteji.

40 Mɨɨro oono Jonas iguiraano taavaabo jeebɨɨfaño mifucucɨ, safucu cuujeo fucuva, bu mifucucɨ, safucu fucuo fucuva icano iicaubadɨro, bu tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jiinɨje cɨɨdɨɨfaño icaji mifucucɨ, safucu icano cuujeo fucuva, bu mifucucɨ, safucu icano fucuo fucuva icano.

41 Jaadɨ Ninive cuumiri iicaumo jaadusufucusumi gañiiveji. Jino jisumio miyamɨnaaco udugaacudɨ. Jaamoro diito ɨdaasuno iicajihɨ diitoco oovɨcɨjimo; Mɨɨro Ninive miyamɨnaa iimitɨco ejeevesuumoro imino icauhi Moocaani jɨɨbogoco agalluunoco diitoco Jonas ɨjɨɨbuguusumi. Mɨɨro Jonas janaanɨcɨ uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

42 Tollɨro bu ufucu tehesino jiinɨje aivojɨgo gañiiveji jaadusufucusumi jino jisumio miyamɨnaa imitɨco emeecɨdɨ. Jaagoro diitoco ɨdaasuno iicajihɨgo oovɨcɨjigo; Mɨɨro diigo aivo tehesino jiinɨjetɨ saauhi, Salomon gaajaco

uguubuvaugo. Mɨɨro Salomon janaanɨcɨvɨ uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

Iimitɨno Ɨjɨ Siino Uhuuminɨcɨno.
(Lc 11.24-26)

43 Mɨɨro iimitɨno ɨjɨ miyamɨnaafitɨ ihiinooboro foonɨcɨɨbo ifihigaimañehejedɨ ijaguisɨqui guiinooboro. Jaarunoco aatyɨmetɨɨboro siino esamaaifiibo:
44 Siino dojɨcuvɨro tahɨgotɨ asaahinɨhɨgo taajajaagovɨ uumiji, nooboro. Jaabo dojɨcuvɨro agaseebe miyamɨnaafi jeebɨɨco atyɨmefihi, iija sɨcaija, imibachucɨnɨja, iguijaacɨnɨjabadɨ iicaaboco.
45 Jaanegui ofooboro siino ɨcɨtefiibo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno aivo diibo janaanɨcɨvɨ iimitɨno ɨjɨmɨco. Jaamoro paryɨ sahɨ diibofaño ofoomoro icatonɨcɨmo. Jaaneri diibo itɨconɨ iicauno janaanɨcɨ aivo imitɨno minifetefihi. Jaabadɨ icajimo jito iimitɨno miyamɨnaa.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

46 Jaabo Jesu miyamɨnaamahiica ihiimaau-naacarehiica gaseumo seejɨma inahabomɨ. Jaamo diiboma ihiimaaqui omoonɨumo jahisiro icauhi.
47 Jaanaa saatoho diiboco jɨɨbuguuhi: Diiseejɨ, bu dinahabomɨ icamo oono jahisi icahi. Jaamo ɨɨma iimaajirahi, noomoro.
48 Jaanegui diibo nuuhi diiboco tollɨ nooboro ɨjɨɨbuguuboco: ¿Mɨɨjoho taaseejɨ, mɨɨjoho tañahabomɨ?
49 nooboro ijɨɨbogomɨnaaco ɨtɨduuboro nuubo: Jito taaseejɨ, tañahabomɨ icano.

50 Miiro cajaatyohacho Taacaani niquejefaño
iicaabo iimogonoco omoonimo, diito naha
tañagomi, tañahabomi, taaseeji icano, nooboro.

13

Basuminaafivi Ohoovicino.
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

1 Tufucu Jesu iihati ihiinuuboro muuaijinivi
casiivutuuhi.
2 Jaanaa diibo cojivi sihidi miyaminaa
iigaivuumo iijeuneguiiha Jesu meenegafaño
ijicafutuuboro imuuaifaño casiivutuuhi. Jaanaa
imiyaminaa isiro fitafutuuhi, jiinigaibaahohallivi.
3 Jaaboro diitoco sihidi sinehejeque
jiibeguehicaubo siinovi ooviciiboro jilli nooboro:
Basuminaafi fuuhi abasutuubo.
4 Jaabo basuuboro ufuuno samañoono
jiihaifaño aifuuhi. Jaarunoco joomi asaaumoro
faayisujeniuhi.
5 Jaanoti samañoono guiisihallivi aifuuhi,
miyaadi jiini achahaumañovi. Jaanoro goovano
iinucuuno miyaadi ijiinije afaicuvautimaño.
6 Jaaruno nihiba aachicuneri chuumucuuno
abacocoovautimaño fiigatyuuno.
7 Jaanoti samañoono aifuuhi
jariimihoonofeenevi. Jaano ijariimihoono
toonohallivi ujusiuneri toono macaniuhi.
8 Jaanoti samañoono iimino jiinijehallivi aifuuhi.
Jaano ujusiunoro imino noovauhi; Jaano saga-
haisaro ifiivuuno noovauhi ciendigaiva. Jaanoti
sagahaisa noovauhi sesentadigaiva. Jaanoti saga-
haisa noovauhi treintadigaiva icano.

9 Jinooco muguubu amɨihai nohojɨma mihica-
hachiijɨ, nooboro.

Mɨllɨtɨ Siinovɨ Oovɨcɨubo.
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

10 Jaanegui ijɨibogomɨnaa diibojaagovɨ asaau-
moro diiboco dilluvauhi: ¿Collɨhiica miyamɨnaaco
siinovɨ oovɨcɨiboro dɨibeguehicahi? noomoro.
11 Jaanegui iimusuubo: Amɨihaico naha
Moocaani niquejeo aivojɨ otoovonoco imino
gaajasuhicahi. Jaanotɨ diito imino gaajajitɨrahi.
12 Mɨiro sihidɨ icanoma iicaabo siino janaanɨcɨ
acɨcafeteji, guiraanoma iicaqui. Jaanotɨ
chahanoma iicaaboco ajashunogayɨ iicaruno
dumɨtɨicɨcafeteji.
13 Tooneguiiha diitoco siinovɨ oovɨcɨiboro
jɨibeguehicahi, atyɨmecuurumo atyɨmetɨmobadɨ
iicahicaneguiiha, bu guubucuurumo gaajahi-
catɨhi inohojɨma achahamobadɨ iicahicaneguiiha.
14 Jaamaño diitovɨ nijequevavano Moocaani
iimaamɨnaafi Isaia unuuno:
Amɨihai fɨne muguubuji. Jaarumo magaaja-
jitɨhi; Fɨne mahatyɨmejirahi. Jaarunoco
mehesɨcɨnɨjitɨhi.
15 Amɨihai jeebɨino ucuhufunuutucumañoʼ,
imitɨno muguubuhicahi, bu ihaallɨino
manihicɨnɨhi, ihaallɨineri atyɨmetɨmo iicaqui,
bu inohojɨneri guubutɨmo iicaqui, bu ijeebɨiri
gaajatɨmo iicaqui. Jaamoro tajaagovɨ uumitɨmo
uujoho ubuheesujiruneguiiha, unuuno.
16 Jaanotɨ naha imicani amɨihai mihicahi
amɨihai aallɨineri mahatyɨmemañoʼ, bu amɨihai
nohojɨneri muguubumañoʼ icano.

17 Mɨɨro jino miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi: Ajashutɨmo Moocaani iimaamɨnaa, bu ajashutɨmo iimino miyamɨnaa icamo jino amɨɨhai mahatyɨmeneque atyɨmegueuhi, bu jino amɨɨhai muguubunoco guubuguuhi icano. Jaarumo guubuutɨmoro, bu aatyɨmetɨmoro guijevecuuhi.

Jesu Jɨɨbeguehi Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨunoco. (Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 Muguubu taca jino basumɨnaafivɨ ohoovɨcɨno jillɨ eneejirunoco.

19 Jino niqueje aivojɨ iijɨco guubucuurumo agaa-jatɨmo johono abasuuno jɨɨhaifaño aacotonobadɨ jeevahi. Mɨɨro ɨjɨ asaaboro ijeebɨɨfañotɨ ɨcɨcuuhi ijeebɨɨfaño jɨɨbogoco abasucuurunoco.

20 Jaanotɨ guiisihallɨvɨ aifuuno onoono oono jɨɨbogoco uguubumoro toonoco imo imo agaayɨcɨmo.

21 Jaaruno miyaadɨ abacocoovatɨmaño gueenene icatɨno. Mɨɨro diitovɨ nɨsu agasesumi, bu tobogohallɨtɨ ɨjɨɨhevesumi icano toonoco jeeveyɨɨcɨfimo.

22 Jaanotɨ jarɨɨmɨhoonofeenevɨ abasuuno onoono, oono jɨɨbogoco guubucuurumo sinehejejaagovɨro ijeebɨɨno iicamoro jijeo nehejeriro nɨjɨ nɨjɨ iicamaño nɨhɨbamɨ diitoco bañɨfihi. Jaano paryɨ jinehejere tojɨɨbogoco amacanɨsumaño diitofaño toonoco noovasutatɨno.

23 Jaanotɨ naha iimino jiinɨjehallɨvɨ abasucafutuuno, onoono jɨɨbogoco uguubumoro agaajamo diito imino onoovasumo. Jaamo saatoho jeevahi oono ciendɨyɨva sayɨ ifiivuuno onoovabadɨ. Jaanotɨ saatoho oono sesentadɨno

onoovaubadɨ jeevahi, bu saatoho treintadɨno onoovaubadɨ icano.*

Trigofeenevɨ Iimitɨno Ñaavahu Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

24 Jaadɨ bu Jesu jino siino jɨɨbuguuhi siinovɨ ohoovɨcɨuboro: Niqueje aivojɨ jeevahi oono miyamɨnaafi iimino toogaiñooco ifaguifaño abasuunobadɨ.
25 Jaarunaaca paryɨ cɨgaumaaca diibo mɨnaafi ɨjɨcafutuuboro iimitɨno ñaavahuco abasujeuboro fuuhi.
26 Jaanaaca itrigo ifiivuunoro noovaunofeenetɨ, bu tollɨro toono iimitɨno ñaavahu fiivuuhi.
27 Jaanegui ijeecɨvomɨnaa ufuumoro abajaaboco nuutuuhi: Aivojɨɨbo mɨɨro faguifaño imino toogaiñooco basuuhi. ¿Cuucatɨ jana bu jino iimitɨno ñaavahu fiivehi? noomoro.
28 Jaanegui abajaabo nuuhi: Cajaanɨhacho tamɨnaafi tollɨ moonɨhi, nooboro. Jaanegui ijeecɨvomɨnaa nuuhi: ¿Diimeguehi mofoomoro toohibaijeque magaijucɨtonoco? noomoro.
29 Jaarunaaca diibo nuuhi: Chahano, toohibaijeque magaijucɨhɨgo, bu itrigohiibaimaryo magaijucɨjirahi, nooboro.
30 Jaafa sano fanoocɨro jusihi. Jaadɨ dudɨcamaajemɨnaaco tajɨɨbaji itɨconɨ toono iimitɨno ñaavahuco ihɨcɨqui, jaamoro faasɨhije isisɨqui cɨɨjɨgaifaño mɨjɨgasuqui. Jaadɨ itrigoco ɨɨcɨmoro tamachuta iijafaño toonoco ificuuqui, nooboro.

---

* **13:23** Jino miyaavogoditɨ ɨjɨɨbogono.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

31 Jaadɨ bu Jesu siino jillɨ ohoovɨcɨɨboro nuuhi: Niqueje aivojɨ jeevahi oono miyamɨnaafi ifaguifaño mostaza tooɨco abasuno iicanɨcɨbadɨ.
32 Mɨɨro jaagai paryɨ fanoova tooɨnoguiinovɨ sihajashugayɨ. Jaarugai ujusidɨ fahoova janaanɨcɨvɨ iminifotohoro ɨmohodɨho minifotonɨcɨhi. Jaaho aivo aajashutɨmañoo joomɨ agahafomo asaamoro ihaafenevɨ iicuvanɨcɨhi, nooboro.

Levaduraguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Lc 13.20-21)

33 Tollɨro bu siino jillɨ ohoovɨcɨuboro nuubo: Niqueje aivojɨ jeevahi oono gaigo levaduraco minoocɨ, sano icano oovodɨno harinaco ɨɨcɨgoro toonoma acaɨsenɨno toosɨhima imino acaɨsecafotonɨcɨno iicabadɨ.

Jesu Sano Oovɨcɨriro Eneehicauno.
(Mr 4.33-34)

34 Jesu jillɨ paryɨ miyamɨnaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicauhi, siinovɨ oovɨcɨtɨɨboro jɨɨbeguehicautɨɨbo.
35 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi unuuboro acaatɨnɨuno imiyacafetequi:
Siinovɨ ohoovɨcɨnofeenedɨro iimaaji; Sɨɨcɨjetɨro Moocaani jiinɨjeque ifiivusunotɨro toovono iicanehejeque, nooboro.

Jesu Jɨɨbeguehi Iimitɨno Ñaavahuvɨ Ohoovɨcɨnoco.

36 Jaadɨ Jesu miyamɨnaaco agalluuboro jaahevɨ fuubojaago ijɨɨbogomɨnaa ifiitɨvuumoro diiboco dilluuhi: Mɨɨhaico dɨɨbogo oono iimitɨno ñaavahu faguifaño iicanedɨtɨ, noomoro.

37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro iimino toogaiñooco abasuubo oono uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo.
38 Jaanotɨ fagui onoono jiinɨje. Jaanotɨ oono iimino toogaiño, onoono Moocaani aivojɨ seemetɨ onoono. Jaanotɨ iimitɨno ñaavahu onoono ɨjɨ seemeditɨ iicameditɨ onoono.
39 Jaanotɨ mɨnaafi iicaabo diibo ɨjɨ. Jaanotɨ ibasutaaco ɨɨcɨjino onoono ufucu jiinɨje ifinɨjinotɨ onoono. Jaanotɨ toono ibasutaaco ɨɨcɨjimo Moocaani toomomɨnaa.
40 Jaanotɨ oono iimitɨno ñaavahuco mɨhɨcɨmoro mɨjɨgasunɨcɨradɨ, bu tollɨro ufucu jiinɨje ifinɨdɨ icajino.
41 Jaasumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo itoomomɨnaaco tajɨɨbaji ihaivojɨfañotɨ inanɨqui oono sitaaco imitɨco ɨɨcɨsuhicamoco, bu imitɨco omoonɨhicamoco icano.
42 Jaamoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨjimo tahɨ ataacasijihɨgo, ɨdaasuno iicaneri igaiñonoco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo.
43 Jaanotɨ Moocaani iimogonoco omoonɨhicamo nɨhɨba iicanɨcɨradɨ achɨcɨnɨji Moocaani aivojɨfaño. Amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ muguubu.

Nɨhɨbamɨ Jiinɨjefaño Toovono Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

44 Niqueje aivojɨ oono nɨhɨbamɨ toovono jiinɨjefaño afatanɨcɨnɨbadɨ jeevahi. Jaanoco saafi miyamɨnaafi aatyɨmeebere siino dojɨcuvɨro siino toonovɨro fatanɨnɨcɨhi. Jaaboro imo imo ofooboro paryɨ inehejeque anaajeebere toono nɨhɨbamɨri tomaño jiinɨjeque naajenɨcɨhi, fanooro tomañonɨhɨbamɨ diibediro iicaqui.

Perla Guiisiyɨ Sihidɨ Ijaadama Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

45 Bu tollɨro niqueje aivojɨ jeevahi naajemɨnaafi oono perla guiisiyɨ iimiyɨco guiinooboro ofoonɨcɨbadɨ.
46 Jaayɨco aatyɨmesumi ofooboro paryɨɨcɨno inehejeque anaajeebere tooneri tooyɨco naajenɨcɨhi.

Sinɨcuuhuvɨ Ohoovɨcɨno.

47 Jaabadɨro bu niqueje aivojɨ oono sinɨcuuhuco muuaifaño magañɨɨno faaboho taavaaboco ɨɨcɨnɨcɨno iicabadɨ jeevahi.
48 Jaano isinɨcuuhu agahafucuudɨ ifiicɨmɨnaa jiinɨgaibaahohallɨvɨ isi guiiyɨcɨnɨcɨhi. Jaadɨ ututuuvomoro itaavaco nanɨnɨcɨmo. Jaamoro iimifiimoco jɨiibaiñofaño ficunɨcɨmo. Jaamo iimitɨmoco buhɨ gañɨɨnɨcɨmo.
49 Jillɨ icajino ufucu jiinɨje ifinɨdɨ; Moocaani toomomɨnaa asaamoro dugaacujimo iimitɨmoco iimifiimofeenetɨ.
50 Jaamoro iimitɨmoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨjimo, tahɨgo ataacasijihɨgo, bu igaiñooco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo icano.

Bohono Busumije, Eedeene Icano.

51 Jaaboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Naa paryɨ jinooco magaajahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Jɨɨhɨ, noomoro.
52 Jaanegui nuubo: Mɨɨro Moise tajɨɨba gaajamɨnaafi imino niqueje aivojɨ jɨɨbogoco gaajacuubo. Jaabo iija abajaabobadɨ jeevahi. Mɨɨro toojamɨnaafi fanoocoro toojafaño iicanoco gaajahi. Jaabo ɨɨcɨjiruubo eedeeneque, bu bohonoco icano. Jaabadɨro diibo niqueje aivojɨ jɨɨbogoco agaajaabo

jɨɨbeguejirahi Moise unuunoco, bu jisumi uujoho ihiimaanoco icano.

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jaadɨ Jesu siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbeguehicaudɨ toonotɨ fuucuubo.
54 Jaabo ijiinɨjevɨ ɨfutuuhi. Jahɨgo paryɨ famaño sinagogajanofaño jɨɨbogooboro feehicaubo. Jaaneri miyamɨnaa ajabafiitomoro neehicauhi: ¿Cuucatɨ jaanɨ gaajahinɨhi jino jityɨgaba gaajaco? ¿Mɨllɨ jaabo jino sihidɨ ejeevanoonoco eetavehicahi?
55 Mɨɨro jaanɨ ɨmohobujene dudɨcamaajemɨnaafi achi, jaanotɨ seejɨ Maria icano. Jaanotɨ bu inahabomɨ Jacoobo onoobo, Jose, Simon, bu Juda icamo.
56 Mɨɨro bu inagomɨ mɨɨhaifeeneri icahicahi. ¿Cuucatɨ jana gaajaabo paryɨ jityɨgabajeque? noomoro.
57 Jaamaño diiboco miyaavuguutɨmo. Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Famoovaro Moocaani iimaamɨnaafico imino gaayɨcɨhicahi. Jaanotɨ ɨdɨɨmoro iicuumimɨnaa, bu iijamɨnaa icamo gaayɨcɨtɨhi, nooboro.
58 Jaamaño sihidɨ toonovɨ sihidɨ ejee-vanehejeque eetavuutɨɨbo diito diiboco imiyaavuguutɨneguiiha.

14

Jua Nitɨmɨnaafi Guijeveque Ɨjɨɨbogono.
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

1 Tusumi Herode onoobo Galilea aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaabo guubuuhi Jesuditɨ.

2 Jaaboro iicojɨri iicaumoco nuubo: Diiboro Jua
Nitɨmɨnaafi siino ubuuheteebe guijevetɨ. Jaamaño
jino sihidɨ ejeevano mityama icaabo, nooboro.
3 Mɨɨro diibo Herode Jua Nitɨmɨnaafico
isisɨsuuboro cɨvojafaño ficusuuhi. Herodia
onoogo inahabo Felipe taabaco unuuneguiiha.
4 Jaabo Jua Nitɨmɨnaafi Herodeque nuuhi: Di-
igoco taabavadino, nooboro.
5 Jaanegui Herode Juaco guijenɨujirahi.
Jaaruubo miyamɨnaaco ñɨhicuguehicauhi;
famooro miyamɨnaa: Juaco Moocaani
iimaamɨnaafi, noomoro eneehicaunotɨ.
6 Jaanaa ifiivu ficabavɨ ɨɨfutusumi jɨɨbaimoco
Herode eheetavuuhɨgo Herodia aicɨgai diibo ucu-
uhuvaumo ɨmegavɨ gahaseguere fuuhi. Jaanoco
aivo Iherode sihidɨ iimuguubo.
7 Jaaboro diigoco Moocaanifañodɨ unuuboro
acɨguubo fanooco conoocohacho diigo idillugu-
unoco.
8 Jaanegui diigo seejɨ diigoco afajɨɨnɨubadɨ, ufu-
ugoro Herodeque nuutuuhi: Uco butajefaño Jua
Nitɨmɨnaafi nigaɨco daacɨ, noogoro.
9 Jillɨ unuuno diibo aivojɨɨbo Herodeque
sihidɨ ɨdaasuvusuuhi. Jaarunofaño Moocaani
momofañodɨ unuucuumaño, bu diibo cojɨri
iicaumo jaanoco uguubucuumaño icano,
tajɨɨbaubo ihacɨqui.
10 Jaanegui tajɨɨbaubo Jua nigaɨco iquitɨcɨqui
cɨvojafaño icauboco.
11 Jaayɨco ɨsɨvaumoro tobagocajaco acɨvauhi.
Jaanoco bu diigo seejɨco acɨtuuhi.
12 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro Jua
Nitɨmɨnaafi ifiico asatyumoro cɨɨjeuhi. Jaadɨ

ufuumoro Jesuco jɨibugutuumo.

Jesu Cinco Mildɨmoco Machusuhi.
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

13 Jaanoco Jesu uguubuuboro iinoro sihɨgovɨ tehesino fuuhi meenegari. Jaarunoco miyamɨnaa agaajacɨumoro cuuminotɨ diiboco bucasiuhi isidɨ.
14 Jaanaa Jesu imeenegatɨ ihiinuuhɨgo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa iicaunoco. Jaaboro diitoco ɨdaasuguubo. Jaaboro iguihuvama iicamoco diibojaa ɨsɨvamoco buheesuhicaubo.
15 Jaanaa iijɨcuunegui ijɨibogomɨnaa diibojaa asaaumoro diiboco noovauhi: Aivo mihiijɨcuuhi, bu mɨihaiñooba jimañeri chahahi. Jaanegui miyamɨnaaco galluucu ofoomoro cuuminotɨ maahunoco anaajemere imachuqui, noomoro.
16 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨillɨ bu fee-jirumo amɨihai mahacɨ imachuqui, nooboro.
17 Jaanegui diito nuuhi: Mɨiro mɨihaima cha-hano, ɨdɨinoro jino sahusedɨbava momaahuno, bu miimɨsiicɨro taavaabomɨsi icano, noomoro.
18 Jaanegui Jesu nuuhi: Juu tajaa mɨsɨva, nooboro.
19 Jaaboro miyamɨnaaco tajɨibaubo ñaavahuhallɨvɨ icasɨicamaaiqui. Jaaboro ihusefaño ɨcɨubo toono sahusedɨbava imaahunoco, bu itaavaabomɨsico icano. Jaaboro niquejeque emeecɨuboro Moocaanico toonohallɨvɨ iimuuboro toonoco iquisicuuboro ijɨibogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
20 Jaanoco famooro amachuumoro tuvauhi. Jaano atyuuvoco ananɨumo gahafusuuhi jɨiibaiñooco fahuseecɨ motɨhaitɨ siino miibaicɨ ɨdɨino.

21 Jaanoco amachuumo cinco mildɨmou sano gaifiimɨro. Jaanotɨ gaigoomɨ, bu seeme icano oovarautɨhi.

Jesu Nɨfaihuhallɨdɨ Ɨguehi.
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Jaaboro Jesu ijɨibogomɨnaaco imeenegafaño ɨjɨcuuboro galluuhi ihɨmega oonogoomuuaivɨ ifeequi, diibo miyamɨnaaco ifitacuunohachuta.
23 Jaadɨ diitoco ifitacuuboro Jesu fuuhi ifabaɨ nigacɨvɨ Moocaanima ihiimaaqui. Jaadɨ mihiijɨcuunaaca Jesu tahɨ iinoro icauhi.
24 Jaanaaca imeenegafeene muuairi icaunaaca sefano guibuhuba guibuhicauhi togahallɨvɨ.
25 Jaanaaca Jesu cuujetavɨ jari diitojaagovɨ saauhi, nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro.
26 Jaaboco ijɨibogomɨnaa nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro asaaunoco aatyɨmeumoro gaihivuumo iigutuumoro: ¡Ajaanɨ ɨjɨ! noomoro.
27 Jaarunofaño Jesu diitoco nuuhi: Mequehecu mihiguetedino, uujoho, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨibo, miyaano ɨijoho idiicahachiijɨ taca, tajɨiba bu uujoho dijaa saaqui nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro, nooboro.
29 Jii, disaa taca, nooboro. Jaanegui Pedro imeenegatɨ iniituuboro tɨcovauhi nɨfaihuhallɨdɨ ɨiguubo Jesujaagovɨ ifeequi.
30 Jaarunaaca guibuhuba sefano iguibuunoco aatyɨmeuboro igutuubo. Jaasumiro tɨcovaubo inɨfaihufaño iniituubo. Jaanegui gaihivuubo: ¡Aivojɨibo, uco taajasu! nooboro.

31 Jaasumiro Jesu diiboco ihusetɨ igu-
iiyɨcɨuuboro diiboco nuuhi: ¡Ajashucani
dimiyaavogo! ¿Collɨhi miyaavogotɨhi? nooboro.
32 Jaadɨ diitɨsi imeenegafaño ɨjɨcafutuusumiro
iguibuhuba llɨɨvɨuhi.
33 Jaanegui imeenegafaño iicaumo Jesuguiino
ememuɨɨvuumoro nuuhi: Miyaano ɨɨjoho
Moocaani Achi, noomoro.

Jesu Iguihuvamoco Buheesuhi Genesarevɨ.
(Mr 6.53-56)

34 Jaamo imuuaico afatyuudɨ ɨɨfutuumo Gene-
sare jiinɨjevɨ.
35 Jaanaa toojiinɨjeo miyamɨnaa Jesu iicaunoco
agaajacɨumoro paryɨ toojiinɨjeri jɨɨbohocasiumo.
Jaamoro Jesujaagovɨ sɨvaumo paryɨ iguihuvame-
hejeque.
36 Jaamoro diiboco dilluhicaumo jillɨ
igaachehujɨniba nijequegayɨco idudɨɨcɨtequi.
Jaanoco paryɨ famooro ududɨɨcɨudɨmo buheeuhi.

15

Miyamɨnaaco Ɨmɨhɨninɨsuno.
(Mr 7.1-23)

1 Jaadɨ fariseomɨtɨ saatoho, bu caatɨnɨmɨnaa
icamo Jerusale cuumitɨ asaaumoro Jesuco dillu-
vauhi:
2 ¿Mɨllɨtɨ dijɨɨbogomɨnaa moheedetemɨhai
jeevamaaje iicabadɨ moonɨtɨhi? Mɨɨro
momoonɨnɨcɨbadɨ moonɨtɨmoro ihuseneque
nitamaaitɨmoro machuhicahi, noomoro.

3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Mɨllɨtɨ bu
jana amɨɨhai Moocaani tajɨɨbaco mejeevesumoro
amɨɨhai jeevamaajequere momoonɨhicahi?
4 Mɨɨro Moocaani jillɨ nuuhi: Diicaani, diiseejɨ
icamoco bocɨgo. Jaanotɨ caanico, seejɨco icano
imitɨno onoomo iguijevequi, nooboro.
5 Jaaruno icanaaca amɨɨhai meneehicahi jillɨ,
mɨɨno caanico, bu mɨɨno seejɨco icano meneeji-
rahi: Ɨco acɨjitɨhi: Mɨɨro paryɨ tañehejeque uujoho
Moocaanico ɨjɨbaicuuno, noomoro.
6 Jaamaño tollɨ onoomo caanimɨco, jinehejebaco
acɨhicacuutɨhi. Jillɨ momoonɨmaño Moocaani
tajɨɨbaco jihovonobadɨ momoonɨhicahi. Amɨɨhai
jeevamaajequere moonɨmoro mihicamaño.
7 Amɨɨhai bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨɨro
miyaanoco nuubo Moocaani iimaamɨnaafi Isaia
jillɨ nooboro acaatɨnɨusumi:
8 Jiicuumi uco jillɨ tɨcovono iijɨriro bocɨguehicahi.
Jaarumo jeebɨino uuditɨ tehesino icahi.
9 Jillɨ sɨcamañovɨ iigaivomoro uco imehicahi.
Jillɨ amɨɨhai jɨɨbogono, tɨcovono miyamɨnaa
jɨɨbogonoro iicamaño, nooboro.
10 Jaadɨ Jesu miyamɨnaaco ocoovauboro nuuhi:
Jinooco muguubumoro imino magaaja:
11 Mɨɨro miyamɨnaafi iijɨri ɨjɨcafotono diiboco
mɨhɨninɨtɨhi. Jaanotɨ naha iijɨfañotɨ asaano diiboco
mɨhɨninɨhi, nooboro.
12 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro diiboco
nuuhi: Mee, fariseomɨ ɨɨjoho tollɨ onoonoco ugu-
ubumoro aiveguehi, noomoro.
13 Jaaneguiiha diitoco iimusuubo: Guihirubi
niquejefaño iicaabo abasutɨhoco paryɨ ibacocono-
maryo agaijuyɨcɨɨboro gañɨɨjiibo.

14 Jaafa tahɨ iimaamo jillɨ ihaallɨɨnoma chahamo, bu sita ihaallɨɨnoma achahamoco sɨɨguehicahi. Mɨɨro ihaallɨɨnoma achahaabo sifiico isɨɨguruva faamɨsicɨro ifahojɨfaño aquetejirahi, nooboro.
15 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Toono tollɨ odoovɨcɨnoco mɨɨhaico dɨɨbogo, nooboro.
16 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Nacu buunajɨ amɨɨhai tollɨro magaajatɨhi?
17 Mɨɨro paryɨ miyamɨnaa iijɨri ɨjɨcafotono moobafaño feehi. Jaadɨ mofiitɨ inoonɨcɨno.
18 Jaanotɨ naha miyamɨnaafi iijɨfañotɨ asaano diiboco mɨhɨninɨhi, ijeebɨɨfañotɨ asaamaño.
19 Mɨɨro ijeebɨɨfañotɨ iimitɨnoono esamaajene saanɨcɨhi, bu gaicaauneheje, bu gaigoomɨco ɨɨcɨmoro ejeevesuneheje, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicaneheje, bu nanivaneheje, bu bañɨfiiraneheje, bu sitaaditɨ sɨcamaño jɨɨbogoneheje icano.
20 Jineheje naha miyamɨnaafico mɨhɨninɨhi. Jaanotɨ nitamaajehene moonɨco eetavotɨmo amachuno miyamɨnaaco mɨhɨninɨtɨhi.

Siijiinɨjeo Miyamɨnaago Jesuco Imiyaavuguumo.
(Mr 7.24-30)

21 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro fuuhi Tiro, Sidon icano jiinɨjejaagovɨ.
22 Jaanaaca Canaan jiinɨje miyamɨnaago toojiinɨjeri iicaugo saauhi Jesujaago coovadiicɨnɨgoro: ¡Aivojɨɨbo, David Iyaachi, uco dɨdaasugo! Aicɨgai iimitɨno ɨjɨma icago sihidɨ ɨdaasuno icahicahi, noogoro.

23 Jaarunaa Jesu diigo ajashunoba iimusuutɨhi.
Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro diiboco
nuuhi: Ajaamoco gallu gañuhusuno modojɨcutɨ
coovadiicɨnɨgoro saago, noomoro.
24 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani uco
Israel cuumimɨnaa ovejamɨ ɨmɨtamobadɨ iicamo-
jaagovɨro galluuhi, nooboro.
25 Jaarunofaño diigo asaaugoro diiboguiino
ememuɨɨvovaugoro diiboco nuuhi: ¡Aivojɨɨbo, uco
daamusu, noogoro!
26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Imijitɨruno
iseeme machutaaco udumɨtɨɨcɨmoro jɨcumɨco
aacɨno, nooboro.
27 Jaarunofaño diigo nuuhi: Miyaano Aivojɨɨbo;
Jaarunofaño jɨcumɨ machufihi iguiinotɨ ihabajato
amachuno suuvɨco, noogoro.
28 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaigo, guiraa-
cani dimiyaavogo. Jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨ
icano, nooboro. Jaanoco tollɨ diibo unuuno
tɨcovovɨro diigo aicɨgai buheeteuhi.

Jesu Buheesuhi Ajashutɨmo Iguihuvanoma Iicamoco.

29 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro ufuubo fatyu-
uhi Galilea muuaijɨnidɨ. Jaadɨ ifabaɨhallɨvɨ ufu-
uboro casɨɨvutuuhi.
30 Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa ufuumoro
ɨfutuuhi diibo iicauhɨgo. Jaamoro diibojaago
sihidɨ sɨvahicauhi ɨɨgotɨmehejeque, bu ihaallɨɨno
aatyɨmetɨmehejeque, bu ihiimaatɨmehejeque, bu
imitɨno ihusene iicamehejeque icano, bu sihidɨ
saatoho iguihuvamenejeque icano. Jaamoco
buheesuhicaubo.

31 Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ jabafiitehicauhi
ihiimaahicautɨmeheje ihiimaauneri, bu
imitɨno ihusene iicaumeheje imino ihusenema
iicacuuneri, bu ɨɨguehicautɨmehejeque
ɨɨgucuuneri, bu ihaallɨɨno aatyɨmeutɨmeheje
aatyɨmecuuneri icano. Jaamoro tɨcovaumo
Moocaanico Israel cuumi Dios icaaboco, iimomo.

Jesu Machusuhi Cuatro Mildɨ Miyamɨnaaco. (Mr 8.1-10)

32 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco ucuuhuvauboro
diitoco nuuhi: Jito miyamɨnaaco ɨdaasuguehi.
Mɨɨro jino mifucucɨ, safucu icano icacuumo uuma
jinoovɨ. Jaamo amachujirunobama chahacu-
uhi. Jaanegui imogotɨhi machutɨmoco iijano-
jaago agalluunoco ofoomo jɨɨhaivɨ nacatejirahi,
nooboro.

33 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi:
¿Cuucatɨ bu mɨllɨ mɨhɨcɨjirahi jino mɨɨhaiñooba ii-
jano achahahɨgo mihicamo jityɨgaba miyamɨnaa
iicamoco mutuvasuqui? noomoro.

34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu mɨnoodɨno
amɨɨhai machutaano icahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahusetɨ mi-
noocɨ ɨdɨɨnoro momaahugayɨno icahi, bu ajashuno
motaavagayɨ iicanoro, noomoro.

35 Jaanegui tajɨɨbaubo imiyamɨnaa jiinɨjehallɨvɨ
icasɨɨcamaaiqui.

36 Jaadɨ toono sahuse juugahusetɨ minoocɨ,
bu itaavagayɨ icanoco ihusefaño agaayɨcɨuboro
toonohallɨvɨ Moocaanico graciaco acɨuhi. Jaadɨ
toonoco iquisicuuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨuhi.
Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.

37 Jaanoco paryɨ famooro amachuumoro imino
tuvauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco ananɨumo gaha-
fusuuhi sahuse bu juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨino
jɨiibaiñooco.
38 Jaanoco amachuumo cuatro mildɨmo
gaifiimɨu. Jaano gaigoomɨ, bu seeme icamo
oovorautɨhi.
39 Jaadɨ Jesu diitoco ifitacuuboro meenegafaño
ɨjɨcafutuuboro fuuhi Magdala onoocuumi
jiinɨjejaagovɨ.

16

Fariseomɨ, Bu Saduceomɨ Icamo Aatyɨmeratatɨno Eetavoco Tajɨibahi.

1 Jahɨgo fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo fuuhi
Jesuco emeecɨtuumo. Jaamoro diiboco ɨifurumo
iimitɨnofaño igañɨisuqui dilluuhi: Mɨihaico nique-
jefañoono aatyɨmeratatɨnoco dɨhɨfusu, noomoro.
2 Jaanegui diibo diitoco iimusuuhi: Iijɨcuuvɨ
niqueje tɨfaiño iicasumi amɨihai: Aiguejitɨno mɨiro
oono niqueje tɨfaihi, meneefihi.
3 Jaabadɨro bu fucuro meneefihi: Jaachiijɨ imi-
jitɨfucu, mɨiro oono niqueje tɨfaiño niijama icahi,
noomoro. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, amɨihai ma-
gaajahi niquejeque memeecɨmoro aiguejino, bu
aiguejitɨno icano monoonoco. Jaarunaa magaa-
jatɨhi mɨllɨ jisumio miyamɨnaa imitɨ eheetavone-
heje ɨjɨibugurunoco.
4 Jaamo jito iimitɨno miyamɨnaa sanofañoro
imiyaavogonofaño iicatatɨmo, dilluhicahi
aatyɨmeratatɨneheje eetavoco. Jaarumoco
acɨrajitɨno ɨvɨ ɨdɨinoro Jonas gaajataro

ɨfusucafeteji, nooboro diitoco ejeevesuuboro fuubo.

Fariseomɨ Juurisutaguijɨ.
(Mr 8.14-21)

5 Jaanaa onoogoobavɨ afatyumo ijɨɨbogomɨnaa jabajeeveuhi pan añɨmɨnaa maahuco asatyujirumo.
6 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Magaihuɨnɨ fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo juurisutaguiijɨnotɨ, nooboro.
7 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa noocasiuhi: Añɨmɨnaa maahunoco mɨsɨvatɨneguiiha ollɨ noobo, noomoro.
8 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi maahunoma machahanoco monoocasihi? Ajashucani amɨɨhai miyaavogo.
9 ¿Nacu magaajatɨhi, mehesɨcɨnɨcuutɨhi oono cinco mildɨmoco sahusedɨbavariro amachusunoco, bu ihatyuuvoco mɨnoodɨbaiva jɨiibaiñooco magahafusuunoco icano?
10 ¿Bu mehesɨcɨnɨtɨhi sahuse juugahusetɨ miibaacɨ ɨdɨɨneri cuatro mildɨmoco amachusunoco, bu ihatyuuvoco mɨnoodɨbaiva jɨiibaiñooco magahafusuunoco icano?
11 ¿Jaamo bu mɨllɨtɨ amɨɨhai magaajacɨtɨhi uujoho machutaatɨ onootɨnoco oono fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo juurisutaguiijɨtɨ onoonoco?
12 Jaaneri jari gaajaumo Jesu diitoco añɨmɨnaa maahuno juurisutaguiijɨtɨ unuutɨnoco, ɨvɨ jillɨ fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo jɨibogotɨ mihigui unuunoco.

Jesu, Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco Unuuno.
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

13 Jaanaa Jesu Cesarea de Filipo onoocuumi
jiinɨjevɨ ɨɨfutuudɨ ijɨɨbogomɨnaaco dilluubo: ¿Uu-
joho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ, ¿nacu mɨllɨ
miyamɨnaa uuditɨ neehicamo? nooboro.

14 Jaanegui diito nuuhi: Saatoho: Jua
Nitɨmɨnaafi, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Elia,
neehicahi. Jaanotɨ bu saatoho: Jeremia,
neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho
sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaaɨvɨoobo,
neehicahi, noomoro.

15 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanaa amɨɨhai,
¿mɨɨjoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

16 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho
Cristo Moocaani iicaabo Seemene, nooboro.

17 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Imicani
diicahi ɨɨjoho Simon Jona achi idiicaabo. Mɨɨro ca-
jaanɨ miyamɨnaafi ɨco jinooco gaajasutɨhi ɨdɨɨboro
Guihirubi niquejefaño iicaabo.

18 Jaaneguiiha uujoho ɨco jino Pedrotɨ
momonɨhi, guiisiyɨ eneejiruno. Jaaba jiba
guiisibahallɨvɨ uujoho taajaco eetaveji. Jaajaco
guijeve mitya icaruno guiinonɨjitɨhi.

19 Ɨco uujoho jino niqueje llaveneque acɨji.
Jaabo ɨɨjoho jiijehallɨvɨ isisɨno, bu niquejefaño
sisɨcafetejino. Jaanotɨ jiijehallɨvɨ isinaayuno, bu
niquejefaño sinaayucafetejino, nooboro.

20 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco faguuhi diibo
Cristo iicanoco mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨmo iicaqui.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

21 Tusumi Jesu tɨconɨuhi ijɨɨbogomɨnaaco agaa-
jasuubo Jerusalevɨ ofooboco quillahuto, bu sacer-
dotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa icamo diiboco si-
hidɨ ɨdaasuno omoonɨujinoco: Uco gaicaausujimo.
Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji,
nooboro.
22 Jaaneguiiha Pedro sihɨ Jesuco asatyu-
uboro ɨɨbauhi: Jaanova Moocaani ɨco tollɨ
moonɨsujitɨrahi, tollɨ icatɨɨbo diicaqui, nooboro.
23 Jaarunaaca Jesu dojɨcuvɨro acajebeveuboro
Pedroco nuuhi: Uutɨ buhɨgovɨ minifoto ɨɨjoho ɨjɨ
idiicaabo. Fɨne, ɨɨjoho uco acasivusuno. Dih-
esamaaje Moocaani esamaajebadɨ icatɨhi. Jillɨ
miyamɨnaa esamaajebadɨro jeevahi, nooboro.
24 Saatoho ijɨɨbogomɨnaaco nuubo:
Cajaatyohacho tadyojɨcutɨ asaagomo ifiico
ajabajevemere tadyojɨcutɨ isaaqui ifiico ɨdaasuno
omoonɨsujinoco iguitɨmo.*
25 Mɨɨro ifiico agaijɨmo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ
naha tahallɨtɨ ifiico ɨmɨtasumo ifiico taajasuji.
26 Mɨɨro saafi miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje
busumijeque gaayɨcɨruubo. Jaaruubo ijeebɨico
ɨmɨtasuruva, ¿nacu mɨllɨtɨ imijiruno? ¿Nacu
mɨnoodɨno fɨne miyamɨnaafi ijeebɨico itaajasuqui
jaadujirahi?
27 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
saaji Caani ovosɨɨma, bu itoomomɨnaama icano.
Jaasumi paryɨ famoovaaco itɨcovocɨvɨ jaadujiibo
omoonɨhicanehejeque.
28 Miyanotɨro neehi: Jino iicamotɨ saatoho
guijevejitɨhi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo

* **16:24** Sahaamefaño noono: diguijeve ɨmohobujeque dɨɨcɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa.

ihaivojɨri asaaboco aatyɨmetɨmoro, nooboro.

17

Jesu Ihaivojɨri Asaauno.
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

1 Toonobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu ɨcɨuhi Pedroco, bu Jacooboco, bu diibo Jacoobo nahabo Jua icamoco. Jaaboro diitomaryo fuuhi aivo acaamovobaɨ nijequevɨ.
2 Jaabaɨ nijequevɨ diito ɨmefeenevɨ ifi siibadɨ minifutuuhi. Ihɨme arɨcuno minifutuuhi nɨhɨbaco memeecɨbadɨ, bu igaachehu seseene minifutuuhi nɨhɨba aachɨcɨbadɨ.
3 Jaanaa diibo uufocovɨ atyɨmeumo Moise, Elia icamɨsi Jesuma iimaamɨsico.
4 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, imicani jimañovɨ mihicano. Idiimogohachiijɨ masɨɨ nɨjeganoco migaacɨ, saga ɨdɨɨno meheetavequi, ɨɨdi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano.
5 Jaanaaca Pedro tollɨ nuunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaano ihaimuufaifañotɨ guubuvusuuno: Jaanɨ Taseemene agaijɨɨbo. Diibo onoonoco muguubunɨcɨ, unuuno.
6 Jaanoco uguubuumoro ijɨɨbogomɨnaa jiinɨjehallɨvɨ javucamaaiumo sihidɨ iguituumoro.
7 Jaanegui Jesu asaauboro diitoco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Magañɨivo mihiguetedino, nooboro.
8 Jaadɨ siino emeecɨurumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmecɨutɨhi ɨdɨɨboro Jesu icauhi.
9 Jaamoco tobaɨtɨ iniituhɨgo Jesu faguuhi: Jino mahatyɨmeneque mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino jari uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iguijeveebe siino ubuheetedɨ, nooboro.

10 Jaanegui diito diiboco dilluuhi: ¿Mɨlliti jana
bu caatɨnɨmɨnaa nuuhi: Elia itɨconɨ saaji, neehic-
ahi? noomoro.
11 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano Elia
itɨconɨ saaji. Jaaboro paryɨ fanoovaaco imibachu-
jiibo.
12 Jaarunofaño amɨɨhaico uujoho jino neehi
Elia saahinɨcuhi. Jaaruuboco gaajacɨhinɨtɨmo.
Jaamoro diiboco jillɨ iimogobadɨ moonɨhinɨmo.
Jaabadɨro bu uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
diito usetɨ ɨdaasuno icaji, nooboro.
13 Jaanotɨ ijɨibogomɨnaa esafutuuhi Jua
Nitɨmɨnaafiditɨ Jesu unuunoco.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Jaadɨ miyamɨnaa iicauhɨgo ɨɨfutuumaaca
saafi miyamɨnaafi asaauboro Jesuguiino
ememuɨɨvuuboro nuuhi:
15 Aivojɨɨbo, taseemeneque dɨdaasugo, ɨdaasuno
icahicaabo imimañobatɨ ochoomooboro, fiiva
foova cɨɨjɨgaifaño aquetehicaabo, bu teehifaño
aquetehicaabo icano.
16 Jaaboco jino dijɨibogomɨnaajaago sɨvarahi.
Jaarumo diiboco buheesutɨhi, nooboro.
17 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Ɨɨ jeedɨ fɨne
imiyaavogotɨno miyamɨnaa jito iimitɨmo,
¿mɨhachuta fɨne amɨɨhaico jaabɨcɨɨboro icaji?
nooboro diiboco: Juugavɨ daachico sɨva, nuuhi.
18 Jaaboro Jesu iimitɨno ɨjɨco ɨhɨibauboro
diibeditɨ iinusuuhi. Jaasumiro diibo isɨcafefi
buheetecuuhi.

19 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaa ijeevadɨ Jesuma ihiimaau-
moro diiboco dilluuhi: ¿Mɨillɨtɨ jana mɨɨhai diibo
imitɨno ɨjɨco buhɨ magañɨɨtɨhi? noomoro.
20-21 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: Amɨɨhai
miyaavogo aajashumaño. Miyanotɨro amɨɨhaico
neehi, amɨɨhai miyaavogo mostaza noovata
tooɨgayɨdɨno iicaruva jigajɨco meneejirahi:
Jinootɨ sihɨgovɨ deene, noomoro. Jaaneri
sihɨgovɨ jeenejiruno. ¿Conooba amɨɨhaidi
sihidɨ jeevajitɨrahi miyaano miyaavogoma
mihicaruva?*

Jesu Iguijevejinoco Siino Ɨjɨɨbogono.
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Jaanobuunatɨ Galilea jiinɨjeri saamo ɨgomoro
efeehicauhɨgo Jesu diitoco nuuhi: Uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño
acɨcafeteji.
23 Jaamo uco gaicaauji. Jaaruubo mifucucɨ, sa-
fucu ɨdɨɨnotɨ siino buheeteji, nooboro. Jaanoco
uguubuumoro sihidɨ ɨdaasuvuumo.

Templojaguiiha Impuestoco Ajaadusuno.

24 Jaanaa Jesu ijɨɨbogomɨnaama Capernau cu-
umivɨ ɨɨfutuunaaca templojaguiiha impuestoco
ajaadusuhicaumo Pedrojaago ufuumoro diiboco
dilluuhi: ¿Amɨɨhai jɨɨbogomɨnaafi templojaguiiha
impuestoco jaadujitɨhi? noomoro.
25 Jaaneguiiha Pedro: Jaadujiibo, nuuhi.
Jaadɨ Pedro jaahe ɨɨfutuuboco Jesu nuuhi: ¿Si-
mon, ɨɨdi mɨillɨ jiijiinɨje aivojɨto mɨɨco impuestoco

* **17:20-21** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaanotɨ jiyoomo ɨjɨmɨco ɨdɨɨneriro buhɨ magañɨɨtahi mahaigamoro Moocaanima mihiimaaneri, onoonoco.

jaadusunɨcɨmo; iyotocoro nacu siicuumiotoco? nooboro.
26 Jaaneguiiha Pedro iimusuuhi: Siicuumiotoco, nooboro.
Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jaaneguiihacuva icu-umioto jaadutatɨhi.
27 Jaarunofaño mɨɨhaiñooba mɨɨditɨ imitɨno eneejiruneguiiha johono caasifaño foobo difiicɨgaico gañɨɨto. Jaabo itɨconɨ uduuboco dɨɨcɨɨbo iijɨfañotɨ nɨhɨbajeque dɨɨcɨ. Jaajeri daaduto tahimpuestoco, bu diinoco icano, nooboro.

18

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabo?
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

1 Jaasumi ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Cajaanɨ fɨne aivo imiyaabo icaji niqueje aivojɨfaño? noomoro.
2-3 Jaanegui Jesu seemeneque ocoovauboro diitofeenevɨ ificuuboro nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, amɨɨhai jeebɨɨco bohonotɨ miminiiyumoro seemenebadɨ miminifototɨhachiijɨ niqueje aivojɨfaño mefeejitɨhi.
4 Mɨɨro niqueje aivojɨfaño imiyaabo iicajiibo oono guiinovɨ ifiico iminiiyuuboro jiisee seemenebadɨ iminifotoobo.
5 Jaanotɨ bu cajaatyohacho seemeneque tamomofañodɨ agaayɨcɨmo uco gaayɨcɨhi.

Imitɨfaño Mahaquetejiruno Ñɨhicu.
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

6 Jaanotɨ seeme jino uco imiyaavogomoco imitɨco omoonɨsuvaaboco aivo imijiruno

ajashutɨno guiisibatyɨgabari icodaahetɨ uduujenɨmoro muuaifaño iniitusuno.
7 Jiinɨjemɨnaadi imitɨcani icano miyamɨnaaco imitɨfaño agañɨɨsuno. Jaano jillɨ fahiijɨvaro icajino. Jaarunofaño ɨdaasucani icajiibo diibofeenedɨ imitɨ asaabo.
8 Jaaneguiiha dihuse, ditɨhai icano ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ quitɨcɨɨbo sihɨ gañɨɨ. Imijiruno ɨɨdi ditɨhaima, dihusema chahaabo fiivofaño ɨdɨɨfotono. Jaanotɨ ɨɨdi imitɨno dihusenema, ditɨhaiñoma icano diicaabo ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.
9 Jaanotɨ bu oono dihaallɨɨ ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ toohaallɨɨco buhudaruubo tehesino gañɨɨ. Imijiruno ɨɨdi sayɨɨmaryo diicaabo fiivofaño ofoono. Jaanotɨ imijitɨruno fahaallɨɨcɨmaryo diicaabo cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.*

Oveja Ɨmɨtaabovɨ Ohoovɨcɨno.
(Lc 15.3-7)

10 Tollɨro bu jito seemetɨ saatohobaco mɨtɨɨmejetasudino. Mɨɨro jino amɨɨhaico neehi: Mɨɨro oono diitoco otoomomo Moocaani toomomɨnaa fahiijɨvaro Guihirubi Moocaani niquejefaño iicaabo ɨmefeeneri icahicahi.
11 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saahi ɨmɨtacumoco taajasuqui.†
12 ¿Jinooco mɨllɨ mehesɨcɨnɨhi amɨɨhai? Saafi joomɨ ciendɨmo ovejamɨ iicamotɨ saafi imɨtaruva,

---

* **18:9** Jino jillɨ iiminocoro moonɨ, imitɨco deetavedino, eneejiruno. † **18:11** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

¿nacu fɨne saatoho noventa y nuevedɨmo aatyu-
vomoco tomañovɨ ejeevesuhinɨɨboro ɨmɨtaaboco
guiinetejitɨrahi?
13 Jaaboco aatyɨmeebere janaanɨcɨ aivo imo
imo minifetejiruubo oono noventa y nuevedɨmo
ɨmɨtatɨmo janaanɨcɨvɨ.
14 Jaabadɨro amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo‡
imogotɨhi jitotɨ saseba ɨmɨtanoco.

Jillɨ Mɨɨno Nahaboco Meperdonano.
(Lc 12.3)

15 Jaanotɨ bu dinahabo ɨco imitɨno
omoonɨhachiijɨ diiboma ɨɨro ijeevadɨ diimaabo
diiboco gaajasu imitɨno omoonɨnoco. Jaabo ɨco
uguubuhachiijɨ diiboco dimijɨɨcarucuuhi.
16 Jaanotɨ ɨco uguubutɨhachiijɨ sitatɨ cuuhuva
miimɨsiicɨtɨ. Jaamo miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨmo onoono
imino igaajacafetequi.
17 Jaamoco: Jii, onootɨhachiijɨ Moocaani
iijamɨnaaco dɨɨbogo. Jaamo onoonoco
bu: Jii, onootɨhachiijɨ oono Moocaanico
imiyaavogotɨɨboco mihicanɨcɨbadɨ mehesɨcɨnɨ,
bu impuesto jaadusumɨnaafico mehesɨcɨnɨcɨbadɨ
icano.
18 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi jino jiinɨjehallɨvɨ
mafatyusutɨno, bu tollɨro niquejefaño fatyusura-
jitɨhi. Jaanotɨ bu jiinɨjehallɨvɨ mafatyusuno nique-
jefaño fatyusucafeteji.
19 Tollɨro bu jino amɨɨhaico neehi: Jino
jiinɨjehallɨvɨ amɨɨhaitɨ miimɨsiicɨ mehe-
samaaimɨsiro mihimogonohallɨvɨ Moocaanico

‡ **18:14** Moocaani

midilluhachiijɨ Guihirubi niquejefaño iicaabo acɨji.
20 Mɨɨro miimɨsiicɨ tamomofeenedɨ igaivomofeeneri bu uujoho icaji.
21 Jaaneguiiha Pedro ufuuboro Jesuco dilluuhi: Aivojɨɨbo, tañahabo uco imitɨno omoonɨnoco, ¿mɨnoodɨfoova uujoho diiboco perdonahicaji, sahuse juugahusetɨ mifoocɨ ɨdɨino tɨcovovɨ? nooboro.
22 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Cha, toonoodɨfoova icatɨno. Janaanɨcɨ setentadɨfoova sietedɨno.

Jeecɨvomɨnaafi Imuguutɨhi Sifiico Eperdonaunoco.

23 Jaamaño niqueje aivojɨ jeevahi oono saafi aivojɨɨbo ijeecɨvomɨnaama idudɨcamaajeque iimibachubadɨ.
24 Jaabo iimibachunoco jari tɨcovaubaaca diibojaa sɨvaumo saafiico ajashutɨno millones tɨcovovɨ edebeuboco.
25 Jaabo diiboco ajaadujiruno achahauneguiiha ihaivojɨɨbo tajɨɨbauhi diiboco inaajequi paryɨ mogaima iseemema, bu paryɨ inehejema icano toonoco ijaaduqui.
26 Jaaneguiiha ijeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨboguiino ememuɨɨvuuboro ihaivojɨɨboco neehicauhi: Aivojɨɨbo, uco dɨdaasugo ɨco paryɨ faneeri jaaduji, nooboro.
27 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco ɨɨdaasuguuboro idebeque perdonauhi. Jaaboro diiboco sinaayuuhi.
28 Jaabo diibo ijeecɨvomɨnaafi ihiinuuboro ufuubo atyɨmeteuhi saafi inahabonɨmɨnaafi

diiboco mɨɨdɨno edebeuboco. Jaaboco icodaahetɨ agaayɨcɨuboro sefano dusuucɨubo: Goova daadu uco edebeneque, nooboro.

29 Jaanegui inahabonɨmɨnaafi iguiino ememuɨɨvuuboro diiboco nuuhi: Uco dɨdaasugo ɨco paryɨ jaaduji, nooboro.

30 Jaarunofaño diibo: Jii, nootɨɨbo ufuuboro diiboco cɨvojafaño jɨɨhacuuhi paryɨ diiboco ajaadutɨnohachuta.

31 Jaanoco saatoho aatyɨmeuno diitoco aivono ufuuneguiiha ufuumoro ihaivojɨɨboco paryɨ jɨɨbugutuumo.

32 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco ucuuhu-vauboro nuuhi: Imitɨcani jeecɨvomɨnaafi. Łco uujoho didebeque paryɨ perdonahinɨhi uco idilluuneguiiha.

33 Jaabadɨro bu ɨɨjoho dinahabonɨmɨnaafico dɨdaasuguejirahi ɨco uujoho iicahinɨbadɨ, nooboro.

34 Ihaivojɨɨbo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro tajɨɨbauhi di-iboco cɨvojafaño ificusuuboro ihaamɨsuqui paryɨ idebeque ajaadutɨnohachuta.

35 Jillɨ nooboro Jesu imivusuuhi jibogoco: Jaabadɨ jillɨ Guihirubi niquejefaño iicaabo amɨɨhaico moonɨji amɨɨhai nahaboco amɨɨhai jeebɨɨmaryo meperdonatɨhachiijɨ, nooboro.

19

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Mejeevesunoditɨ.
(Mr 10.1-12; Lc 12.18; tollɨro meecɨ Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

1 Jillɨ Jesu unuunobuunatɨ fuubo Galilea jiinɨjetɨ.
Jaabo ɨfutuuhi Judea jiinɨjevɨ, Jordan teehitɨ
baagovɨ iicajiinɨjevɨ.
2 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa fuuhi. Jahɨgo
iguihuvaumoco buheesuubo.
3 Jaanaaca saatoho fariseomɨoto asaaumoro
diiboco dilluuhi ɨɨfurumo iimitɨnofaño diiboco
igañɨɨsuqui: ¿Nacu fɨne tajɨɨbabadɨ imijiruno mɨɨno
taabaco jillɨ siinohallɨtɨ mejeevesuno? noomoro.
4 Jaaneguiiha diibo iimusuuhi: ¿Nacu amɨɨhai
Caatɨnɨhaamefaño onoonoco memeecɨhicatɨhi?
Mɨɨro itɨconɨ miyamɨnaafico ifiivusuubo
fiivusuuhi gaifiico, bu gaigooco icano.
5 Jaaboro nuubo: Jillɨtɨ gaifi caanico, seejɨco
icano jeevesuji mogaima iminifetequi. Jaamɨsi
saafiibadɨro minifutucuji, nooboro.
6 Jaamaño miimɨsiicɨ icacuutɨno saafi ifibadɨro
icacuumɨsi. Jillɨ iicamaño miyamɨnaa dugaacucu-
ujitɨhi Moocaani agataacucuunoco, nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨtɨ janabuu
Moise tajɨɨbauhi mɨɨno taabaco jeevesuhaameque
mahacɨmoro diigoco mejeevesuqui? noomoro.
8 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Etɨ bu mucuhu-
fojeebɨɨmañO Moise tajɨɨbauhi amɨɨhai taabamɨ
jeevesuco. Jaanotɨ itɨconɨ tollɨ icautɨno.
9 Jaanotɨ jino uujoho amɨɨhaico neehi: Mogaico
sifiima icatɨgoco ejeevesuuboro sifigooco ɨɨcɨɨbo
ajeva imitɨco ɨcɨhi. Jaabadɨro bu sifi ejeevesugooco
ataabavaabo ajeva imitɨco ɨcɨhi, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi:
Jaanegui tollɨ icamañO, ¿collɨhiica bu mataabava-
jirahi?

11 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Famooro jinooco gaajajitɨrahi. Łdɨɨmoro jaatyo Moocaani agaajasumo gaajajirahi.
12 Mɨɨro saatoho ifiivuunotɨro caanimɨ oovɨcɨcubadɨ taabavajitɨɨbo unuubadɨ icanɨcɨhi. Jaanotɨ saatoho iguiraacuneguiiharo tollɨ oovɨcɨnɨcɨhi. Jaanotɨ saatoho jillɨ taabavatɨmo icanɨcɨhi niqueje aivojɨguiinodɨ. Jaamaño jinooco agaayɨcɨgomo jaafa gaayɨcɨhi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Jaanaaca Jesujaa seemeque sɨɨvaumo diitohallɨvɨ ihuseque ificuuboro Moocaanima iimaaqui. Jaarunofaño ijɨɨbogomɨnaa ɨɨbahicauhi iseemeque diibojaa ɨsɨvamoco.
14 Jaarunofaño Jesu nuuhi: Jaafa seeme tajaa saahi fɨne mɨhɨɨbano. Mɨɨro niqueje aivojɨ seemebadɨ iicamono,
15 nooboro toseehejehallɨvɨ ihuseque ficuhicaubo. Jaadɨ toonotɨ sihɨgovɨ fuubo.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Jaanaaca saafi sɨcafefi Jesuco emeecɨtuuboro diiboco nuuhi: Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono iiminoco moonɨjirahi uujoho ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
17 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Collɨhi uco idiimiibo neehi? Chahamo imimo ɨdɨɨboro Moocaani imiibo. Jaanotɨ ifinɨjitɨno fiivofaño ofoonoco idiimogohachiijɨ tajɨɨba onoobadɨ diica, nooboro.

18 Jaaneguiiha sɨcafefi diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ nacu noono? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Gaicaaudino, ajevaco moonɨdino, nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino,

19 diicaanico, diiseejɨco icano bocɨgo, sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, nooboro.

20 Jaaneguiiha isɨcafefi nuuhi: Seemenetɨro uujoho paryɨ tonehejeque imino moonɨhicahi. ¿Cono fɨne siino tahɨme icahi? nooboro.

21 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Aivo idiiminoco idiimogohachiijɨ, foobo paryɨ dinehejeque naajeebe ɨɨdaasumoco daacɨ. Jaadɨ jari niquejefaño sihidɨ nɨihɨbamɨvaji. Jaaboro sihidɨ inɨbɨbamɨma iicaumaño.

22 Jillɨ unuunoco isɨcafefi uguubuuboro ɨɨdaasuvuuboro fuuhi sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaumaño.

23 Jaanehuiiha Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, aivo sihidɨ jeevano sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo niqueje aivojɨfaño ofoono.

24 Siino bu jino neehi: Tɨhɨino aivo camello jaanutupaajeri afatyono. Jaano janaanɨcɨ aivo sitɨhɨɨ sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaabo Moocaani aivojɨfaño ofoono, nooboro.

25 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro noocasiuhi: ¿Jana cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.

26 Jaaneguiiha Jesu diitoco emeecɨɨboro nuuhi: Miyamɨnaa toonoco moonɨjitɨrahi. Ɨdɨɨboro naha Moocaani paryɨ fanoovaaco moonɨjirahi, nooboro.

27 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi:
Aivojɨɨbo, mɨɨro paryɨ mɨɨhai monehejeque
mejeevesuhinɨmoro didojɨcutɨ masaahi. ¿Jaano
jaada nacu jinehejema mihicaji? nooboro.
28 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi:
Miyanotɨro amɨɨhaico neehi ufucu paryɨ
fanoova bohonotɨ eheetavocafotoodɨ uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tahimi aivojɨ
icagahallɨvɨ acasɨɨvoodɨ, bu amɨɨhai tadyojɨcutɨ
masaamo aivojɨ icaganohallɨvɨ macasicamaaiji,
paryɨ Israel cuumimɨnaaco mudugaacuqui.
29 Jaamo paryɨ tahallɨtɨ inehejeque ejeevesumo
iijanoco, inahabomɨco, inagomɨco, caanimɨco,
seejɨmɨco, mogaimɨco, iseemeque, bu
ijiinɨjenehejeque icano ejeevesumo toono jaada
sihidɨ janaanɨcɨ gaayɨcɨjimo, tollɨro bu ifinɨjitɨno
fiivoco gaayɨcɨjimo icano.
30 Jaanotɨ jisumi oono ajashutɨno sihidɨ ejee-
vamo iicarumo ufucu guiinovɨ minifeteji. Jaanotɨ
jisumi guiinovɨ iicarumo tusumi sihidɨ ejeevamotɨ
minifeteji.*

20

Dudɨcamaajemɨnaavɨ Oovɨcɨno.

1 Mɨɨro niqueje aivojɨ jillɨ jeevahi oono fagui aba-
jaabo omoonɨnɨcɨbadɨ. Mɨɨro ibasutaaco ihɨcɨsuqui
fucuro fuubo dudɨcamaajemɨnaaco ɨcɨtuubo.

---

* **19:30** Griego iijɨri noono: jisumi oono ajashutɨno ɨmegavɨ iicamo ufucu dojɨcuvɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi dojɨcuvɨ iicamo tusumi ɨmegavɨ icaji.

2 Jaaboro diitoco nuuhi: Safucuo jaadadɨno
amɨɨhaico jaaduji, nooboro diitoco ifaguifaño gal-
luubo idudɨcamaaiqui.
3 Jaanobuunatɨ siino fuubo baagotɨrehiica
icaaberi. Jaabo atyɨmeuhi saatohoco tɨcovono
goohasiri iicamoco.
4 Jaamoco nuubo: Amɨɨhai tollɨro tafaguifaño
tabasutaaco mɨhɨcɨto. Imino amɨɨhaico jaaduji,
nooboro. Jaaneguiiha diito fuuhi.
5 Jaanobuunatɨ bu siino diibo fuuhi gadɨcɨɨba.
Jaadɨ bu siino fuubo ɨmohonohallɨtɨ icacuuberi.
Jaabo bu tollɨro moonɨuhi.
6 Jaanobuunatɨ bu siino fuubo ɨmohonofeenedɨ
icacuuberi. Jaabo atyɨmeuhi saatoho tɨcovono
iicamoco. Jaamoco nuubo: ¿Collɨhi amɨɨhai jinoovɨ
tɨcovono dudɨcamaaitɨmo mihicahi? nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco nuumo: ¿Etɨ bu mɨɨjoho
mɨɨhaico atajɨɨbatɨneguiiha? noomoro. Jaanegui-
iha diitoco nuubo: Amɨɨhai bu tollɨro tafaguifaño
mududɨcamaaito, nooboro.*
8 Jaanaa mihiijɨcuudɨ diibo nuuhi
dudɨcamaajemɨnaa aivojɨɨboco: Paryɨ famoocoro
coova. Jaaboro diitoco daadu, oono dojɨcutɨ
asaamotɨ tɨconɨ. Jaaboro itɨconɨ asaahinɨmovɨ
dallɨ baanɨ, nooboro.
9 Jaaneguiiha tɨconɨubo ɨmohonofeenetɨ
iicaaberi ufuumotɨ. Jaamo itɨcovoocɨvɨ gaayɨcɨuhi
safucuo jaadadɨnoco.
10 Jaanobuunatɨ jaaduubo ɨmegavɨ ufuumoco.
Jaamo esamaaiuhi: Mɨɨhai fɨne janaanɨcɨ mag-
aayɨcɨji, noomoro. Jaarumo itɨcovoocɨvɨ gaayɨcɨuhi

* **20:7** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨɨhaico imino jaaduji, onoonoco.

safucuo jaadadɨnoco.
11 Jaanoco agaayɨcɨumoro iimaafivumo toono
abajaabeditɨ:
12 Jito dojɨcutɨ agaseme sano nɨhɨba oovoro
dudɨcamaaihi. Jaarumoco mɨɨhai tɨcovovɨro
daaduhi, mɨɨhai sihidɨ mududɨcamaaimoro sihidɨ
aiguucutaco majaabɨcɨmo tɨcovovɨro, noomoro.
13 Jaarunaa abajaabo saafiico iimusuuhi: Fañɨ,
ɨco uujoho imitɨno moonɨtɨhi. Mɨɨro ɨɨjoho safucuo
jaadadɨneri uuma dudɨcamaaihivahi.
14 Jaaneguiiha jino dijaadaco dɨɨcɨɨbo fuucu.
Jaanotɨ bu uujoho imeguehi jino dojɨcutɨ asaaboco
bu tonoodɨnoro ajaadunoco.
15 ¿Nacu uujoho iimogobadɨ moonɨjitɨrahi
tañɨhɨbamɨco? ¿Nacu ɨɨjoho diimogotɨhi uujoho
iimihuseneque? nooboro.
16 Jaabadɨreji jisumi oono guiinovɨ iicarumo
ufucu sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ bu
sihidɨ ejeevamo jisumi iicarumo ufucu guiinovɨ
minifeteji.†

Siino Bu Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

17 Jaanaaca Jesu Jerusale jɨɨhairi ufuuhɨgo
ijɨɨbogomɨnaa docedɨmo iicamoco ijeevadɨ
asatyuuboro nuuhi:
18 Amɨɨhairyo magaajacuhi jino Jerusale cuumi-
jaago mofoonoco. Jahɨgo uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo acɨcafeteji sacerdotemɨ aivojɨto usefaño,
bu caatɨnɨmɨnaa usefaño icano. Jaamo uco gui-
jevefaño ficuji.

† **20:16** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Mɨɨro guiiramo cu-
uhuvacafetehi. Jaarunofaño mɨɨdɨmoro nanɨcafetehi, onoonoco.

19 Jaamoro siicuumiotoco acɨjimo uco idejecuqui, bu ihaamɨqui icano. Jaamoro ɨmohovɨ tetecujimo icano. Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ guijevefañotɨ siino buheeteji, nooboro.

Jacoobo, Jua Icamɨsi Seejɨ Idilluuno.
(Mr 10.35-45)

20 Jaanaaca Jesujaago saaugo Jacoobo, Jua icamɨsi Zebedeo seemenetɨsi seejɨ. Jaago illimɨsima asaaugoro Jesuguiino memuɨɨvovauhi siinoco diiboco idilluqui.

21 Jaaneguiiha diibo nuuhi: ¿Jinejeque dimeguehi? nooboro.

Jaaneguiiha diigo nuuhi: Tajɨɨba dihaivojɨfaño jitɨsi taseemenetɨsi dihufocovɨ icasɨɨvequi, saafi dimiyanaagonovɨ, bu saafi dinaninaagonovɨ icano.

22 Jaarunaa Jesu diitɨsico iimusuuhi: Amɨɨsi magaajatɨhi midillunoco. ¿Nacu amɨɨsi uujoho ɨdaasuno iicajibadɨ mihicajirahi? nooboro.‡

Jaaneguiiha diitɨsi: Jɨɨhɨ, nuuhi.

23 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano amɨɨsi jino ɨɨdaasunofañodɨ mafatyeji.§ Jaanotɨ naha oono tamiyanaagonovɨ, tañaninaagonovɨ icano macasɨɨvejinoco, ¿mɨllɨ bu acɨjirahi? Jaatyo ɨdɨɨmocoro Guihirubi acɨji diiteguiiharo ificuhicanoco, nooboro.

24 Jaanoco sajɨɨbogomɨnaa uguubuumoro diitɨsijaago sɨfiiratuumo.

---

‡ **20:22** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco. § **20:23** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco.

25 Jaaneguiiha Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi:
Amɨɨhairyo magaajacuuhi jiinɨjemɨnaa aivojɨto iy-
otoco sefano atajɨɨbanɨcɨnoco, bu tollɨro saatoho
obocɨfimo miyamɨnaaco ɨdaasugotɨmo moonɨfihi.
26 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ mihicajitɨhi. Jillɨro
ɨvɨ amɨɨhai miyaavogomɨnaafeenevɨ sihidɨ
ejeevaabobadɨ diicaqui, jillɨ saatoho diitotɨ
jeecɨvomɨnaafibadɨ miminifoto.
27 Jaanotɨ bu amɨɨhaifeenevɨ imiyaabo iicagoobo
saatoho jɨjovonotɨ iicaqui.
28 Mɨɨro jino uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo uco ijeecɨvequi saautɨhi. Jillɨ
uujoho ejeecɨvooboro saauhi tafiico aacɨqui
ajashutɨmohallɨvɨ diitoco taajasuqui, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Miimɨsiicɨ Aatyɨmetɨmɨsico.
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

29 Jaamo Jerico cuumitɨ iinuumaaca sihidɨ
miyamɨnaa Jesu dojɨcutɨ fuuhi.
30 Jaanaa jɨɨhaijɨniri miimɨsiicɨ ihaallɨɨno
ɨɨfuvusuutɨmɨsi gɨcɨnɨuhi. Jaamɨsi Jesu
toonodɨ ufuunoco uguubuumɨsiro sefano
coovadiivuumɨsi: Aivojɨɨbo, David Iyaachi, mɨsico
dɨdaasugo, noomɨsiro.
31 Jaaneguiiha miyamɨnaa diitɨsico ɨɨbauhi
illɨɨvequi. Jaarunofaño janaanɨcɨvɨro sefano
coovadiivuumɨsi: Aivojɨɨbo, David Iyaachi, mɨsico
dɨdaasugo, noomɨsiro.
32 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro diitɨsico ucu-
uhuvauboro nuuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨsico omoonɨnoco
mihimeguehi? nooboro.
33 Jaaneguiiha nuumɨsi: Aivojɨɨbo
mahatyɨmeneque mihimeguehi, noomɨsiro.

34 Jaaneguiiha Jesu diitɨsico ɨdaasuguuboro
ihaallɨɨnoco dudɨɨcɨuhi. Jaasumiro
aatyɨmeumɨsiro Jesu dojɨcutɨ fuuhi.

21

Jesu Jerusale Cuumifaño Jɨcafetehi.
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Jaamo ɨfuutuuhi Olivohono iicagajɨguiino
iicacuumi Betfaje cuumivɨ Jerusale cuumi
fiitɨno. Jaamañotɨ Jesu galluuhi miimɨsiicɨ
ijɨibogomɨnaatɨsico jillɨ nooboro:
2 Juucuumijaago mofoo. Jaacuumivɨ
mahatyɨmeji burra duujecɨnɨgo iseemenema
icagoco. Jaagoco misinaayumɨsiro uudi mɨsɨva.
3 Jaanotɨ cajaatyohacho amɨɨsico: ¿Mɨillɨ?
onoohachiijɨ, Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha
goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.
4 Jillɨ icauno johono Moocaani iimaamɨnaafi
acaatɨnɨuno imiyaavequi:
5 Sion cuumico jillɨ monoo: Meecɨ oono
dihaivojɨɨbo dijaa saahi, oono sɨɨcujeebɨɨba
icaabo, burrahallɨri gɨcɨnɨɨbo, burro-
gayɨhallɨri fiiseta, burro seemenehallɨri,
nooboro.
6 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaatɨsi ufuumɨsiro Jesu
unuubadɨpi moonɨuhi.
7 Jaamɨsi iburraco sɨvauhi iseemenema.
Jaagohallɨvɨ igaachehunoco ificuumoro Jesuco
casɨɨhacuuhi.
8 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa iicaumo
igaachehuneri jɨɨhaico jeebuuhi. Jaanotɨ saatoho
jaaɨneri jɨɨhaico jeebuuhicauhi.

9 Jaanaa ɨmegavɨ ufuumo, bu dojɨcutɨ asaaumo
icano tɨcovauhi asaagomo: ¡Aivojɨɨbo David
Iyaachico mihimo! ¡Imicani Mohaivojɨɨbo memeri
asaabo! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.
10 Jaanaa Jesu Jerusale cuumifaño ɨɨfutuudɨ
paryɨ tuucuumi miyamɨnaa ñaaɨvuuhi. Jaamoro
dillucasihicaumo: ¿Mɨɨjoho fɨne ajaanɨ? noomoro.
11 Jaaneguiiha neehicaumo: Jesu Moocaani
iimaamɨnaafi Galilea jiinɨje cuumi, Nazare cu-
umioobo, noomoro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

12 Jaadɨ Jesu Moocaani templojafaño
jɨcafutuuhi. Jaabo paryɨ toojafaño naajeteque
eheetavuumoco isivɨ inuusuubo. Miyamɨnaa
nɨhɨbamɨco ubuunanɨhicaumo mesanoco
gavaracuubo, bu nimɨihumɨco anaajehicaumo
icaganoco gavaracuubo.
13 Jaaboro diitoco nuubo: Mɨɨro
Caatɨnɨhaamefaño noono: Taaja Moocaanima
iimaajareji, noonoro. Jaarujaco amɨɨhai
nanivamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi.
14 Jaajafaño diibojaa saaumo aatyɨmetɨmeheje,
ɨɨgotɨmeheje icano. Jaamoco buheesuubo.
15 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa
icamo sihidɨ ejeevanoco Jesu omoonɨhicaunoco
aatyɨmeumoro, bu templojafaño seeme
coovadiinamaaiuhi: ¡Aivojɨɨbo David Iyaachico
mihimo! noomoro asahaguehicaunoco icano
aatyɨmeumoro sihidɨ sɨfiiratuuhi.
16 Jaamoro Jesuco nuuhi: ¿Naa guubuuhi jito jillɨ
onoonoco? noomoro.

Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, guubuhi. ¿Nacu amɨɨhai Caatɨnɨhaamefañoo toonotɨ ollɨ onoonoco memeecɨtɨhi? Mɨɨro jillɨ noono:

Łɨjoho deetavehi seeme, bu mɨfañoco aadusehеje imino cahacɨsu masico imasivaqui, noonoro.

17 Jillɨ nooboro diitoco ejeevesuuboro tuucuumitɨ fuubo Betania cuumijaago. Jaacuumivɨ cɨgaubo.

Jesu Higuera Onoohoco Faijahi Inoovatama Achahaneguiiha.
(Mr 11.12-14, 20-26)

18 Jaano fucuro Jesu tuucuumijaago siino uhuumiuboco ajeba aivuuhi.

19 Jaabo atyɨmeuhi higuerahoco jɨɨhaijɨniri icahoco. Jaahoco meecɨturubaaca inoovatama chahauho jillɨ botɨ aamenereu. Jaaneguiiha Jesu toohoco nuuhi: Ufucuro siino noovacuujitɨhi, nooboro.

Jaasumiro tooho chuumucuuhi.

20 Jaanoco aatyɨmeumoro ijɨɨbogomɨnaa sihidɨ jabafiituuhi. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨ jaaho tooho goovacani cheemehi? noomoro.

21 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, miyaano miyaavogoma mihicamoro: ¿Nacaha miyaano? nootɨmo mihicahachiijɨ jino uujoho higuerahoco omoonɨbadɨ momoonɨji. Tollɨro bu jiibaɨco meneejirahi: Jinootɨ eedeenenere muuaifañoo difoo, munuuruva feejiruno.

22 Jaabadɨro bu paryɨɨcɨno Moocaanico midillunoco mimiyaavogohachiijɨ magaayɨcɨji.

Jesu Mitya Iiji.
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Jaadi Jesu templojafaño ufuuboro jiibeguehicaunaaca diibojaago saaumo sacerdotemi aivojito, judiomi quillahuto icano. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Jineje mityari iijoho jilli moonihicahi? ¿Miijoho ico tomityaco aciihi? noomoro.

24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu amiihaico tolliro dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiiji amiihaico neeji comityari jilli omoonihicanoco.

25 ¿Miijoho nacu Juaco galluuhi initiqui? ¿Moocaani, nacu miyaminaa? nooboro.

Jaaneguiiha sanomiro iimaacasiumo: Moocaani galluuhi, munuuruva, miihaico: ¿Collihi janabuu mimiyaavogotihi? neejiruubo.

26 Jaanoti bu: Miyaminaa, munuuruva, miihaico miyaminaa moonijirahi. Miiro paryi miyaminaa miyaaveguehi Jua Moocaani iimaaminaafi iicaunoco, noomoro.

27 Jaamaño Jesuco: Magaajatihi, nuumo.

Jaaneguiiha diitoco nuubo: Jii, jaaneguiiha bu uujoho amiihaico neejitihi jineje mityari jilli omooninoco, nooboro.

Saafi Seemenemisi Miimisiici Icamisivi Ohoovicino.

28 Jaadi Jesu nuuhi: ¿Naa amiihaidi jino milli? Saafi seemenetisi miimisiici icauhi. Jaamisiti saafiico caani nuuhi: Guihi, tabaacuco diicito, nooboro.

29 Jaarunaa illi iimusuuhi: Chahano, imogotɨhi, nooboro. Jaaruubo eesamaaiuboro fuuhi ɨɨcɨtuubo.
30 Jaaneguiiha bu caani saafi illijaago ufuuboro tollɨro bu nuuhi. Jaanegui diibo iimusuuhi: Jii, feeji, nooboro. Jaaruubo fuutɨhi.
31 Jaaneguiiha amɨɨhaidi, ¿cajaanɨ fɨne caani iimogonoco eetavuuhi? nooboro.
Jaaneguiiha diito nuuhi: Itɨconɨ unuubo, noomoro.
Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, impuesto jaadusumɨnaa, bu ajeva gaigoomɨ icamo Moocaani aivojɨfaño jɨcamaaiji amɨɨhai ɨmegavɨro.
32 Mɨɨro Jua Nitɨmɨnaafi: Jillɨ imino mihica, nooboro amɨɨhaico ɨjɨɨbogovaubo. Jaaruuboco mimiyaavuguutɨhi. Jaanotɨ naha impuesto jaadusumɨnaa, bu ajeva gaigoomɨ icamo diiboco miyaavuguuhi. Jaanoco amɨɨhai mahatyɨmecuurumo amɨɨhai imitɨco mejeevesumoro mimiyaavuguutɨhi, nooboro.

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

33 Jino bu sibogoco muguubu: Fagui abajaabo sihidɨ baacuco abasuuborohallɨdɨ cuhufono meegueuhi, bu jaaboro imahamɨtahojɨco eetavuubo, bu torrehacɨco eetavuubo tohacɨtɨ toonoco iteemequi.
Jaaboro tofaguico dudɨcamaajemɨnaaco ificuuboro sihɨ fuubo.
34 Jaadɨ toono onoovauno anaamucuudɨ iicojɨmɨnaaco diitojaa galluubo imañoco diibojaago igalluuqui.

35 Jaarumoco tofagui dudɨcamaajemɨnaa di-
itoco agaayɨcɨumoro saafiico aamɨumo. Jaanotɨ
saafiico gaicaaumo, bu saafiico guiisiri aamɨumo
icano.
36 Jaaneguiiha ihabajaabo siino galluuhi
guiraano itoomomɨnaaco. Jaarumoco
idudɨcamaajemɨnaa diitoco itɨconɨomoco
omoonɨubadɨro moonɨuhi.
37 Jaanoma iicaubo illico galluubo: Fɨne achico
bocɨguejimo, nooboro.
38 Jaaruuboco aatyɨmeumoro
idudɨcamaajemɨnaa noocasiuhi: Jaanɨ paryɨ
ibusumijeque agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ magaicaauqui.
Jaamoro paryɨ jinoma mihicaqui, noomoro
39 diiboco agaayɨcɨumoro tofaguitɨ buhɨgovɨ
asatyumoro gaicaaumo,
40 nooboro. Unuudɨ Jesu diitoco dilluuhi: Fɨne
jaadɨ tofagui abajaabo asaadɨ, ¿mɨllɨ fɨne diitoco
moonɨjiibo? nooboro.
41 Jaaneguiiha nuumo: Etɨ bu diitoco
agaisiraicɨɨboro sitaaco tofaguifaño ficujiibo
ibasuta noovaco onoovano tɨcovovɨ diiboco
imañoco ihacɨhicaqui, noomoro.
42 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu
amɨɨhai jillɨ Caatɨnɨhaamefaño onoonoco
memeecɨhicatɨhi? Mɨɨro jillɨ noono:
Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imiguiisibaco
ɨtɨhɨsumoro gañɨɨhi. Jaarunofaño saafi
agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba
iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo
imimaño ficuubo. Jinooco Aivojɨɨbo
eetavehi. Jaano mɨɨhaidi aivo sihidɨ jeevahi,
noono Caatɨnɨhaamefaño.

43 Jaaneguiiha jino amɨɨhaico neehi: Amɨɨhaiditɨ
Moocaani ihaivojɨco dumɨtɨɨcɨjiibo. Jaaboro
sitaaco acɨjiibo diibedi imino iicamoco.
44 Jaanotɨ bu oono guiisiba onoobatɨ neehi:
Cajaatyohacho tobahallɨvɨ aacotomo gafaryu-
namaaiji. Jaanotɨ toba cajaatyohallɨvɨhacho
aacotomoco quicheyɨɨcɨjiiba, nooboro.* Jillɨ
nuubo Jesu diiboco imiyaavogotɨmoco ufucu
omoonɨjinoco.
45 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, bu fariseomɨ
icamo Jesu oovɨcɨnoco uguubuumoro gaajacɨumo
diitediti tollɨ unuunoco.
46 Jaamoro diiboco gaayɨcɨujirumo.
Jaarumo miyamɨnaaco iguiuhi Jesu Moocaani
iimaamɨnaafi iicaunoco imino agaajaumaño.

22

Taabava Jɨɨbaimovɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jaadɨ bu Jesu siino tɨcovauhi siinovɨ oovɨcɨɨboro
diitoco ɨjɨɨbogoobo jillɨ nooboro:
2 Niqueje aivojɨ jeevahi oono aivojɨɨbo illi
taabava jɨɨbaimoco eheetavuubobadɨ.
3 Jaabo ijeecɨvomɨnaaco galluubo ɨmogaibɨco
acɨcuumoco ihɨcɨtequi. Jaarunofaño diito
imuguutɨhi asaanoco.
4 Jaaneguiiha bu siino saafiico galluubo
jillɨ nooboro: Nooto diitoco machuta paryɨ
eetavocɨnɨcuuhi. Tañiivɨmɨco gaisiraicɨsucuuhi,
bu saatoho ɨdɨɨrɨbasuhicamehejeque icano.
Jaano paryɨ imibaicɨnɨcuuhi ijɨɨbaimɨnɨvacuuqui,
nooboro.

---

* **21:44** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

5 Jaarunoco diito ihɨmuhumɨnaa: Jii, nuutɨhi.
Jillɨro sihɨgueheje foocɨnɨumo, saafi ifaguinojaago.
Jaanotɨ saafi inaajetejaago fuuhi.
6 Jaanotɨ sanodɨmo ihaivojɨɨbo jeecɨvomɨnaaco
agaayɨcɨumoro ahaamɨumoro gaicaauhi.
7 Jaaneri ihaivojɨɨbo sihidɨro ɨsɨfiiratuuboro isol-
daomɨco galluuhi diito gaicaaumɨnaaco agaisir-
aicɨmoro tuucuumije iijanoco ijɨgasuqui.
8 Jaadɨ ijeecɨvomɨnaaco nuubo: Paryɨ jino
imibaicɨnɨcuuno mɨjɨɨbaimɨnɨqui. Jaarunofaño
jaatyo ɨmuhumɨnaa imitɨmaño saatɨhi.
9 Jaaneguiiha cuumifeenedɨ imiya jɨɨhaiñeri
mofoo mahatyɨmemeque jɨɨbogomoro jɨɨbaimovɨ
isaaqui, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijeecɨvomɨnaa miya jɨɨhaiñeri
ufuumo igaiyɨɨcɨuhi paryɨ aatyɨmeudɨmoco imi-
husemehejeque, imitɨmehejeque icano. Jaaneri
tooja sihidɨ gahafuuhi.

11 Jaadɨ ihaivojɨɨbo fuuhi ijɨɨbaimoco
emeecɨtuubo. Jaabo atyɨmeuhi saafiico,
jaaruubo jɨɨbaimo gaachehuco iimogotɨɨboro
jɨcafututɨɨboco.
12 Jaaboro diiboco nuubo: Fañɨ, ¿mɨllɨ jaabo
juuga saahi jɨɨbaimo gaachehufaño jɨcafototɨɨbo?
nooboro. Jaarunaa diibo iimusuutɨhi.
13 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo ijɨɨcavomɨnaaco nu-
uhi: Ajaanɨco magaayɨcɨmoro misisɨ itɨhaiñoco,
ihuseneque icano. Jaamoro buhɨgo ɨcɨvohɨgo
magañɨɨ. Tahɨgo ataajihɨgo, igaiñooco ojɨsujihɨgo
icano.
14 Mɨɨro sihidɨ cuuhuvacafetejimo. Jaarumotɨ
mɨɨdɨmoro ɨcɨcafeteji, nooboro.

Impuestoditɨ Ihiimaano.
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-25)

15 Jaanoma iicamo fariseomɨ ufuumoro iimaa-
casiuhi diibohallɨvɨ diiboco ɨɨfurumo imitɨno inu-
ususqui.
16 Jaamoro diitototɨ saatohoco galluumo,
sano Herodeotoma. Jaamo ufuumoro Jesuco
nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai magaajahi ɨɨjoho
miyaanoco eneehifinoco, bu tollɨro miyanotɨro
ɨɨjoho Moocaanijaa ofoono jɨɨhaico dɨɨbeguehicahi
miyamɨnaa ihiimaanoco jeecɨvotɨɨboro.
Miyamɨnaaco jillɨ jeebɨɨbatɨro, onootatɨmaño.
17 Jaaneguiiha jinootɨ mɨɨhaico dinoo: ¿Naa
ɨɨdi imino romanomɨ aivojɨɨboco impuestoco ma-
jaaduno? ¿Nacu mɨllɨ? noomoro.
18 Jaarunofaño Jesu diito imitɨno eesamaaiu-
moro unuunoco agaajacuuboro nuuhi:
¡Bañɨfiiramɨnaa mihicamo! ¿Collɨhi uco
imitɨnofaño magañɨɨsujirahi?
19 Eneecata toono impuestoco majaaduhica-
jeque uco mɨhɨfusu, nooboro.
Jaaneguiiha sɨvaumo safucuo jaada tɨcovovɨ
ijaada iicajeque.
20 Jaajeque emeecɨuboro Jesu diitoco dilluuhi:
¿Mɨɨjoho ɨme nacu jihɨme, bu jino imomo icano?
nooboro.
21 Jaanegui nuumo: Romanomɨ aivojɨɨbo ɨme,
noomoro.
Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Diiboco mahacɨ
diibono iicanoco. Jaanotɨ Moocaanico mahacɨ
Moocaanino iicanoco, nooboro.
22 Jaanoco diito uguubuumoro sihidɨ eetyeuhi.
Jaamoro diiboco ejeevesuumoro fuumo.

Siino Mubuheetejinotɨ Idilluno.
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

23 Tufucuro bu saatoho saduceomɨoto fuuhi Jesuco emeecɨtuumo. Jaamo saduceomɨ uchuumucuumo siino mubuheetejino chahaji, noonɨcɨhi. Jaamaño Jesuco jillɨ nuumo:

24 Jɨɨbogomɨnaafi, Moise tajɨɨbauhi: Saafi ataabavaabo seemevatɨɨboro ochoomohachiijɨ, inahabo ifibaijɨgoco ɨɨcɨɨboro diigoma iseemevaqui inahabobuuna, nooboro.

25 Jaabadɨ mɨɨhaifeenevɨ iicaumo sahinooto sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno iicaumo. Jaamotɨ itɨconɨoobo ataabavaubo seemevatɨɨboro guijeveuhi. Jaaneguiiha inahabo ifibaijɨgoco ɨcɨuhi.

26 Jaabo bu tollɨro icauhi. Jaano allɨvɨoobo bu diigoco ɨɨcɨuboro tollɨro icauhi. Jaabadɨro paryɨ famooro saafigomaryo imivocafutuhi.

27 Jaanobuunatɨ bu diigo tollɨro guijeveuhi.

28 Jaamo guijevefañotɨ siino ubuheetedɨ, ¿cajaanɨ taabaji? Fɨne, paryɨ diito diigoco ataabavacuumañoo, noomoro.

29 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Amɨɨhai aivo magaajatɨhi Caatɨnɨhaame onoonoco magaajatɨhi, bu Moocaani mityaco magaajatɨhi icano.

30 Mɨɨro iguijevecuumo siino ubuheetedɨ taabavacujitɨmo, bu iseemeque tajenɨcɨjitɨmo icano. Jillɨro Moocaani toomomɨnaa niquejefañoo iicamobadɨro jeevacujimo.

31 Jaanotɨ oono uchuumucuumo siino ubuheetejinotɨ neehi: ¿Nacu amɨɨhai memeecɨtɨhi Caatɨnɨhaamefañoo Moocaani amɨɨhaico onoonoco? Mɨɨro jillɨ noobo:

32 Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo
Aivojɨɨbo, nooboro. Jaabo Moocaani
uchuumucuumo Aivojɨɨbo icatɨno, ubuheeme
Aivojɨɨboro, nooboro.
33 Jillɨ unuunoco miyamɨnaa uguubuumoro si-
hidɨro jabafiituuhi ijɨɨbegueri.

Ibocɨma Iicano Tajɨɨba.
(Mr 12.28-34)

34 Jaabo Jesu saduceomɨco ɨllɨɨnocɨunoco
fariseomɨ uguubuumoro igaivuuhi.
35 Jaamotɨ saafi Caatɨnɨmɨnaafi iicaubo Jesuco
ɨɨfuruubo ɨnɨsuubo dilluuhi:
36 Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono aivo tajɨɨbatɨ aivo
obocɨno? nooboro.
37 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Dihaivojɨɨbo
Moocaanico gaijɨ paryɨ dijeebɨɨmaryo, paryɨ
difiimaryo, bu paryɨ dihesamaajemaryo icano,
noonoro.
38 Jino aivo ibocɨma iicano tajɨɨba, aivo
imiyaano.
39 Jaano allɨvɨono bu aivo tobadɨro jeevahi.
Jano jillɨ neehi: Sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro,
noonoro.
40 Jinoocɨvɨ Moise tajɨɨba tanoocɨnɨhi, bu
Moocaani iimaamɨnaa jɨɨbogo tanoocɨnɨhi icano,
nooboro.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 Jaamo ifariseomɨ tooneriro iicaumoco
42 Jesu dilluuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi
Cristoditɨ? ¿Mɨɨjoho iyaachi fɨne? nooboro.
Jaanegui nuumo: David iyaachi, noomoro.

43 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaabo bu mɨllɨ
David icaruubo Moocaani Gaijafeenedɨ iimaaubo:
Tahaivojɨɨbo, nuuhi? Mɨɨro bu nuubo:
44 Mohaivojɨɨbo Moocaani nuuhi Tahaivojɨɨbo
Cristoco: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo
ditɨhaiguiino dimɨnaaco uujoho
ificuunohachuta, nooboro.
45 ¿Jaabo bu mɨllɨtɨ Cristo David iyaachi iicaji-
rahi, David iicaruubohacho diiboco: Aivojɨɨbo,
unuuno? nooboro.
46 Jaarunaa diiboco mɨɨhaiñooba ajashuno
iimusuutɨhi. Toonotɨro ɨvɨ mɨɨhaiñooba diiboco
ajashuno dillucuutɨhi.

23

Jesu Fariseomɨ, Bu Caatɨnɨmɨnaa Icamo Imitɨco Neehi.
(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

1 Jaaboro Jesu ijɨɨbogomɨnaaco, bu
miyamɨnaaco icano nuuhi:
2 Oono fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Moise
tajɨɨbaco magaajasuhicano mityama mihicahi,
noomoro esɨcɨnɨhicahi.
3 Jaaneguiiha amɨɨhai diito onoonoco: Jii, me-
neehica. Jaamoro diito onoonoco paryɨ mo-
moonɨhica. Jaarumo iicabadɨ mihicadino. Diito:
Imino mihica, nuurumo imitɨno icahicahi.
4 Mɨɨro sihidɨ jeevanoco miyamɨnaahallɨvɨ fi-
cuhicamo miyamɨnaa imoonɨqui. Jaarumo di-
itoco ajashunogayɨ amusuhicatɨmo.
5 Jillɨ miyamɨnaa ihatyɨmequiro fanoovaaco
moonɨhicamo. Mɨɨro imeguehicamo
ihɨmecunohallɨdɨ, bu ihusequejenehallɨdɨ icano

satyehicamo gaachehubaryunohallɨvɨ tajɨɨba onoonoco acaatɨnɨnehejeque, bu gaachehunoco jɨcamaaihicamo fanoovano janaanɨcɨvɨ ifallahino acaamovonoonoco.

6 Jaamoro bu imeguehicamo jɨɨbaimonofaño aivo iimimañejeri iicanoco, bu sinagogajanofaño imiya icaganofaño ɨgɨcɨnɨnoco icano.

7 Bu tollɨro cuuminofaño diitoco miyamɨnaa aivo bocɨgomoro idillunoco imeguehicamo, bu diitoco: Gaajamɨnaa, onoonoco imeguehicamo icano.

8 Jaanotɨ ɨvɨ amɨɨhai mihimeguedino amɨɨhaico miyamɨnaa: Gaajamɨnaa, onoonoco. Mɨɨro samɨnaaro amɨɨhai ɨdɨɨboro amɨɨhai gaajamɨnaafi Cristo.

9 Bu jiinɨjehallɨvɨ mɨɨhaiñoobaco: Caani, meneedino, ɨdɨɨboro amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo.

10 Bu mihimeguedino amɨɨhaico saatoho: Aivojɨɨbo, onoonoco. Mɨɨro ɨdɨɨboro amɨɨhai Aivojɨɨbo Cristo.

11 Sitaaco ejeecɨvoobo amɨɨhaifeenevɨ diibo aivo sihidɨ ejeevaabo.

12 Mɨɨro: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoobo guinonɨcafeteji. Jaanotɨ: Sihidɨ jeevatɨhi, onoobo sihidɨ jeevano miniiyucafeteji.

13 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨɨro amɨɨhai niqueje guhugaco cuhufono mafabaacuhicahi sita tahɨ jɨcafototɨmo iicaqui. Bu amɨɨhai mɨjɨcafetehicatɨhi, bu ɨjɨcafetejirumoco mɨjɨcafutusuhicatɨhi icano.

14 Ɨdaasucani amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo.

Mɨɨro gaigoomɨ fibaijɨto iicamo iijanooco mudumɨtɨɨcɨhicahi. Jaamoro jillɨ ɨɨfurumo Moocaanima gueenene mihiimaahicahi. Jaamaño amɨɨhai aivo guiraano mahaamɨcafeteji.*

15 Ɨdaasucani amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji, bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai jiinɨjeneri, muuaiñeri icano tehesino mɨhɨguehicahi saatohoco mɨhɨcɨmoro amɨɨhai iijɨco mɨjɨɨbeguequi. Jaamoco mahatyɨmesumi aivo diitoco amɨɨhai imitɨ janaanɨcɨvɨ meheetavehicahi cɨɨjɨgaifaño ifeequi.

16 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji agaajatɨno jɨɨbogomɨnaa, aatyɨmetɨmo sɨɨgomɨnaabadɨ mihicamo meneehicahi: Saatoho temploja momofañodɨ: Aivo miyaano, onoono, toono sihidɨ jeevatɨhi. Jaanotɨ naha toojao orofañodɨ: Aivo miyaano, onoono, toono naha aivo sihidɨ jeevahi, meneehicahi.

17 Gaajatɨcanimo, amɨɨhai aallɨɨnoma machahamobadɨ mihicamo. ¿Cono nacu aivo imiyaano, oro, nacu itemploja ihoroco Moocaanidi iimibachuno?

18 Tollɨro bu meneehicahi: Saatoho jeecɨvojɨcɨcɨfañodɨ: Aivo miyaano, onoono sihidɨ jeevatɨhi. Jaanotɨ naha tojɨcɨcɨfaño iicano ijeecɨvofañodɨ: Aivo miyaano, onoono toono naha sihidɨ jeevahi, meneehicahi.

19 Gaajatɨcanimo, amɨɨhai aatyɨmetɨmobadɨ mihicamo tollɨ meneehicahi. ¿Cono nacu aivo imiyaano ijeecɨvo, nacu ifajɨcɨcɨ ijeecɨvoco Moocaanidi iimibachuno?

---

* **23:14** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

20 Miiro tojicicifañodi: Miyaano, onoobo, bu tojicicifaño iicanomaryo bu neehi.
21 Jaabadiro bu templojafañodi: Miyaano, onoobo, bu Moocaani toojafaño iicaabofañodi bu neehi.
22 Jaabadiro bu niquejefañodi: Miyaano, onoobo, bu toojefaño Moocaani aivoji icagafañodi neehi, bu togafaño igicinii bo Moocaanifañodi neehi.
23 Jaamaño idaasucani mihicaji amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo. Bañifiiraminaa mihicamo. Amiihai Moocaani onoobadi diiboco paryi mahacihicahi mentahiibai aamenegayimaryo, bu anisiibai aamenegayimaryo, bu cominohiibai aamenegayimaryo icano. Jaarumo tajiibati aivo imiyaano onoonobadi momoonihicatihi. Jaano jino toono imi ica, idaasugo, miyaavogo icano. Jinooco aivo momoonijirahi sanoocoro momoninoguiinodi siino jeevesutimo.
24 Amiihai aatyimetimobadi mihicamo saatohoco misiiguehicamo jootobaco magañiimoro guiraaruubo camelloma mafaayihicahi amiihai jeebiifaño.

25 Idaasucani mihicaji amiihai fariseomi, caatinimiinaa icamo: Bañifiiraminaa mihicamo, guirihillunoco, butajeneque icano allicoro minitihicahi. Jaarumo amiihai jeebiifaño sano nanivariro magahaficinihi, fanoova imogori magahaficinihi, icano.
26 Fariseomi amiihai aalliinoma machahamobadi mihicamo amiihai jeebiinoco minitiiticoni oono guirihillunoco, butajeneque icano

fañooco minitɨnɨcɨbadɨ. Jaadɨ jari bu amɨɨhai allɨomo imiteji.

27 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, cɨɨhojɨhallɨ imino iimibachucɨnɨbadɨ mejeevamo. Mɨɨro allɨohojɨ imino imibachucɨnɨrahi. Jaaruno fañoohojɨ ɨdicuno uchuumucuumo bacɨnoma fanoo ɨdicu gahafɨcɨnɨhi.

28 Jaabadɨ amɨɨhai mejeevahi. Jillɨ amɨɨhai allɨotoro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imimobadɨ mejeevahi. Jaarunofaño amɨɨhai jeebɨɨfaño sano bañɨfiiraro gahafɨcɨnɨhi, bu sano imitɨro gahafɨcɨnɨhi icano.

29 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaɨvɨ cɨɨhojɨnoco mihimibachumoro allɨco minicuhicahi. Jaamoro deecanoco mificuhicahi imihuseuno miyamɨnaa cɨɨhojɨnoco.

30 Jaamoro jillɨ meneehicahi: Mɨɨhai sɨɨcɨje moheedetemɨhai iicausumi mihicauruva jino Moocaani iimaamɨnaaco agaicaaumobadɨ mihicaujitɨrahi, noomoro.

31 Tollɨ monoomaño amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco agaicaaumo iyaachimɨhai mihicanoco magaajasuhi.

32 Jaaneguiiha suufenɨtɨmo momoonɨ oono amɨɨhai eedeetemɨhai ɨtɨconɨunoco.

33 Amɨɨhai jiinimomɨ, jiinimomɨ cuumiotobadɨ mihicamo. ¿Mɨllɨ mataajaji cɨɨjɨgaifaño agañɨɨjinotɨ?

34 Tooneguiiha amɨɨhaijaago uujoho galluuji Moocaani iimaamɨnaaco, gaajamɨnaaco,

jɨɨbogomɨnaaco icano. Jaamoco amɨɨhai saatohoco magaisiraicɨji, bu saatohoco ɨmohovɨ metetecuji. Jaanotɨ bu saatohoco sinagogajanofaño mahaamɨji. Jaamoro diitoco siicuumitɨ, siicuumitɨ icano mubucasiji.

35 Jaamaño amɨɨhaihallɨvɨ icajino paryɨ imifiiuno miyamɨnaaco agaisiraicɨuno tɨɨjoho jaada, Abel guijevetɨ ɨtɨcovano Zacariaco Berequia achico iguijenɨunovɨ. Mɨɨro amɨɨhai diiboco magaicaauhi templojafaño iimimaño, jeecɨvomaño icanofeeneo situvɨ.

36 Miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi, paryɨ diito jaada jisumio miyamɨnaahallɨvɨ minifeteji.

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi. (Lc 13.34-35)

37 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco agaicaauficuumi, bu Moocaani amɨɨhaijaago jɨɨbogomɨnaaco agalluumoco guiisibaneri mahaamɨfihi. Jaanotɨ uujoho fahiijɨvaro imeguehicahi tuucuumi seemeque tajaagovɨ iigaiyɨɨcɨnoco oono catava iseemeque ijɨjecuguiino iigaiyɨɨcɨnɨcɨbadɨ. Jaarunoco amɨɨhai mihimeguehicatɨhi.

38 Eneecau bu magaaja amɨɨhai iijano jihovonedi fiiveteji.

39 Jino amɨɨhaico neehi: Uco siino mahatyɨmecujitɨhi jari johono uco: Imicani Aivojɨɨbo momofeenedɨ asaabo, meneejifucu agasedɨ.

24

Jesu Temploja Ifiniisucafetejinoco Neehi.
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

1 Jaanaa Jesu templojafañotii ihiinuuboro ifee-
qui mooniubojaago ijiibogominaa asaaumoro di-
iboco ifusuuhi temploja guiisibanoco.
2 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Memeeci
paryi tonehejeque. Miyanotiro amiihaico neehi:
Jimañeri chahajino sababa guiisiba sibahalliidi,
sibahalliidi icano. Paryi faneeri finijino, nooboro.

Jiinije Ifinijino Gaajata.
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 7.22-24)

3 Jaadi fuumo Olivohono iicagajivi. Jahigo Jesu
giciniubojaago ijiibogominaa ufuumoro toovono
dillutuuhi: Mihimeguehi miihaico idiibogonoco
¿cusumi fine tolli icajino? ¿Milli magaajaji iijoho
siino asaajinoco, bu jiinije ifinijinoco icano?
noomoro.
4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mehesicini
miihaiñooba amiihaico bañidino.
5 Ajashujitimo tamomofañodi asaano: Uujoho
Cristo, noomoro. Jaamoro sihidi miyaminaaco
bañijimo.
6 Bu minaano icaji juuga, jahigo icano. Jaarunoti
mihiguetedino, miiro tolli icajino. Jaaruno toono
jiinije ifinijino icatino.
7 Tusumi siijiinijeoto siijiinijeotoma
moonicasiji, bu siicuumioto siicuumiotoma
moonicasiji icano. Jaasumi ajebano icaji, sihidi
guihuvano icaji. Jaabadiro bu jiinije maryibaji
fahigovavi.
8 Jaano jino idaasuhiica iticovajino.

9 Jaasumi amɨɨhaico acɨjimo ɨdaasuno
momoonɨcafetequi, bu amɨɨhaico gaicaaujimo.
Paryɨ jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico jɨɨheveji tahallɨtɨ.
10 Jaasumi ajashutɨmo saatoho imiyaavogoco
jeevesuji. Jaamoro jɨɨhevecasijimo, bu fahɨgovavɨ
inahabomɨco ɨdaasuno moonɨsujimo.
11 Bu sihidɨ bañɨmɨnaa icaji: Mɨɨhai
Moocaanifañodɨ mihiimaahi, noomoro ajashutɨno
miyamɨnaaco bañɨjimo.
12 Jaano sihidɨ imitɨ iicaneri fahɨgovavɨ
gaijɨcasijitɨmo.
13 Jaarunofaño quehecuno imiyaavogofaño
icaaboro nijequevɨ ɨɨfotoobo taajaji.
14 Jaanotɨ jino aivojɨ jɨɨbogo iimibogo fanoo-
jiinɨjeriro jɨɨbogocafeteji. Jaadɨ jari jiinɨje finɨji.
15 Mɨɨro Moocaani iimaamɨnaafi Daniel
caatɨnɨuhi: Jaadi ɨdicuno imitɨno omoonɨɨboro
ifinɨsujiibeditɨ. Jaano iimimañovɨ ɨɨfutucuunoco
mahatyɨmedɨ jihaamefaño onoonoco
mɨhɨɨfɨnɨcɨhicamo magaaja.
16 Jaamoro Judeari mihicamo ifabaɨjaagovɨ ma-
gaa.
17 Jaanotɨ bu amɨɨhai iijahallɨri mihicamo
fañoojavɨ mefeedino siinoco mɨhɨcɨqui. Toonotɨro
magaacu.
18 Jaanotɨ bu faguifaño iicamo muhuumidino
amɨɨhai gaachehuco mɨhɨcɨvamo.
19 Jaanotɨ ɨdaasucani icajimo gaigoomɨ tusumi
oovato iicamo, bu mɨfañotɨo seehejema iicamo
icano. ¿Mɨllɨ bu goovano gaajirumo?
20 Jaaneguiiha Moocaanico midillu: Amɨɨhai
magaajifucu jɨɨnijafucu icadino, bu jaguisɨfucu
icadino icano.

21 Mɨɨro jino sihidɨ ejeevano ɨdaasu icaji eedeevɨ
jiinɨje ifiivuunotɨro achahanɨcɨno, bu siino ufu-
curo achahacujino icano.
22 Jaarunoco Moocaani gueenene icasujitɨhi
gueenene iicaruva tusumi iicajimotɨ mɨɨhaiñooba
ataajajitɨruneguiiha. Jaanotɨ diibo ɨɨcɨcuumo
gaijɨrari toono ɨdaasuno gueenene icasujitɨɨbo.

23 Jaasumi amɨɨhaico saatoho neeji: Memeecɨ
jaanɨ Cristo, memeecɨ jaadi Cristo, onoodɨ:
Miyaano, meneedino.
24 Mɨɨro saajimo bañɨmɨnaa: Uujoho Cristo,
noomoro, bu: Uujoho Moocaani iimaamɨnaafi,
noomoro. Jaamoro sihidɨ ejeevanehejeque
ɨɨfusujimo miyamɨnaaco ibañɨqui, bu tollɨro
Moocaani ɨɨcɨmoco bañɨjirumo icano.
25 Tooneguiiha jino amɨɨhaico ɨmegavɨro nuucu-
uhi.
26 Jaaneguiiha amɨɨhaico: Memeecɨ johono
sɨcaihɨgotɨ saabo, onoodɨ memeecɨtedino.
Jaanotɨ bu: Juuga jino mecufaño icaabo, onoodɨ
mimiyaaveguedino.
27 Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
asaajino jillɨ jeevaji; oono sisi anamebano
aamɨjɨtɨ nijequevɨ aachɨcɨnɨcɨbadɨ icajino. Jaanoco
faaboho miyamɨnaafi atyɨmeji.
28 Mɨɨro chuumuhu iicahɨgo añɨmɨ igaivefihi.
Jaabadɨ niinofucuuvɨ imiyaavogotɨmoco ɨdaasuno
ɨfeteji.

*Jillɨ Siino Saajiibo Cristo Miyamɨnaafibadɨ Ifiivu-
ubo.*
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 21.26-30, 34-36)

29 Jaano toono ɨdaasuhicafucuje afatyonobuu-
natɨro cuujeo nɨhɨba jabaaveji, bu fucuo nɨhɨba
achɨcɨcujitɨhi, bu meecɨrɨ niquejefañotɨ aifeji, bu
niquejefaño iicano sefano maryɨbaji.
30 Jaadɨ naha jarihiica ɨɨfuvusujino uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino. Jaaneri
paryɨ bu jiinɨje cuuminomɨnaa ataacasimoro
atyɨmejimo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
niqueje aimuufairi sihidɨ mityano, ovosɨino
asaanoco.
31 Jaaboro tatyoomomɨnaaco galluuji paryɨɨcɨno
fanoojiinɨjetɨ tatya iicamoco mɨriicu sefano ojɨdɨ
iigaiyɨɨcɨqui.

32 Jaaneguiiha oono higuerahotɨro magaaja;
mɨɨro ficaba ifiitɨcusumi bohono aamevafiho.
Jaanotɨ magaajanɨcɨhi ficaba ifiitɨcunoco.
33 Jaabadɨro bu paryɨ jineheje iicacuudɨ magaa-
jacu finɨfucu ifiitɨcunoco.
34 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Paryɨ jillɨ icajino
tusumio miyamɨnaa guijevetɨnaacaro.
35 Niqueje, bu jiinɨje icano finɨji. Jaanotɨ taajɨ
ufucu finɨjitɨhi.

36 Jaaruno jiinɨje ifinɨjifucuco mɨɨhaiñooba
ajashuno gaajatɨhi Moocaani toomomɨnaa
icarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo
icano, Ɨdɨɨboro Moocaani tufucuco gaajahi.

37 Mɨɨro johono Noe iicausumi iicaubadɨro ica-
jino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaano.
38 Mɨɨro toodɨhivɨ johono nɨfaiba chahaunaac-
ahiica miyamɨnaa machumoro, adumoro, bu
taabavamoro, illemɨhaico tajenɨmoro icano icahi-
cauhi. Jaanaaca Noemɨ imeenegafaño jɨcafutuuhi;

39 Jaamo gaajacɨutɨmoco nɨfaiba macanɨsuuhi
famoocoro. Jaabadɨreji bu tollɨro uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaadɨ icajino.
40 Jaasumi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi bajɨfaño iicaji.
Jaamɨsitɨ saafi imiyaaveguehicatɨɨbo satyocafeteji
diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno imoonɨqui.
Jaanotɨ saafi imiyaavogoobo fitafeteji.
41 Jaabadɨro bu miimɨfeecɨ icaji acaasumɨfe.
Jaamɨfetɨ saafigo imiyaaveguehicatɨgo
satyocafeteji diigoco sihidɨ ɨdaasuno imoonɨqui.
Jaanotɨ saafigo imiyaavogogo fitafeteji.

42 Jaaneguiiha amɨɨhai mehesɨcɨnɨmoro
motoomo gaajaratɨno cusumihacho Aivojɨɨbo
saaji.
43 Jaanegui jinooco magaaja. Iija abajaabo,
nanivamɨnaafi fucu toonotɨ icaaberi asaajinoco
igaajaruva cɨgatɨɨbo icajiruubo iijaco
afaayɨcɨmoro nanitɨmo iicaqui.
44 Jaabadɨro bu amɨɨhai mihimibaicɨnɨ. Mɨɨro
mehesɨcɨnɨtɨnaacaro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifi-
ivuubo saaji.

Imino Jeecɨvomɨnaafi, Iimitɨno Jeecɨvomɨnaafi Icano.
(Lc 12.41-48)

45 Jaaneguiiha imino jeecɨvomɨnaafi
agaajaaboco ihaivojɨɨbo iijamɨnaaco tu-
umusuhinɨnɨcɨhi imino machutaaco diitoco
ihacɨqui.
46 Jaabo imicani icajiibo ihaivojɨɨbo onoonoco
imino omoonɨɨbovɨ ihaivojɨɨbo agaseebe.

47 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, diiboco
ihaivojɨɨbo ficuji paryɨ inehejema iijamɨnaa
toomomɨnaafitɨ.
48 Jaanotɨ saafi imitɨɨbo: Tahaivojɨɨbo goova-
jitɨno asaano, nooboro.
49 Saatohoco ahaamɨɨboro jillɨ tɨcovono
guiriicavomɨnaama aaduuboro, amachuuboro
icaabaaca
50 gaajacɨratɨno ihaivojɨɨbo gaseji.
51 Jaaboro diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno
moonɨji, bu oono bañɨmɨnaaco omoonɨjibadɨro.
Jahɨgo ataacasimoro igaiñooco oojɨsujihɨgo.

25

Fahuseecɨdɨmo Bagocajamɨvɨ Ohoovɨcɨno.

1 Mɨɨro niqueje aivojɨ jeevahi fahuseecɨdɨmo
bagocajamɨ icɨɨjɨgaimeecunoco ɨɨcɨumoro
fuuhi taabava jɨɨbaimojaago ataabavaaboco
inahabonɨqui.
2 Jaamotɨ sahusedɨfigova imino imibaivuutɨhi.
Jaanotɨ sahusedɨfigova imino imibaivuuhi.
3 Jaamo imino iimibaivuutɨmo siino
icɨɨjɨgaimeecunoco ifañonɨqui satyuutɨhi.
4 Jaanotɨ imino iimibaivuumo
icɨɨjɨgaimeecunofaño ifafaihunoco satyuuhi, bu
botellanofaño satyuumo icano.
5 Jaarunaa ataabavaujiibo goovano
agaseutɨmaño diitoco cɨgara aivuuneguiiha
cɨgacuumo.
6 Jaanaaca fucufeenevɨ guubuvusuuno sefano
unuuno: ¡Saacuubo taabavamɨnaafi mutuumu-
tucu! noomoro.

7 Jaaneguiiha paryɨ tobagocajamɨ agañiivuumoro
icɨɨjɨgaimeecunoco nɨfutusuhi.
8 Jaanaaca iimibaivuutɨfigueheje oono
iimibaivuufigueheje nuuhi: Mɨɨhaico amɨɨhai
cɨɨjɨgaifaihunotɨ ajashunogayɨ mahacɨ. Jino
mocɨɨjɨgaimecuno jabaacamaaicuuhi, noomoro.
9 Jaarunofaño iimibaivuufigueheje diitoco
iimusuuhi: Chahano, mɨɨhaidi ɨɨfetejitɨruno,
bu amɨɨhaidi ɨɨfetejitɨruno icano. Amɨɨhairyo
mofoomoro amɨɨhaiñotɨ manaajete, noomoro.
10 Jaaneguiiha sahusedɨmo iimibaivuutɨmo
cɨɨjɨgaifaihutɨ inaajequi ufuunobuujɨnaago
taabavamɨnaafi gaseuhi. Jaaboma iimibaivu-
cuumo toojafaño jɨcafutuuhi igaasequi. Jaadɨ
iguhugaco fabaacucuumo.
11 Jaanobuunatɨ saafigova agaseumoro nuuhi:
Aivojɨɨbo, aivojɨɨbo, mɨɨhaico faayɨcɨ, noomoro.
12 Jaarunaa diibo diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro
uujoho amɨɨhaico gaajatɨhi, nooboro.
13 Jaaneguiiha jino uujoho amɨɨhaico neehi:
Cɨgatɨmo mehesɨcɨnɨ, gaajaratɨno uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajifucu.

Nɨhɨbamɨvɨ Ohoovɨcɨno.

14 Mɨɨro niqueje aivojɨ jeevahi saafi
miyamɨnaafi siijiinɨjevɨ ifeequi ijeecɨvomɨnaaco
ucuuhuvauboro inɨhɨbamɨco diitoco ificusuubadɨ.
15 Diitotɨ saafiico cinco mildɨjeva acɨubo. Jaanotɨ
sifiico acɨubo dos mildɨjeva. Jaanotɨ saafiico
mildɨjeva acɨubo. Diitoco itɨcovoocɨvɨ acɨubo ise-
fadɨno sahaje. Jaaboro fuucuubo.

16 Jaanobuuna cinco mildɨjevaaco agaayɨcɨubo
tooneri naajeteque eetavuuhi. Jaaneri ɨɨcɨubo si-
ino tonoodɨnoro.
17 Jaabadɨro bu dos mildɨjevaaco agaayɨcɨubo
tollɨ omoonɨuboro, bu tonoodɨnoro siino
gaayɨcɨuhi.
18 Jaanotɨ mildɨjevaaco agaayɨcɨubo ufuuboro
jiinɨjeque eseediuboro ihaivojɨɨbo nɨhɨbamɨco fi-
cuuhi.
19 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ siino diito
aivojɨɨbo gaseuhi. Jaaboro diitoma toonoco
imibachuvaubo.
20 Tɨconɨubo oono cinco mildɨjeva aacɨubotɨ.
Jaabo ihaivojɨɨboco acɨuhi diez mildɨjevaaco:
Aivojɨɨbo, uco daacɨuhi cinco mildɨjeva. Jaaneri
jino siino tonoodɨnoro ɨɨcɨno, nooboro.
21 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Aivo
imino moonɨhi. Łɨjoho aivo imino jeecɨvomɨnaafi
idiimihuseebe. Mɨɨdɨrunoco imino omoonɨmaño
ɨco siino janaanɨcɨ acɨji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo
uuma imo imo diicahi.
22 Jaanobuunatɨ gaseubo dos mildɨjeva bu
agaayɨcɨubo. Jaabo nuuhi ihaivojɨɨboco: Aivojɨɨbo,
uco dos mildɨjeva daacɨuhi. Jino jaaneri siino
tonoodɨnoro ɨɨcɨno, nooboro.
23 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo nuuhi: Aivo imino
moonɨhi. Łɨjoho aivo imino jeecɨvomɨnaafi idi-
imihuseebe. Mɨɨdɨrunoco imino omoonɨmaño ɨco
siino sihidɨ acɨji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma
imo imo diicahi, nooboro.
24 Jaanotɨ mildɨjeva agaayɨcɨubo agaseuboro
ihaivojɨɨboco nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨjoho sihidɨ edee-
vanoco uujoho gaajahi. Mɨɨro ɨɨjoho sihinɨcɨhi
abasutɨruhɨgotɨ, bu tollɨro nɨhɨbamɨco dɨɨcɨnɨcɨhi

ududɨcamaaitɨruhɨgotɨ icano.
25 Jaamaño ɨco ɨñɨhicugooboro dinɨhɨbamɨco
jiinɨjefaño cɨɨjehinɨhi. Jaano jino paryɨ faneeri
dinɨhɨbamɨ, nooboro.
26 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco iimusuuhi:
Łɨjoho agaiquiibo idiimitɨno jeecɨvomɨnaafi, ɨɨro
gaajacuuhi uujoho abasutɨruhɨgotɨ isihinɨcɨnoco,
bu ududɨcamaaitɨruhɨgotɨ nɨhɨbamɨco ɨɨcɨnɨcɨnoco
icano.
27 Jaaneguiiha, ¿collɨhi jana tañɨhɨbamɨco
dusisutɨhi? Jaabo uujoho asaadɨ toonohallɨvɨ
janaanɨcɨvɨ siino agaayɨcɨjirunaaca, nooboro
28 tooneri iicaumoco nuubo: Diibeditɨ
mudumɨtɨɨcɨ inɨhɨbamɨco. Jaamoro oono diez
mildɨjevama iicaaboco mahacɨ.
29 Mɨɨro sihidɨ iicanoma iicaaboco siino
janaanɨcɨ acɨjiibo sihidɨ icanoma iicaqui. Jaanotɨ
chahanoma iicaabotɨ oono mɨɨdɨno iicarunoco
dumɨtɨɨcɨjiibo.
30 Jaanotɨ ajaanɨ imitɨno jeecɨvomɨnaafico ma-
gaayɨcɨmoro buhɨgo ɨcɨvohɨgovɨ magañɨɨ. Tahɨgo
ataaboro igaiñooco oojɨsujihɨgo, nooboro.

Jiinɨjemɨnaaco Udugaacujino.

31 Jaadɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
Moocaani toomomɨnaama Aivojɨɨbotɨ iicavaabo
asaaboro tahimi aivojɨ icagahallɨvɨ casɨɨveji.
32 Jaadɨ paryɨ jiinɨjemɨnaa tahɨmefeenevɨ
igaiveji. Jaamoco uujoho dugaacuji, oono ovejamɨ
toomomɨnaafi ovejamɨco cabramɨditɨ sihɨgovɨ
udugaacunɨcɨbadɨ.
33 Jaaboro tahovejamɨco tamiyanaagonovɨ fi-
cuji. Jaanotɨ cabramɨco tañaninaagonovɨ ficuji.

34 Jaadɨ uujoho Aivojɨɨbo neeji tamiyanaago-
toco: Juugavɨ masaa. Amɨɨhai Guihirubi amɨɨhaico
imino omoonɨmo jino tahaivojɨfaño mɨjɨcafoto
sɨɨcɨje jiinɨje ifiivuunotɨro amɨɨhaidi eheetavuuno-
faño.
35 Mɨɨro ajebavauboco uco machutaatɨ
mahacɨuhi, bu adufirari iicauboco mihisuuhi,
bu siicuumioobobadɨ amɨɨhaifeeneri iicausumi
uco amɨɨhai iijafaño magaayɨcɨuhi,
36 bu tagaachehuma achahauboco uco
magaachehunɨuhi, bu iguihuvauboco uco
memeecɨtuuhi, bu cɨvojafaño iicauboco uco
memeecɨtuuhi icano, nooboro.
37 Jaadɨ uco iimimo dilluji: Aivojɨɨbo,
¿nacu cusumi ajebari idiicauboco ɨco mɨɨhai
mamachusuuhi? ¿Bu cusumi adufirari
idiicauboco ɨco mɨɨhai mihisuuhi?
38 ¿Bu cusumi nacu siicuumioobobadɨ idi-
icauboco ɨco mɨɨhai moojafaño magaayɨcɨuhi? ¿Bu
cusumi ɨco sɨcaibo diicaaboco magaachehunɨuhi?
39 ¿Bu cusumi nacu ɨco guihuvauboco
mahatyɨmeumoro mabaauhi? ¿Bu cusumi ɨco
cɨvojafaño diicauboco mabaajeuhi? noomoro.
40 Jaamoco uujoho Aivojɨɨbo diitoco jillɨ
iimusuji: Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi:
Imiyaavogomoco* sihidɨ jeevatɨrumoco tollɨ
momoonɨumaño, uco tollɨ momoonɨuhi, nooboro.
41 Jaadɨ bu tañaninaagonovɨ iicamoco neeji: Uutɨ
buhɨgovɨ miminifoto imitɨno monoocɨnɨcumo
cɨɨjɨgaifaño mofoo Satanasguiiha, bu paryɨ
ihɨjɨmɨguiiha icano eheetavunofaño.

---

* **25:40** tañahabomɨco.

42 Mɨɨro ajebavauboco uco mamachusuutɨhi.
Adufirama icauboco uco mihisuutɨhi.
43 Bu siicuumioobobadɨ amɨɨhaifañodɨ
ɨɨguusumi uco amɨɨhai iijafaño majaahevesutɨhi.
Bu agaachehuvautɨɨboco uco gaachehutɨ
mahacɨutɨhi. Bu iguihuvauboco, bu cɨvojafaño
iicauboco icano uco mabaautɨhi, nooboro.
44 Jaanoco diito iimusuji: Aivojɨɨbo, ¿cusumi nacu
ɨco ajebama diicaaboco, bu adufirama diicaaboco,
bu siicuumioobobadɨ diicaaboco, bu gaachehuma
chahaaboco, bu iguihuvaaboco, bu cɨvojafaño di-
icaaboco icano mahatyɨmeuhi? noomoro.
45 Jaaneguiiha uujoho iimusuji: Miyanotɨro,
amɨɨhaico neehi: Imiyaavogomoco sihidɨ ejee-
vatɨmoco tollɨ momoonɨutɨmaño, uco tollɨ mo-
moonɨutɨhi, nooboro.
46 Jaamo diito ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño feeji. Jaanotɨ
iimifiimo feeji ifinɨjitɨno fiivofaño.

26

Jesuco Iguijenɨqui Iimaacasiuno.
(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jaabo Jesu jillɨ unuunoco paryɨ iimivuudɨ
ijɨɨbogomɨnaaco nuubo:
2 Amɨɨhairyo magaajacuhi jino mifucucɨrucu
Pascua jɨɨbaimo iicajinoco. Jaasumi uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco acɨjimo, uco
ɨmohovɨ itetecuqui, nooboro.
3 Jaasumi sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, bu
judiomɨ quillahuto icamo igaivuuhi Caifas onoobo
sacerdotemɨ aivojɨɨbo iijatyɨgaba goohasivɨ.
4 Jaamoro iimaacasiumo Jesuco abañɨmoro,
agaayɨcɨmoro igaicaauqui.

5 Jaamo neehicauhi: Jɨɨbaimofeenevɨ tollɨ mo-
moonɨjitɨhi miyamɨnaa mojaago ɨsɨfiiratomoro
ñaaɨvedino, noomoro.

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesugo.
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

6 Jaanaaca Betania cuumiri foojohoma Simon
iicaubo Jesuco unuuneguiiha diibo iijafañoɨ
ɨɨfutuubo.
7 Jaanaaca gaigo diibojaago saauhi alabastro
eetavotapaajefañoɨ ifacɨcɨfaihu sihidɨ ijaadama
iicano gatyuucɨ icanoma. Jaabo Jesu imachuqui
mesavɨ casɨɨvuubo nigaɨhallɨvɨ tofaihuco
tucaruugo.
8 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa atyɨmeuhi. Jaamoro
ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi: ¿Collɨhi jinooco
bañamaaihi?
9 Ajashutɨno nɨhɨbamɨri manaajemere
ɨɨdaasufiimoco mahacɨtanoco, noomoro.
10 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi:
¿Collɨhi diigoco mɨhɨɨbahi? Imino uco moonɨgo.
11 Mɨɨro fahiijɨvaro ɨɨdaasumo amɨɨhai mihicaji.
Jaanotɨ uujoho fahiijɨvaro amɨɨhaima icajitɨhi.
12 Jaamo jino tahallɨvɨ facɨcɨfaihuco utucaruneri
tafiico imibachugo cɨɨhojɨfañoɨ ɨcɨcafetejino
ɨmegavɨ.
13 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, fahɨgova jino
taajasu jɨɨbogoco faajiinɨjeri ɨjɨɨbogohɨgo jino di-
igo omoonɨno jɨɨbogocafeteji, toonotɨ diigoco ihe-
safetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Jaanaaca ijɨibogomɨnaatɨ saafi Juda Iscariote
onoobo fuuhi sacerdotemɨ aivojɨtoma ihiimaatu-
ubo.
15 Jaaboro jillɨ diitoco nuubo: ¿Mɨnoodɨno
uco majaaduji, Jesuco amɨihaico aacɨhachiijɨ?
nooboro.
Jaaneguiiha diito diiboco jaaduuhi
treintadɨjeva nɨhɨbamɨco.
16 Jaasumitɨro Juda guiinehicauhi Jesuco diito
usefaño aacɨujifucuco.

Aivojɨibo Niinoono Amachuuno.
(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

17 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahunoco
amachujibuuno jɨibaimo ɨtɨcovaufucu Jesujaago
ijɨibogomɨnaa ufuumoro diiboco dilluuhi:
¿Conoovɨ diimeguehi Pascua machutaaco
meheetavonoco? noomoro.
18 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mofoo cu-
umifaño johono amɨihairyo magaajacuubojaago.
Jaamoro diiboco monoo: Mohaivojɨibo jillɨ neehi:
Tahoovovɨ ɨifutucuuhi. Jaaneguiiha diijafaño
tajɨibogomɨnaama Pascua machutaaco eetaveji,
noobo, noomoro.
19 Jaaneguiiha ijɨibogomɨnaa ufuumoro Jesu un-
uubadɨ moonɨuhi. Jaamoro toojafaño Pascua
machutaaco eetavuuhi.
20 Jaanaa mihiijɨcuudɨ Jesu docedɨmo
ijɨibogomɨnaama mesavɨ casɨivuuhi.
21 Jaamo machumaaca Jesu nuuhi: Miyanotɨro,
amɨihaico neehi, amɨihaitɨ saafi uco acɨji
igaicaauqui, nooboro.

22 Jaaneri diito sihidɨ ɨɨdaasuvuumoro diiboco
dilluuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu fɨne uujoho? noomoro
sifi idilluno, sifi idilluno icano fuumo.
23 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Sajefañoro
uuma amachuubo diibo uco acɨji.
24 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ feehi. Jaarunaaca
ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨɨbo. Aivo imijiruno
diibedi fiivuutɨɨbo icaruva, nooboro.
25 Jaaneguiiha Juda diiboco aacɨujiibo nuuhi:
Aivojɨɨbo, ¿nacu fɨne uujeheji? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjeheji, nooboro.
26 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco
agaayɨcɨuboro, Moocaanico graciaco aacɨudɨ
tohɨcaco iquisicɨuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo:
Ɨfaaji, jino tafiico mamachu, nooboro.
27 Jaadɨ bu ihadufaihuco agaayɨcɨuboro
Moocaanico graciaco aacɨuboro diitoco acɨuhi:
Paryɨ famooro jifaihutɨ mahadu.
28 Mɨɨro jino tatyɨɨjoho iicano bohono iimaaco
imiyacaruno. Jaano jino tatyɨɨjoho gañɨɨcafetehi
ajashutɨmohallɨvɨ imitɨ buusu iicano.
29 Jino amɨɨhaico neehi, jino baacufaihuco jari
ufucu siino aduji amɨɨhaima johono Moocaani
aivojɨfaño, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Jaadɨ amasivaunobuunatɨ fuumo Olivohono
iicagajɨjaago.
31 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Jifucu paryɨ
amɨɨhai uco mejeevesumoro mofoocɨnɨji. Mɨɨro
Caatɨnɨhaamefaño noono: Itoomomɨnaafico

gaicaauji. Jaaneri ihovejamɨ fahɨgova gavaranamaaiji, noonoro.
32 Jaaruubo siino ubuheeteebere amɨɨhai ɨmega feeji Galileavɨ, nooboro.

33 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Famooro ɨco jeevesurunaaca, uujoho ɨco jeevesujitɨhi, nooboro.

34 Jaaneguiiha diiboco Jesu nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi, jaafañiinofucu catava ojɨtɨɨbaacaro mifoocɨ, safo icano: Diiboco gaajatɨhi, bu diibo jɨɨbogomɨnaafi icatɨji, neeji, nooboro.

35 Jaaneguiiha Pedro nuuhi: Jaafa ɨɨma iguijevehachiijɨ guijevehi. Jaaruubo ɨco tuunamaaijitɨhi, nooboro.

Jaabadɨro bu paryɨ saatoho ijɨɨbogomɨnaa nuuhi.

Jesu Moocaanima Iimaahi Getsemani Onoomañovɨ.
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46; Heb 5.7, 8)

36 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaama Getsemani onoomañovɨ ɨɨfutuudɨ diitoco nuuhi: Jinoovɨ mɨgɨcɨnɨ, uujoho johonovɨ Moocaanima ihiimaatonohachuta, nooboro.

37 Jaaboro Pedroco, bu Zebedeo achimɨsico icano asatyuuboro tɨcovauhi ɨñɨhicuguuboro sihidɨ ɨɨdaasuvuubo.
38 Jaaboro diitoco nuubo: Sihidɨro tajeebɨɨfaño ɨdaasu icahi miguijevejibadɨ. Jaaneguiiha jino mihica uuma cɨgatɨmo mubuhee, nooboro.

39 Jaadɨ Jesu janaanɨcɨvɨ ufuuboro jiinɨjehallɨvɨ
ajavuvuuboro Moocaanima iimaauhi: Guihi, idi-
imogohachiijɨ uco taajasu jino ɨdaasuno iica-
jinotɨ.* Jaaruno uujoho iimogobadɨ icatɨno, jaafa
ɨɨjoho idiimogobadɨro icano, nooboro.
40 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaa iicauhɨgo asaaubo
cɨgamovɨ gaseuhi. Jaaboro Pedroco nuubo:
¿Collɨhi jaabo uuma sano nɨhɨba oovo tɨcovovɨ
buheetɨhi?
41 ¡Mubuhee! Jaamoro Moocaanima mihiimaa
ɨjɨ amɨɨhaico ɨnɨsunofaño mahaquetedino.
Miyanotɨro amɨɨhai jeebɨɨ imino iicanoco
imogorahi. Jaarunofaño amɨɨhai allɨo ifi
niinovahi,
42 nooboro siino fuubo dojɨcuvɨro Moocaan-
ima ihiimaatuubo. Jillɨ nooboro: Guihi, uu-
joho ɨdaasuno iicanoco idiimogohachiijɨ etɨ idi-
imogobadɨ moonɨ, nooboro.
43 Jaabo bu siino uhuumiubo ijɨɨbogomɨnaa
cɨgamoco atyɨmeuhi aivo sihidɨ cɨgarari
icacuutɨneguiiha.
44 Jaamoco ejeevesuuboro siino fuubo
Moocaanima ihiimaatuubo, siino tollɨro nooboro.
45 Jaadɨ bu siino ijɨɨbogomɨnaa iicauhɨ ufuuboro
diitoco nuuhi: Ɨvɨ jisumi mɨcɨgacu, majaguisɨcu.
Jino gasecuuno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivu-
ubo imitɨmɨnaa usefaño aacɨcafetejino.
46 Jaaneguiiha magañiivomoro masɨɨgucu mee
oono uco aacɨvaabo fiitɨcuuhi, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mr 14.43-50; Lc 22.47-58; Jn 18.2-11)

---

* **26:39** Griego iijɨri: jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

47 Jaanaaca tollɨ iimaaubaacaro Juda gaseuhi
ijɨɨbogomɨnaa docedɨmo iicahicaurumoobo.
Jaaboma saaumo sihidɨ miyamɨnaa niisuganoma,
cudaahenema icano; sacerdotemɨ aivojɨto, bu
judiomɨ quillahuto icamo agalluumo.
48 Jaabo Juda diitoco nuuhi: Oono uujoho diibo
iicaaboco ɨnɨnɨɨcɨɨboro dilluji. Jaaboco cuhufono
misisɨmoro masatyo, nooboro.
49 Jaaboro Jesujaago ufuuboro diiboco nuuhi:
¿Naa diicahi, Jɨɨbogomɨnaafi? nooboro Jesuco
nɨnɨɨcɨuhi.
50 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Fañɨ, jineje-
firi saahi? nooboro.
Jaasumiro diito Jesuco agaayɨcɨumoro Jesuco
sisɨuhi isatyequi.
51 Jaaneguiiha Jesu nahabonɨmɨnaatɨ saafi
iniisugaco iguiiyɨcɨuboro sacerdotemɨ aivojɨɨbo
jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco buiyaacuuhi.
52 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Diniisug-
aco ifajutafaño dɨɨhacu. Mɨɨro oono niisugari
omoonɨcasimo, bu niisugari guijeveji.
53 ¿Nacu ɨɨjoho gaajatɨhi uujoho Guihirubico
dilluruva jaachiijɨgayɨro tajaa galluujiruubo
itoomomɨnaatɨ aivo ajashutɨmo fahuseecɨ
motɨhaitɨ miihaicɨ ɨdɨɨno dɨhaivaco?
54 Jaano tollɨ iicaruva, ¿mɨllɨ bu
Caatɨnɨhaamefaño jillɨ icajiibo onoono
miyaavejirahi? nooboro.
55 Jaadɨ Jesu diito miyamɨnaaco nuuhi:
¿Mɨllɨ jaamo amɨɨhai tatyɨcovodɨ masaahi
cudaahenema, niisuganoma icano nani-
vamɨnaafico magaayɨcɨqui mihicanɨcɨbadɨ? Mɨɨro
fafucuvavɨro amɨɨhaifeenevɨ uujoho templojafaño

casɨɨvooboro jɨɨbeguehicahi. Jaaruuboco du uco magaayɨcɨhicatɨhi.

56 Jaarunofañoo jaafa tollɨ icano johono Caatɨnɨhaamefañoo Moocaani iimaamɨnaa acaatɨnɨuno imiyaavequi, nooboro.

Jaasumiro ijɨɨbogomɨnaa diiboco ejeevesu-umoro famooro gaacɨnɨuhi.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

57 Jaamo Jesuco isisɨumoro sacerdotemɨ aivojɨɨbo Caifas onoobo ɨmefeenevɨ satyuuhi. Tahɨ caatɨnɨmɨnaa, bu judiomɨ quillahuto icamo iigaicɨnɨuhɨgo.

58 Jaanaa Pedro ɨfutuuhi sacerdotemɨ aivojɨɨbo goohasivɨ: ¿Naa mɨllɨ fɨne moonɨjimo? nooboro tehesinotɨ ɨɨfɨnɨcɨuboro ufuubo. Jaabo policiamɨ cojɨvɨ casɨɨvutuuhi.

59 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto, bu paryɨ imiyafagomɨnaa icamo gui-inehicauhi Jesuhallɨvɨ sɨcamañooco ɨjɨɨbogonotɨ di-iboco igaicaausuqui.

60 Jaarunofañoo tonoogayɨjehallɨtɨ gaicaau-jitɨrumo guiiraamo saatoho diibohallɨvɨ sɨcamañooco jɨɨbeguehicaurunaaca. Jaanofeenevɨ miimɨsiicɨ gaseuhi diibohallɨvɨ sɨcamañooco ɨjɨɨbuguumɨsi:

61 Jaanɨ neehicahi: Uujoho Moocaani templo-jaco finɨsuji. Jaaboro siino boojatɨ mifucucɨ, sa-fucu ɨdɨɨnotɨro eetaveji, nooboro, noomɨsiro.

62 Jaaneguiiha sacerdotemɨ aivojɨɨbo agañiivuuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivo ajashuno

diimusutɨhi? ¿Mɨllɨ nacu jino jito dihallɨvɨ neehi? nooboro.

63 Jaarunofaño Jesu diiboco iimusuutɨhi. Jaaneguiiha diibo isacerdotemɨ aivojɨɨbo Jesuco nuuhi: Moocaani momofeenedɨ miyaanocoro mɨɨhaico dinoo, ¿naa miya ɨɨjoho Cristo Moocaani Achi idiicaabo? nooboro.

64 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, uujoho diibo, ɨɨjoho toono onoobadɨ. Tollɨro bu amɨɨhaico jino neehi: Ufucu mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ ejeevaabo Moocaani miyanaagonovɨ gɨcɨnɨɨboco, bu niqueje aimuufaifeenedɨ asaaboco icano, nooboro.

65 Jaaneri sacerdotemɨ aivojɨɨbo igaachehuco gallicuuhi sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro. Jaaboro nuubo: Jaanɨ iijɨri Moocaanidit̨ɨ aivo imit̨ɨno iimaahi. ¿Collɨhi bu siino sita onoonoco mehesujirahi? Amɨɨhairyo muguubucuuhi imit̨ɨno ihiimaanoco.

66 ¿Nacu mɨllɨ amɨɨhaidi? nooboro.

Jaaneguiiha diito nuuhi: Tollɨ ihiimaamaño guijevejiibo,

67 noomoro Jesuco ihɨmefaño ɨjɨɨrebamaaiumoro ganɨɨcɨumo. Jaanot̨ɨ bu saatoho diiboco ihɨmefaño agabejenɨumoro nuuhi:

68 Ɨɨjoho Cristo idiicaabo ene gaajacɨ. ¿Naa mɨɨjoho ɨco gabacuuhi? noomoro.

Pedro: Uujoho Jesuco Gaajat̨ɨhi, Nuuhi.
(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Jaanaaca Pedro jahisi goohasifaño gɨcɨnɨunaaca sacerdotemɨ aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaago asaaugoro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho

bu tollɨro Jesu Galileaooboma idiicahicaabo, noogoro.
70 Jaarunofaño Pedro tuunamaaiuhi: Uujoho gaajatɨhi jinejetɨhacho toono diimaahi, nooboro.
71 Jaanaaca Pedro toonotɨ fuucuuboco saafigo aatyɨmeugoro tooneri iicaumoco nuuhi: Jaanɨ bu tollɨro oono Jesu Nazareooboma ɨguehicaabo, noogoro.
72 Jaarunaaca Pedro tuunamaaiuhi Moocaani momofañodɨ: Miyanotɨro uujoho diiboco gaajatɨhi, nooboro.
73 Jaanobuunatɨ bu siino tooneri iicaumo Pedrojaa asaaumoro diiboco nuuhi: Miyaano jahi, ɨɨjoho diitoobo, mee oono dihiimaa diito iimaabadɨ jeevahi, noomoro.
74 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Moocaani momofañodɨ neehi: Miyanotɨro, uujoho diiboco gaajatɨhi. Jaanotɨ jillɨ onoobo abañɨhachiijɨ jaafa uco Moocaani guijenɨhi, nooboro.
Jaasumiro catava ojɨuhi.
75 Jaanoco uguubuuboro Pedro esafutuuhi Jesu diiboco: Catava oojɨtɨnaacaro uco mifoocɨ safo ɨdɨɨno tuunamaaiji, unuunoco. Jaaneguiiha Pedro toonotɨ ufuuboro aivono taauhi.

27

Pilato Ɨmefeenevɨ Jesuco Satyehi.
(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Jaanaaca eseseeveudɨ paryɨ famooro sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icano sabadɨro iimaacasiuhi Jesuco igaicaauqui.
2 Jaamoro diiboco sisɨcɨnɨɨboco asatyumoro toojiinɨjeo aivojɨɨbo Poncio Pilato onooboco acɨuhi.

Juda Iguijeveuno.
(Hch 1.16-19)

3 Jaanaaca Juda, miyamɨnaa usefaño Jesuco
aacɨuboco guijevefaño ificuunoco aatyɨmeuboro
sihidɨ ɨdaasuvuuhi. Jaaboro treintadɨjeva
iicaunoco inɨhɨbamɨco uumisuuhi sacerdotemɨ
aivojɨtoco, bu judiomɨ quillahutoco icano jillɨ
nooboro:
4 Uujoho imitɨco ɨcɨhi aivo imiiboco guijevefaño
aacɨmaño, nooboro.
Jaaneguiiha diito iimusuuhi: ¿Jaano mɨllɨ
mɨɨhaidi? Toono diino, noomoro.
5 Jaaneguiiha Juda inɨhɨbamɨco templojafaño
gavaracuuhi. Jaadɨ ufuuboro gaibaɨri icodaahetɨ
uduujecafutuuboro lluhivuuhi.
6 Jaadɨ sacerdotemɨ aivojɨto inɨhɨbamɨco
ɨɨcɨumoro nuuhi: Jino nɨhɨbamɨco Moocaaniguiiha
ificunɨcɨnofaño mificujitɨhi tɨɨjoho jaada
iicacumaño, noomoro.
7 Jaadɨ ihiimaacasiumoro tooneri nɨfaqui guiri-
hilluno nicumɨnaafi faguico naajeumo, tomañovɨ
siijiinɨjeoteheje ochoomomoco icɨɨhicaqui.
8 Jaamaño tomaño jisumihachuta: Tɨɨjohomaño,
noocɨnɨhi.
9 Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi
Jeremia acaatɨnɨuno: Ɨcɨumo treintadɨjeva
inɨhɨbamɨco Israel cuumimɨnaa diibo jaadaco
ificuunoco.
10 Jaaneri nɨfaqui guirihilluno nicumɨnaafi
faguico naajeumo, oono uco Aivojɨɨbo
atajɨɨbabadɨ, nooboro.

Jesu Pilato Ɨmefeenevɨ Icahi.
(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

11 Jaadɨ Jesuco aivojɨ̈bo Pilato ɨmegavɨ ɨ̈futusuumo. Jaaboco dilluubo: ¿Naa ɨ̈joho oono judiomɨ Aivojɨ̈bo idiicaabo? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu iimusuuhi: Jɨ̈hɨ, tollɨ icano toono ɨ̈joho onoobadɨ, nooboro.

12 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icamo diibohallɨvɨ imitɨno ɨjɨ̈beguehicaurunoco Jesu ajashuno iimusuutɨhi.

13 Jaaneguiiha Pilato diiboco nuuhi: ¿Naa guubutɨhi oono dihallɨvɨ imitɨno ihiimaanoco? nooboro.

14 Jaarunofaño bu Jesu diiboco ajashuno iimusuutɨhi. Jaaneri diibo Pilato sihidɨ eheetyeuboro eesamaaiujirunoco gaajautɨhi.

Jesuco Iguijenɨqui Ificuuno.
(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

15 Jaasumi mɨ̈ro aivojɨ̈bo Pilato omoonɨnɨcɨbadɨ cɨvojamɨnaafitɨ saafiico sinaayujibuuhi miyamɨnaa idilluuboco.

16 Jaanaa icaubo saafi cɨvojafaño Barraba onoobo sihidɨ ejeevaabo iimitɨ̈bo.

17 Jaanaa paryɨ miyamɨnaa igaicɨnɨumoco Pilato dilluuhi: ¿Cajaanɨco mihimeguehi, amɨ̈hai, uujoho isinaayunoco, Barrabaco, nacu oono Jesu Cristo onooboco? nooboro.

18 Tollɨ nuubo jillɨ Jesuco ɨjɨ̈heveumoro diibo usefaño aacɨunoco agaajacɨuboro.

19 Jaabo Pilato ihaivojɨ icagahallɨri gɨcɨnɨunaaca diibojaago mogai saatohoco galluuhi jillɨ noogoro: Mɨllɨ moonɨdineheje diibo iimino miyamɨnaafico, fone fucu ñɨhicuno tɨgahi diibo Jesuditɨ, noogoro.

20 Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto icamo miyamɨnaaco fajɨɨnɨuhi Barrabaco dihiinusu. Jaanotɨ: Jesuco guijenɨ, monoo, noomoro.

21 Jaanaaca bu siino miyamɨnaaco Pilato dilluuhi: ¿Diitɨsitɨ cajaanɨco isinaayunoco mihimeguehi? nooboro.

Jaaneguiiha nuumo: Barrabaco, noomoro.

22 Jaaneguiiha siino Pilato diitoco dilluuhi: ¿Jaanaa mɨllɨ moonɨji oono imomo Jesucristo iicaaboco? nooboro.

Jaaneguiiha paryɨ famooro iimusuuhi: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.

23 Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu jineje imitɨnoco moonɨɨbo? nooboro.

Jaarunofaño diito siino coovadiivuuhi: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.

24 Jaanegui Pilatoco diito sihidɨ ejenaauumoro janaanɨcɨvɨro aivo añaaɨvuunoco aatyɨmeuboro, tajɨɨbaubo nɨfaihuco isɨvaqui. Jaafaihufaño ihuseneque nitamaaiubo diito ɨmefeenevɨ, jillɨ nooboro: Uujoho jaanɨ iimiibo guijevefañodɨ icatɨhi. Jillɨ toono amɨɨhai iimaa, nooboro Pilato.

25 Jaarunaaca famooro iimusuuhi: Mɨɨhai, bu paryɨ moseeme icamohallɨvɨ jaafa minifotono, noomoro.

26 Jaaneguiiha Pilato Barrabaco isinaayusuuboro Jesuco aamɨsuuhi. Jaadɨ diitoco acɨubo diiboco itetecuqui.

27 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa Jesuco satyuuhi diibo Pilato iijajaago. Jaamoro igaiyɨɨcɨumo paryɨ amocasimɨnaaco Jesuhallɨvɨ.

28 Jaamoro diiboco igaachehuco ujujuyaacu-
umoro sichehuco jɨɨhacuumo gachicohai deecano
tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco.
29 Jaamoro bu iinigaɨhallɨvɨ javucaruumo janu-
utuno aafeneque chaahimɨgatɨ eheetavuumoro,
bu jaamoro gaayɨcɨsuumo imiyanaagohusefaño
ɨmeico icano. Jaadɨ diiboguiino ememuɨɨvomoro
diiboco dejecuhicauhi: ¡Imicani ɨɨjoho judiomɨ
Aivojɨɨbo! noomoro.
30 Jaadɨ bu ihɨmeico agaayɨcɨmoro tohiri diiboco
iinigaɨtɨ gafucuhicaumo.
31 Jaadɨ diiboco jillɨ omoonɨhicaudɨ
jujuyaacuumo diiboco tɨfaihɨba icacheuco
ɨjɨɨhacuuchehuco. Jaamoro imiyachehuco
jɨɨhacuumo. Jaadɨ ɨvɨ satyucuumo diiboco
itetecuqui.

Jesuco Etetecuno.
(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Jaamo Jesuco itetecuqui ufuumo atyɨmeuhi
Cirene cuumioobo Simon onooboco. Jaamoro dii-
boco tajɨɨbauhi Jesu ɨmohobujeque isatyequi.
33 Jaadɨ ɨɨfutuumo nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ;
jaanotɨ hebreomɨ iijɨri Golgota onoobaɨ.
34 Jaabaɨhallɨvɨ Jesuco isuurumo vino aivo
faafaiñooco. Jaarunoco inɨsucuuruhɨgotɨ
adutɨubo.
35 Jaaboco etetecuumoro ihamocasimɨnaa
suerteque eetavuuhi Jesu gaachehuhallɨvɨ:
¿Cajaanɨ fɨne tochehuma icaji? noomoro.*

---

* **27:35** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi acaatɨnɨuno: Tagaachehuco ɨfocasimo suerteque eheetavomoro, nooboro.

36 Jaamoro ifiitɨno casɨɨcamaaiumo diiboco
otoomomo.
37 Jaamoro ijɨɨbogoco ihɨmohobujetɨ
iinigaɨhallɨvɨ caatɨnɨumo: JAANɨ JESU JUDIOMɨ
AIVOJɨɨBO, onoono.
38 Tollɨro bu diibo uufocovɨ tetecuumo
miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico, saafiico
imiyanaagonovɨ, bu saafiico inaninaagonovɨ
icano.
39 Jaanaaca toonodɨ afatyomo diiboco
ɨhɨɨbamoro ihuseneque gavaracumoro
ɨɨbajirubadɨ iicano iinigaɨcoro garya garya
moonɨhicaumo,
40 jillɨ noomoro: ¿Naa ɨɨjoho oono templojaco
acallajaruuboro siino dojɨcuvɨro mifucucɨ, safucu
ɨdɨɨnotɨ boojatɨ edeetavejiruubo? ¡Eneecata ɨɨro di-
fiico taajasu! ¡Bu miyaano Moocaani Achi idiica-
hachiijɨ, toono caamotɨ niito! noomoro.
41 Jaabadɨro bu sacerdotemɨ aivojɨto, bu
caatɨnɨmɨnaa, bu fariseomɨ, bu judiomɨ quillahuto
icamo diiboco edejecumo neehicauhi:
42 Sitaaco taajasuubo. ¿Jaaruubo cono bu inoro
ifiico taajasuubova? Eneecata miyaano Israel
Aivojɨɨbo iicahachiijɨ, toono ihɨmohotɨ iniitequi
maatyɨmemere diiboco mimiyaaveguequi.
43 Mɨɨro Moocaanivɨro ifiico sefaabo. Eneecata
jaafa jaabo asaaboro diiboco taajasuvahi iimogo-
hachiijɨ. Jaadɨ jari magaajaji miyaano Moocaani
Achi iicanoco, noomoro.
44 Jaabadɨro bu nanivamɨnaatɨsico diibo uufo-
covɨ etetecuumɨsi diiboco ɨɨbahicauhi.

Jesu Iguijevene.
(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

45 Jaadɨ ɨvɨ paryɨ jiinɨje cɨvono minifutuuhi
gadɨcɨɨbatɨ. Jaano seseeteuhi ɨmohonohallɨtɨ
nɨhɨba icaaberi.
46 Jaasumiro Jesu hebreo iijɨri sefano gaihivu-
uhi: Eli, Eli, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani,
Moocaani, ¿collɨhi uco deevesuhi? eneejiruno.
47 Jaanoco saatoho tooneri iicaumo
uguubuumoro nuuhi: Memeecɨ johono Moocaani
iimaamɨnaafi Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.
48 Jaasumiro diitotɨ saafi ijinafatyuuboro
ɨcɨjeuhi faasɨhi iicanoco. Jaaboro toosɨhico
vino aivo quigañofaño matyusuuhi. Jaaboro
toosɨhico ɨmei nijequevɨ ificuuboro Jesu iijɨfaño
cabuyaacuuhi ihaduuqui, nooboro.
49 Jaarunaa saatoho diiboco nuuhi: Moonɨdino,
jaafa Elia saahi diiboco ataajasuvaabo
mahatyɨmequi, noomoro.
50 Jaanaaca siino Jesu sefano agaihivuuboro
chuumucuuhi.
51 Jaano tɨcovovɨ temploja ofoboocɨnɨuchehu
gaachehujetuno feemene iicano gallivuuhi
feenedɨ caamotɨ sano guiinovɨ. Bu jiinɨje
sefano maryɨbauhi. Jaaneri guiisihacɨno
dujavanamaaiuhi.
52 Bu tollɨro cɨɨhojɨno faayɨcɨcafutuuhi. Jaaneri
Moocaanico imiyaavuguumo iguijevecɨnɨumo
ajashutɨmo siino buheeteuhi.
53 Jaamo Jesu siino ubuheeteunobuunatɨ
icɨɨhojɨnofañotɨ ihiinuumoro iimicuumi Jerusale
cuumifaño fuuhi. Jaamoco tahɨ sihidɨ miyamɨnaa
diitoco aatyɨmeumoro gaajauhi.
54 Jaanotɨ bu ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo
ihamocasimɨnaama Jesuco utuumuumo

jiinɨje amaryɨbaunoco, bu sanehejeque icano aatyɨmeumoro sihidɨro igutuuhi. Jaamoro nuuhi: Miyanotɨro, jahi jaanɨ Moocaani Achi, noomoro.

55 Jaabadɨro bu sihidɨ icaumo gaigoomɨ tehesinotɨro ɨɨfɨnɨcɨumo Galileatɨ Jesu dojɨcutɨ asaaumo diiboco jeecɨvomoro.

56 Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo, bu Jacoobo, Jose icamɨsi seejɨ Maria onoogo; Zebedeo seemenemɨsi seejɨ icamɨfe.

Jesuco Ɨcɨɨuno.
(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

57 Jaanaaca mihiijɨcuudɨ saaubo sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaubo Jose onoobo Arimatea cuumioobo, Jesu onoonoco imiyaaveguehicaubo.

58 Jaabo Pilatojaago ufuuboro Jesu ifiico diiboco dillujeuhi. Jaaneguiiha Pilato tajɨɨbauhi diiboco ihacɨqui.

59 Jaadɨ Jesu ifiico Jose ɨɨcɨuboro mɨhɨnivatɨno gaachehuri mibocɨuhi.

60 Jaaboro icɨɨhojɨ bohojɨ guiisigajɨfaño eheetavusuhojɨfaño jɨɨhacuuhi. Jaaboro tohojɨco guiisibatyɨgabari amaninɨuboro fuuhi.

61 Jaanaaca tohojɨ tɨcovo icaumɨfe Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamɨfe gɨcɨnɨuhi sinaagobaɨtɨ tohojɨco ɨhɨɨfɨnɨcɨumɨfe.

Jesu Cɨɨhojɨ Ɨmega Amocasimɨnaa Teemehi.

62 Jaano seseevedɨ, Pascua jɨɨbaimoguiiha iimibaivuunobuunatɨ, sacerdotemɨ aivojɨto, bu fariseomɨ icamo fuuhi Pilatoma ihiimaaqui.

63 Jaamoro diiboco nuumo: Aivojɨɨbo, mehesafetehi oono tobañɨfiiboba ubuheeusumi:

Ochoomodɨ mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, unuunoco.

64 Jaaneguiiha tajɨiba icɨihojɨco cuhufono imoonɨqui mifucucɨ safucu ɨdɨino tɨcovovɨ ijɨibogomɨnaa fucu asaamoro ichuumuhuco ananimoro: Siino buheetecuubo, noomoro miyamɨnaaco jɨibeguedimo. Jaanotɨ tollɨ omoonɨhachiijɨ tobañɨ aivo itɨconɨono janaanɨcɨvɨ jeevajirahi, noomoro.

65 Jaaneguiiha Pilato diitoco nuuhi: Ajaatyo toomomɨnaaco mɨhɨcɨmoro amɨihairyo diitoma aivo imino mucuhufusuto, nooboro.

66 Jaaneguiiha ufuumoro tohojɨco cuhufutusuuhi. Jaamoro bu igaajataaco ficuumo tohojɨco ofoboocɨuba iguiisibahallɨvɨ. Jaamoro tohojɨhallɨvɨ itoomomɨnaaco ficuumo.

28

Jesu Siino Ubuheeteuno.

1 Jaanaaca judio jaguisɨfucu sabado icafucu afatyuno seseevedɨ fucugayɨro Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamɨfe fuuhi icɨihojɨco emeecɨtuumɨfe.

2 Jaanaaca sefano jiinɨje maryɨbauhi Moocaani toomomɨnaafi niquejefañotɨ iniituuneri. Jaaboro tohojɨ ɨmegavɨ agaseuboro tohojɨ guiisibaco buhɨgovɨ ɨicɨuboro tobahallɨvɨ casɨivuuhi.

3 Jaabohallɨ arɨcuuhi sisi anamebano arɨcubadɨ, bu igaachehu seseene seseeuhi cuugaihallɨbadɨ.

4 Jaaboco amocasimɨnaa tohojɨco utuumuumo aatyɨmeumoro sihidɨro igutuumoro iñɨhicuri uchuumucumobadɨ minifutuuhi.

5 Jaaboro Moocaani toomomɨnaafi diitɨfeque nuuhi: Mihiguetejirahana uujoho gaajahi amɨɨfe Jesu etetecucafetehinɨɨboco miguiinonoco.
6 Jineeri chahacuubo siino buheetecuubo unuubadɨ. Eneecau bu jino diiboco ificuhinɨmañooco memeecɨva.
7 Jaaneguiiha goovano mofoomɨfere ijɨɨbogomɨnaaco mɨjɨɨbogoto jillɨ noomɨfere: Guijevefañotɨ siino buheetecuubo. Jaaboro amɨɨhai ɨmega sɨɨgucuubo Galileavɨ. Tahɨgo diiboco mahatyɨmeji. Jinooco amɨɨfeque neequi saahi, nooboro.
8 Jaaneguiiha diitɨfe toonotɨ fuucuuhi. Goovano sihidɨ igutuumɨfere, bu imo imo icano fuuhi. Jaamɨfere diitɨfe Jesu jɨɨbogomɨnaaco jɨɨbugutuuhi.
9 Jaamɨfevɨ Jesu ajafeveuboro diitɨfeque dilluuhi. Jaaneguiiha diibojaago ufuumɨfere itɨhaiñoco ihiibɨcɨmɨfere diiboco imuuhi.
10 Jaaneguiiha diibo diitɨfeque nuuhi: Mihiguetedino. Mofoomɨfere tañahabomɨco mɨjɨɨbogoto Galileavɨ ifeequi tahɨgo uco atyɨmejimo, nooboro.

Amocasimɨnaa Jillɨ Jɨɨbuguuhi.

11 Jaanaaca diitɨfe ufuunobuunatɨ tohojɨco utuumuumotɨ saatoho amocasimɨnaa cuumifañoo ufuumoro sacerdotemɨ aivojɨtoco jɨɨbuguuhi paryɨ aatyɨmeunoco.
12 Jaaneguiiha diito sacerdotemɨ aivojɨto judiomɨ quillahutojaago ufuumoro diitoma iimaajeuhi. Jaamoro sihidɨ nɨhɨbamɨco ihamocasimɨnaaco jaaduumo.

13 Jillɨ diitoco noomoro: Miyamɨnaaco monoo:
Mɨɨhai fucufeene mɨcɨganaaca ijɨɨbogomɨnaa
asaamoro ichuumuhuco ananimoro satyehi,
noomoro.
14 Jaanoco aivojɨɨbo uguubuuboro amɨɨhaijaago
ɨsɨfiiratohachiijɨ mɨɨhai diiboma mihiimaaji
amɨɨhaihɨ aivojɨto judiomɨ quiallɨvɨ. Jaamo ¿mɨllɨ
icatɨmo mihicahi? noomoro.
15 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa inɨhɨbamɨco
agaayɨcɨumoro diito unuubadɨ moonɨuhi. Jaabadɨ
judiomɨ jɨɨbeguehicahi jisumihachuta.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaaco Atajɨɨbano.
(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

16 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ
motɨhaitɨ sɨ aivojɨto judiomɨ quiaafi ɨdɨɨmurucu
fuuhi Galileajaago Jesu diitoco unuubaɨjaagovɨ.
17 Jahɨgo Jesuco aatyɨmeumoro diiboco
imuumo. Jaarunaa saatoho miyaadɨ
miyaavuguutɨhi.
18 Jaadɨ Jesu asaauboro diitoco nuuhi: Uu-
joho gaayɨcɨcuuhi paryɨ aivojɨ iijɨco niquejefaño,
jiinɨjehallɨvɨ icano.
19 Jaaneguiiha paryɨ faajiinɨjeriro mofoomoro
tajɨɨbogomɨnaatɨ meheetavo. Jaamoco minitɨ
Moocaani momofeenedɨ, bu Illi momofeenedɨ, bu
Igaija momofeenedɨ icano.
20 Jaamoro diitoco mɨjɨɨbogo amɨɨhaico paryɨ uu-
joho ɨjɨɨbeguehicanoco imino imoonɨqui. Jaamoro
imino magaaja uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro icaji
jiinɨje ifinɨjinovɨ, bu janaanɨcɨ icajinovɨ, nooboro.

Moocaani iijɨ
New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30